

ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะ
ทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์
จังหวัดจันทบุรี

นางสุพัตรา ถนอมรัตน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2557

**The Effects of Development of an Activity Package Based on Group Activities to
Enhance Vocational Maturity of Mathayom Suksa III students of
Benjamasorn School, Chanthaburi Province**

Mrs. Suphattra Thanomrat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Guidance
School of Educational Studies
Sukhothai Thammathirat Open University

2014

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์ จังหวัดจันทบุรี

ชื่อและนามสกุล นางสาวพัศตรา ถนอมรัตน์

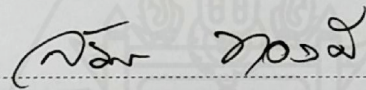
แขนงวิชา การแนะแนว

สาขาวิชา ศีลศาสตรมหาวิทาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วัลภา สบายยิ่ง
2. รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา วิหคโต

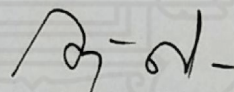
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2554

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

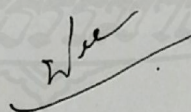
ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์สมร ทองดี)

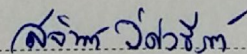
กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วัลภา สบายยิ่ง)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา วิหคโต)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์ จังหวัดจันทบุรี

ผู้วิจัย นางสุพัตรา ถนอมรัตน์ รหัสนักศึกษา 2522400189 **ปริญญา** ศีษศาสตรมหาบัณฑิต (การแนะแนว) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วัลภา สบายยิ่ง (2) รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา วิหคโต **ปีการศึกษา** 2557

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (2) เปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม และ (3) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มตัวอย่าง เป็น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง ต่ำ จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้คือชุดกิจกรรมแนะแนว ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมกลุ่ม 14 กิจกรรม แบบทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพ โดยมีค่าความเที่ยงอยู่ที่ .78 และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนต่อชุดกิจกรรมแนะแนว สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า (1) ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 83.95/89.17 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 (2) หลังจากการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้ว นักเรียนมีวุฒิภาวะทางอาชีพเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (3) ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด

คำสำคัญ ชุดกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมกลุ่ม วุฒิภาวะทางอาชีพ มัธยมศึกษา

Thesis title: The Effects of Development of an Activity Package Based on Group Activities to Enhance Vocational Maturity of Mathayom Suksa III students of Benjamasorn School, Chanthaburi Province

Researcher: Mrs. Suphattra Thanomrat; **ID:** 25224001899;

Degree: Master of Education (Guidance);

Thesis advisors: (1) Dr. Wunlapa Sabaiying, Assistant Professor;

(2) Dr. Preecha Wihokto, Associate Professor; **Academic year:** 2014

Abstract

The purposes of this research were (1) to develop a guidance activity package based on group activities to enhance vocational maturity of Mathayom Suksa III students that meets the 80/80 efficiency criterion; (2) to compare the vocational maturity scores of students before and after using the guidance activity package based on group activities; and (3) to study opinions of the students toward the guidance activity package based on group activities to enhance vocational maturity of Mathayom Suksa III students.

The research sample consisted of 30 Mathayom Suksa III students with high, average, and low levels of learning achievement. The employed research instruments were a guidance activity Package consisting of 14 group activities, a vocational maturity test with .78 reliability coefficient, and a questionnaire on student's opinion toward the guidance activity package. Statistics for data analysis were the E_1/E_2 efficiency index, percentage, mean, standard deviation, and t-test.

Research findings showed that (1) the developed guidance activity package based on group activities to enhance vocational maturity of Mathayom Suksa III students was efficient at 83.95/89.17 which was higher than the 80/80 efficiency criterion; (2) after using the guidance activity package based on group activities to enhance vocational maturity of mathayom Suksa III student, the student "vocational maturity scores significantly increased at the .05 level; and (3) the rating mean of opinions of Mathayom Suksa III student toward the guidance activity package was at the highest appropriate level (rating mean = 4.80).

Keyword: Guidance activity package, Group activities, Vocational maturation, Mathayom Suksa

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา วิหกโต รองศาสตราจารย์สมร ทองดี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัลภา สบายยิ่ง และ อาจารย์พันธณี วิหกโต ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ ระยะเวลาและติดตามการทำ วิทยานิพนธ์ครั้งนี้อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัย รู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ ทางทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลา ประเสริฐสังข์ ดร.พรฤดี นิธิรัตน์ ที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือและให้ความคิดเห็นเพื่อการ ปรับปรุงเครื่องมือ การวิจัยให้สมบูรณ์ ซึ่งผู้วิจัยถือว่ามีความเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ขอขอบคุณเพื่อนร่วมงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จันทบุรี เขต 1 และเพื่อนนิสิต ปริญญาโท แขนงวิชาการแนะแนว รุ่นที่ 1 ทุกท่าน ที่ได้ให้ความ ช่วยเหลือและสนับสนุนผู้วิจัยเสมอมา

ในที่สุดขอกราบระลึกถึงพระคุณของคุณพ่อ คุณแม่ ที่ได้ให้สติปัญญา และขอขอบคุณ นายอิทธิพล ฉนมรัตน์ คู่สมรส นายสุทธิภัทร ฉนมรัตน์ และนายกนกพล ฉนมรัตน์ บุตรชาย ที่เป็นแรงบันดาลใจในการศึกษาและให้กำลังใจตลอดมา

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้ผู้สนใจการศึกษาทั้งหมด

สุพัตรา ฉนมรัตน์

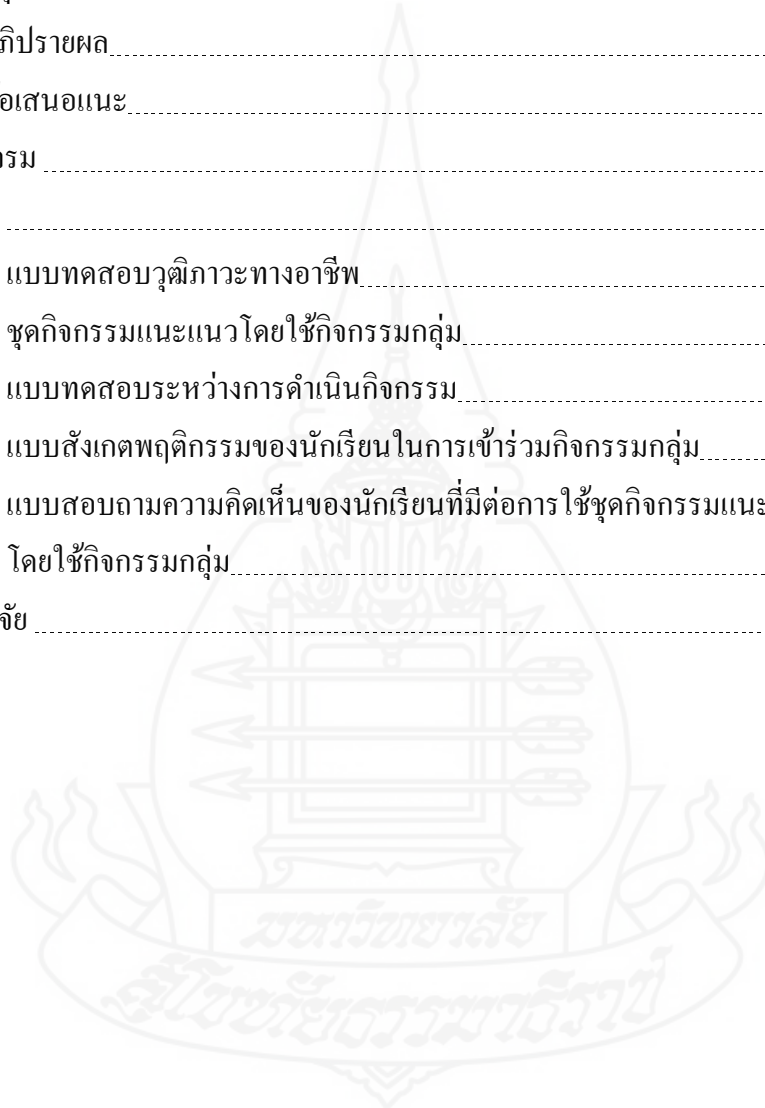
กันยายน 2554

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
สมมุติฐานการวิจัย	7
ขอบเขตการวิจัย	7
นิยามศัพท์	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	11
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	13
วุดิภาวะทางอาชีพ	14
กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพ และชุดกิจกรรมแนะแนว	31
กิจกรรมกลุ่ม	49
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	63
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	63
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	63
การเก็บรวบรวมข้อมูล	76
การวิเคราะห์ข้อมูล	82
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	87
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแนะแนว	87
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบวุดิภาวะทางอาชีพของนักเรียนก่อนและ หลังการใช้ชุด กิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม	89
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรม แนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุดิภาวะทางอาชีพ	90

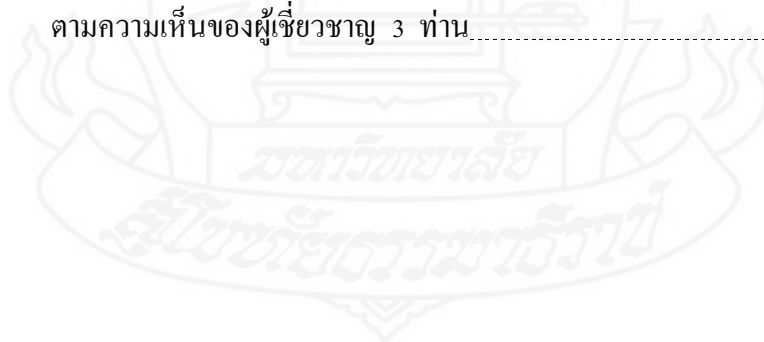
สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	93
สรุปการวิจัย.....	93
อภิปรายผล.....	97
ข้อเสนอแนะ.....	100
บรรณานุกรม.....	101
ภาคผนวก.....	107
ก แบบทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพ.....	108
ข ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม.....	117
ค แบบทดสอบระหว่างการดำเนินกิจกรรม.....	167
ง แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม.....	178
จ แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม.....	181
ประวัติผู้วิจัย.....	183

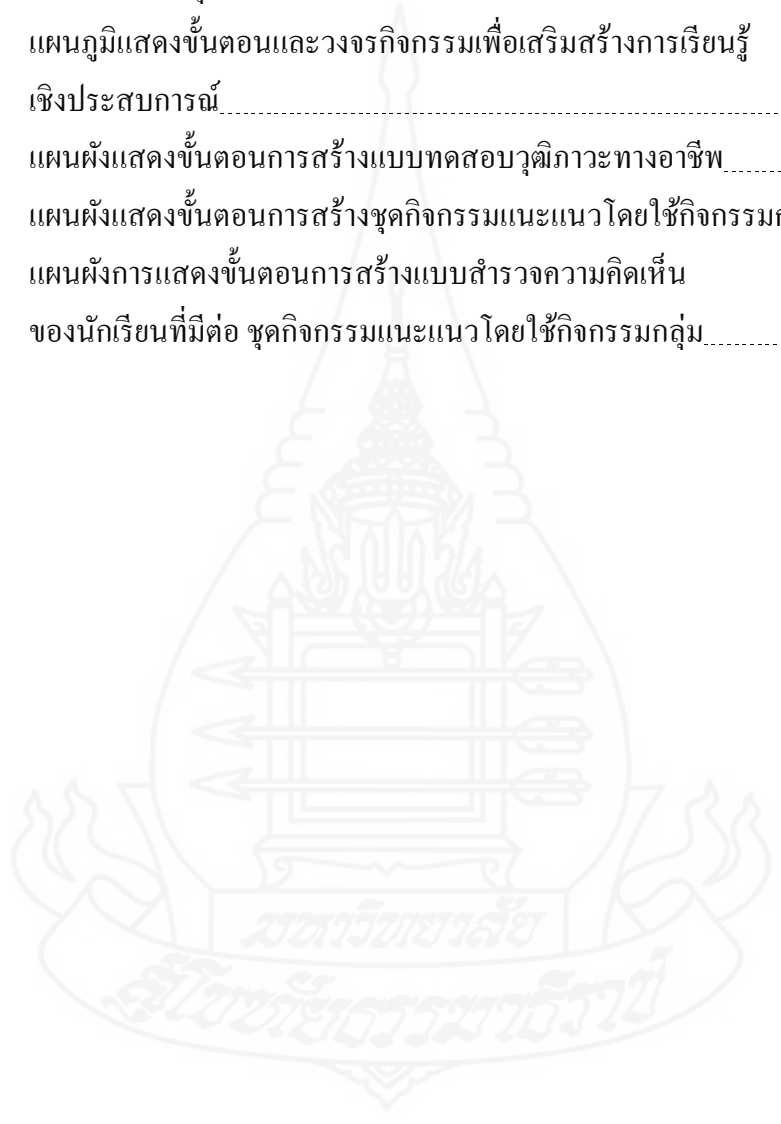
สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 2.1	กรอบแนวคิดผลการวิเคราะห์ความหมายวุฒิภาวะทางอาชีพ ของวัยระหว่าง 14-15 ปี.....	16
ตารางที่ 3.1	ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์.....	69
ตารางที่ 3.2	แสดงตารางการทดลองชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มกับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (จำนวน 30 คน).....	77
ตารางที่ 4.1	แสดงค่าร้อยละ E1 และ E2 ของชุดกิจกรรมแนะแนวด้านที่ 1 ด้านที่ 2 และด้านที่ 3.....	88
ตารางที่ 4.2	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพ ของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่มแยกรายด้าน.....	89
ตารางที่ 4.3	แสดงค่าเฉลี่ย () และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากการสำรวจ ความคิดเห็นของนักเรียนที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ.....	90
ตารางที่ 4.4	แสดงการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้าง วุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน.....	91

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.....	10
ภาพที่ 2.1 แผนภูมิแสดงขั้นตอนและวงจรกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ เชิงประสบการณ์.....	36
ภาพที่ 3.1 แผนผังแสดงขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพ.....	66
ภาพที่ 3.2 แผนผังแสดงขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม.....	68
ภาพที่ 3.3 แผนผังการแสดงขั้นตอนการสร้างแบบสำรวจความคิดเห็น ของนักเรียนที่มีต่อ ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม.....	75

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาของการวิจัยครั้งนี้คือ ทำอย่างไรจึงจะเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งความเป็นมาและความสำคัญของวุฒิภาวะทางอาชีพ สภาพที่พึงประสงค์ สภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา ความพยายามและแนวทางการเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ มีดังต่อไปนี้

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของวุฒิภาวะทางอาชีพ

อาชีพมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อชีวิตมนุษย์ เพราะเกี่ยวพันกับการดำเนินชีวิต เศรษฐกิจ เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความพึงพอใจในตนเอง การประกอบอาชีพจะทำให้บุคคลเกิดความภูมิใจในตนเอง รู้สึกว่าตนมีค่า ได้แสดงถึงความสามารถในการพึ่งตนเองและทำประโยชน์ให้แก่สังคม ดังนั้น การตัดสินใจเลือกอาชีพและการปรับตัวในการประกอบอาชีพจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก ถ้าเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสมและประสบความสำเร็จในอาชีพนั้น จะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้บุคคลมีความสุขในชีวิต แต่ในทางตรงข้ามถ้าเลือกอาชีพได้ไม่เหมาะสมหรือมีปัญหาในการประกอบอาชีพ และคิดจะเปลี่ยนอาชีพใหม่ ไม่ใช่สิ่งที่จะทำได้โดยง่าย ซึ่งสาเหตุดังกล่าวมาจากบุคคลขาดวุฒิภาวะทางอาชีพ ไม่รู้จักและเข้าใจตนเองดีพอ รู้จักโลกของงานและโลกของอาชีพ เพียงเล็กน้อย ขาดการวางแผนทางด้านอาชีพ ทำให้เลือกอาชีพที่ไม่เหมาะสมกับตนเอง ซึ่งสาเหตุเริ่มมาจาก การเลือกเรียนในสิ่งที่ไม่ชอบและไม่ตรงกับสาขาที่เรียน ทำให้เลือกงาน เลือกอาชีพไม่เหมาะสมกับตนเอง มีทัศนคติที่ไม่ดีต่องาน ทำให้ไม่อยากทำงาน เบื่องาน ในที่สุดก็กลายเป็นผู้ว่างงาน จึงนับเป็นปัญหาใหญ่และสำคัญในปัจจุบัน

เนื่องจากนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นช่วงเวลาที่นักเรียนเริ่มสำรวจตนเอง สำรวจอาชีพ และเห็นว่าอาชีพเป็นสิ่งสำคัญในชีวิต (Tollbert, 1974: 34) และการเตรียมความพร้อมในการเลือกอาชีพ ดังที่ ซูเปอร์ เรียกว่าวุฒิภาวะทางอาชีพ ของบุคคลเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง (Super, 1957: 186) โดยโครงสร้างทางการศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ ที่จะต้องตัดสินใจเลือกแนวทางการศึกษาต่อหรือเลือกแนวทางการอาชีพเพื่อจะเข้าสู่

ตลาดแรงงาน เช่นเดียวกับที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ 2546 : 182-183) ได้กล่าวว่าคุณลักษณะวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมีช่วงอายุ 13 -14 ปี ค้นพบว่า (1) เป็นวัยเริ่มต้นจะตัดสินใจเลือกอาชีพอย่างมีความหมาย โดยขึ้นอยู่กับความรู้ของตนเองในขณะนั้น (2) ให้ความสำคัญกับตัวเองมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อยากรู้ว่าความสามารถของตน มีดีอะไร แตกต่าง หรือ เหมือนคนอื่นอย่างไร (3) เริ่มตระหนักถึงความต้องการอาชีพที่มีเกียรติและจำแนกแยกแยะงานอาชีพตามลักษณะของเกียรติยศ ชื่อเสียง โดยเทียบฐานะทางสังคม ขึ้นอยู่กับการรับรู้ของตนเองเกี่ยวกับความสามารถและสถานภาพของชนชั้นสังคม (4) เริ่มสนใจสำรวจตรวจสอบตนเองในเรื่องคุณค่าและค่านิยมของตนเอง (5) มีความรู้สึกสบายและเป็นอิสระเมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อน จะมีพัฒนาการด้านความสามารถเด่นชัดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสวัสดิ์ เรื่องฉาย อ่างถึงใน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม 2544) ได้วิเคราะห์ปัญหาการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนยังเลือกอาชีพ และเลือกสายการเรียนต่อยังไม่สมเหตุสมผล ขาดข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับอาชีพและที่สำคัญคือ นักเรียนยังไม่ทราบว่า ตนเองมีความถนัด ความสนใจและบุคลิกลักษณะเหมาะสมกับอาชีพใด ปัญหาเหล่านี้เป็นสาเหตุ นำไปสู่การไม่มีวุฒิภาวะทางอาชีพ

ดังนั้น วุฒิภาวะทางอาชีพ จึงมีความสำคัญมากต่อนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นระยะของการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กสู่วัยรุ่น เป็นวัยที่เชื่อมต่อระหว่างโลกของการศึกษา และการทำงาน เป็นวัยที่อยู่ในระยะของความไม่แน่นอนทางด้านความคิด ความเชื่อมั่นที่จะตัดสินใจ ซึ่งหากมิได้ส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ด้านอาชีพ เพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ ให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน จะเป็นเหตุให้เกิดปัญหาในการตัดสินใจเลือกแผนการเรียนและก่อให้เกิดปัญหาการปรับตัวในการประกอบอาชีพในที่สุด

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากนักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่าน พบว่า วุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะประกอบด้วย การมีความตั้งใจจะประกอบอาชีพ รู้จักเลือกสาขาอาชีพและแผนการเรียนด้วยตนเอง เพื่อศึกษาต่อในสาขาอาชีพนั้น ๆ หรือเรียนประกอบอาชีพเบื้องต้น โดยพิจารณาเลือกจากลักษณะความสนใจ ความสามารถ คุณสมบัติอื่น ๆ ของคนและลักษณะอาชีพสามารถพัฒนาความสามารถและความสามารถพิเศษของตน ตลอดจนมีความสนใจที่จะลงประกอบอาชีพ (Super and other, 1957 อ้างถึงใน ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ 2529: 107-108) เช่นเดียวกับ เอ็ม จอห์นสัน (M. Johnson, 1967 อ้างถึงใน วังริ ทรัพย์มี 2529: 119 -121) ได้ให้ความคิดเห็นว่า วุฒิภาวะทางอาชีพของเด็กวัยนี้ คือ เริ่มเข้าใจตนเองได้แล้ว และมีความเข้าใจ

ในสิ่งต่าง ๆ ในขอบข่ายที่กว้างขึ้น โดยในช่วงนี้เป็นระยะที่เริ่มสำรวจตนเองและอาชีพเพิ่มขึ้นและเริ่มมีความรับผิดชอบบางโครงการต่าง ๆ และสิ่งแวดล้อมจะมีอิทธิพลต่อเขามาก เขาอยากจะเป็นที่รู้จัก มีชื่อเสียงและอยากประสบความสำเร็จ ซึ่งเขาจะยึดถือสิ่งเหล่านี้เป็นค่านิยมในการเลือกอาชีพ เช่น ถ้ามีความสนใจด้านวิชาการ จะมุ่งหวังประกอบอาชีพระดับวิชาชีพ โดยคิดจะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา เช่นเดียวกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ 2546: 185) ได้กล่าวไว้ว่า สภาพที่พึงประสงค์ของวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คือ (1) สามารถสำรวจตรวจสอบอุปนิสัยที่ดีในการทำงาน (2) สามารถถนอมความรู้ ความเข้าใจในทักษะ ความถนัดความสนใจและค่านิยมของตนเอง (3) สามารถระบุเป้าหมายทั่วไปด้านอาชีพ และ (4) สามารถใช้แหล่งทรัพยากรด้านอาชีพ เช่น สถานประกอบการ องค์กรธุรกิจ แหล่งประกอบอาชีพ บุคคลในอาชีพต่าง ๆ และข้อมูลข่าวสารประกอบการตั้งเป้าหมายและการตัดสินใจได้

จากที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า สภาพที่พึงประสงค์ของวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คือ การที่นักเรียนมีพัฒนาการด้านอาชีพและความเข้าใจด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับอาชีพ ที่เหมาะสมกับวัย ซึ่งเป็นความพร้อมของนักเรียนพิจารณาจากองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ด้าน ได้แก่

- 1) การสำรวจตนเอง ประกอบด้วย การเข้าใจตนเอง เกี่ยวกับบุคลิกภาพความสามารถ ความต้องการ ความถนัด และความสนใจในอาชีพ ให้อยอมรับจุดเด่น จุดด้อยในการเลือกอาชีพ
- 2) การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ประกอบด้วย การรู้จักโลกกว้างทางอาชีพที่หลากหลาย และการมีทัศนคติและเห็นคุณค่าในการทำงาน
- 3) การวางแผนทางในการวางแผนการศึกษาและอาชีพ โดยนักเรียนจะนำข้อมูลต่าง ๆ จากข้อ 1 และข้อ 2 มาเป็นแนวทางในการตั้งเป้าหมาย และรู้จักวิธีการวางแผนในการศึกษาและอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง

1.3 สภาพปัจจุบันของวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นด้านวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนมีวุฒิภาวะทางอาชีพไม่สมกับวัย ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่มาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอน ซึ่งมีได้นำกระบวนการแนะแนวไปใช้ในการเรียนการสอนเท่าที่ควร หรือ จัดได้ไม่ครอบคลุมบริการแนะแนวทั้ง 5 บริการให้กับผู้เรียน รวมถึงการจัดกิจกรรมไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละวัย ไม่แสวงหาความรู้เพิ่มเติม ส่วนใหญ่นิยมจัดในลักษณะการให้ข้อมูลทางอาชีพ โดยจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพในชั้นเรียนด้วยการสอนแบบบรรยาย เนื่องจากขาดบุคลากรด้านการแนะแนวโดยตรงและได้มอบหมายบุคลากรอื่นทำหน้าที่แทน

จึงทำให้การดำเนินงานด้านแนะแนวอาชีพไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร (กรมวิชาการ, 2544: 3) และจากการสำรวจสภาพการเรียนรู้ทางด้านอาชีพของผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของกรมสามัญศึกษา พบว่า นักเรียนแสวงหาความรู้ด้านอาชีพด้วยตนเองน้อย ขาดการสำรวจตนเอง ไม่เข้าใจตนเอง รู้จักโลกกว้างทางอาชีพน้อย เพราะครูไม่เปิดโอกาสและมีแหล่งวิทยาการให้เรียนรู้ไม่เพียงพอ ส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกแผนการเรียนตามผู้ปกครองและเพื่อน

1.4 สภาพปัญหาของวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นด้านวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์ ปีการศึกษา 2553 ที่ผ่านมา จำนวน 280 คน พบว่า นักเรียน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 70 ต้องการพัฒนาตนเองในเรื่องของความรู้ และความเข้าใจในอาชีพ ถ้าหากต้องการจะเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่งแล้ว อาชีพนั้นจะเหมาะสมกับตนเองมากน้อยหรือไม่เพียงใด นอกจากนี้ ยังระบุว่า ต้องการรู้จักโลกของงาน โลกของอาชีพ เพื่อสามารถวางแผนการศึกษาต่อได้อย่างถูกต้อง จากปัญหาของวุฒิภาวะทางอาชีพดังกล่าว ต่อมาผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน ภายนอกและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในด้านโอกาส อุปสรรค จุดแข็ง จุดอ่อนในด้านการบริหารจัดการงานแนะแนวของโรงเรียนเบญจมานูสรณ์ โดยใช้เทคนิค Swot (สุพัตรา: 2553) พบว่า โรงเรียนเบญจมานูสรณ์ มีปัญหาขาดบุคลากรทางด้านงานแนะแนว ซึ่งมีครูที่ทำหน้าที่จัดกิจกรรมแนะแนวจำนวน 1 คน และครูที่ปรึกษาขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพ รวมทั้งขาดการผลิตสื่อนวัตกรรมและเครื่องมือต่าง ๆ ทางงานแนะแนวไม่เพียงพอ กับความต้องการของนักเรียน ส่วนใหญ่จะใช้การสอนแบบบรรยายให้ความรู้ในชั้นเรียน ซึ่งปัญหาดังกล่าว เป็นสาเหตุให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ขาดความรู้ ความเข้าใจตนเอง รู้จักโลกกว้างทางอาชีพน้อย นักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่ออาชีพและไม่เห็นคุณค่าของการทำงาน เกิดผลกระทบตามมาคือ นักเรียนไม่สามารถวางแผนทางการศึกษาได้ด้วยตนเอง หรือ ตัดสินใจผิดพลาดในการเลือกแผนการเรียน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิธีการจัดกิจกรรมแนะแนวว่า มีวิธีการใดที่จะสามารถเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์ จังหวัดจันทบุรี ให้มีประสิทธิภาพและสามารถพัฒนานักเรียนได้อย่างแท้จริง

1.5 ความพยายามในการเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ

ปัญหาวุฒิภาวะทางอาชีพ เป็นปัญหาที่สำคัญและเกิดขึ้นมานาน จะเห็นได้ว่ามีนักทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ นักการศึกษา นักวิชาการ จากอดีตและปัจจุบัน ได้ให้ความสนใจตลอดมา จากการศึกษาค้นคว้าของผู้วิจัย พบว่า มีนักการศึกษาหลายท่านทั้งในประเทศและ

ต่างประเทศ พยายามที่จะแสวงหาวิธีการเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ ดังเช่น (คลาρκ Clark, 1977: 1886- A) ได้ศึกษาผลของการแนะนำอาชีพแบบกลุ่มต่อวุฒิภาวะทางอาชีพ พบว่า สามารถเร่งวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนระดับ 9 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) โดยการให้การแนะนำอาชีพแบบกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับ สุกา อ่อนช้อย (2524) ที่ได้ศึกษาผลของการแนะนำอาชีพแบบกลุ่มที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ กรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 20 คน และกลุ่มควบคุม 20 คน พบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการแนะนำอาชีพแบบกลุ่มมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับ การสอนแบบปกติ และปทุมมาศ พูนเกษม (2529) ได้ศึกษาผลการใช้คู่มือการสอนกิจกรรมแนะนำอาชีพที่มีต่อการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน สามเสนวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน ผลศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอน ด้วยคู่มือการสอนกิจกรรมแนะนำวุฒิภาวะทางอาชีพ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอน ด้วยวิธีการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ในส่วนของการเรียนรู้อาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2546) มุ่งเน้นให้ครูผู้สอนได้บูรณาการหลักการของการพัฒนางานและอาชีพ โดยสอดแทรกกิจกรรมแนะนำอาชีพ ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ในโลกของงานและอาชีพ สามารถพัฒนาทักษะ ความรู้ความสามารถ ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจอย่างมีความสุข มีประสบการณ์ในงาน และมองเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ โดยในส่วนของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สามารถจัดในคาบแนะนำ หรือร่วมกับการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน เช่น การสร้างความตระหนักในงานและอาชีพ คุณลักษณะของผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพ การรู้จักตนเอง ข่าวสารทางอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียน รู้จักและเข้าใจเกี่ยวกับความสนใจ ความถนัด ความสามารถ ความต้องการ ค่านิยม เจตคติและบุคลิกภาพของตน รู้จักโลกของอาชีพ รู้ข้อมูลด้านอาชีพลักษณะงาน และคุณสมบัติที่จำเป็น ต่อการประกอบอาชีพ โดยสามารถเลือกวางแผนและ/หรือตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมสอดคล้องกับตนเองมากที่สุด

1.6 แนวทางการเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของผู้วิจัย

จากสภาพปัญหาด้านวุฒิภาวะทางอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์ จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาวิธีการแนะนำอาชีพที่มีประสิทธิภาพ และ บังเกิดผลให้นักเรียนมีวุฒิภาวะทางอาชีพเพิ่มขึ้น ด้วยการศึกษาค้นคว้าพัฒนาชุดกิจกรรมแนะนำ โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ซึ่งเป็นวิธีการที่จัดกิจกรรมโดยเน้นการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่ นักเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองและผู้อื่นจาก

ข้อมูลย้อนกลับในกลุ่ม ซึ่งนักเรียนสามารถนำเอาประสบการณ์ที่ได้รับไปพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ที่ยังบกพร่องให้ดีขึ้น สำหรับการจัดกิจกรรมแนะแนวให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการจัดกิจกรรมโดยใช้แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (participatory learning) ที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (experiencing learning) และการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (group process learning) ซึ่งการเรียนรู้เชิงประสบการณ์นี้มีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ซึ่งจะกระตุ้นความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมด้วยวงจรเรียนรู้ 4 ขั้นตอน (four phases of the learning cycle/ERGA) ประกอบด้วย ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Experiencing) ขั้นสะท้อนกลับการรับรู้ (Reflecting) ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต (Generalizing) ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ (Applying) เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นการเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และทำทนายให้สมาชิกกลุ่มนำประสบการณ์ตรงที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน ไปปฏิบัติในชีวิตจริง (Kottman Ashby & Degraaf, 2001: 4 อ้างถึงใน สมร ทองดี และปราณี รามสูต 2545: 50)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญว่า หากได้มีการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวอาชีพโดยใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีขั้นตอนดำเนินกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์แก่นักเรียนแล้ว จะทำให้นักเรียนมีวุฒิภาวะทางอาชีพเพิ่มขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว โดยนำวิธีการจัดกิจกรรมกลุ่มมาบูรณาการกับวงจรการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน (ERGA) ไปจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์ จังหวัดจันทบุรี ให้บังเกิดผลตามสภาพที่พึงประสงค์

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

2.1 วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาผลการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์ จังหวัดจันทบุรี

2.2 วัตถุประสงค์เฉพาะ

2.2.1 เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2.2.2 เพื่อเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลัง การใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

2.2.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3. สมมุติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานการวิจัย ดังนี้

3.1 ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

3.2 หลังจากใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้ว นักเรียนมีวุฒิภาวะทางอาชีพเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความเหมาะสมมาก

4. ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1.1 ประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์ จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 283 คน

4.1.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์ จังหวัดจันทบุรี สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูง ปานกลาง และต่ำ จำนวน 30 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

4.2 ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ประกอบด้วย 14 กิจกรรม (รวมปฐมนิเทศและปัจฉิมนิเทศ) ใช้เวลาสอน 16 คาบ คาบละ 60 นาที ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีคู่มือสำหรับผู้ให้บริการ ประกอบด้วย

4.2.1 คู่มือการใช้กิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ประกอบด้วยคำอธิบายเกี่ยวกับหัวข้อต่าง ๆ ที่ปรากฏในรายละเอียดของแต่ละกิจกรรม

4.2.2 แผนการจัดกิจกรรม ประกอบด้วย ใบบงาน, ใบบความรู้, แนวทางการสรุป สำหรับ ผู้ให้บริการ, สื่อและการเตรียมอุปกรณ์ จำนวน 14 กิจกรรม

4.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามดังต่อไปนี้

4.3.1 ตัวแปรอิสระ คือ ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 14 กิจกรรม

4.3.2 ตัวแปรตาม คือ วุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน

4.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

4.4.1 แบบทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพ จำนวน 50 ข้อ เพื่อทดสอบก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการสำรวจตนเอง จำนวน 18 ข้อ ด้านการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ จำนวน 16 ข้อ และด้านการวางแผนทางในการตัดสินใจเลือกแผนการเรียน จำนวน 16 ข้อ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ดัดแปลงมาจาก ไคร์ท (Crites 1987: 26) แปลโดย พรรณราย ทรัพย์ะประภา (โดยมีแบบเฉลยไว้เพื่อตรวจสอบการคิดคะแนน)

4.4.2 ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม จำนวน 12 ชุด และแบบทดสอบระหว่าง การดำเนินกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามนิยามปฏิบัติการ จำนวน 35 ข้อ

4.4.3 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม สำหรับสอบถามความคิดเห็น หลังจากนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มครบทุกกิจกรรม จำนวน 10 ข้อ

4.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

4.5.1 ค่าประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม (E_1 / E_2)

4.4.2 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และ ส่วนเบี่ยงมาตรฐาน (S.D)

4.4.3 การวิเคราะห์ค่าที (t-test)

4.4.4 ค่าร้อยละ

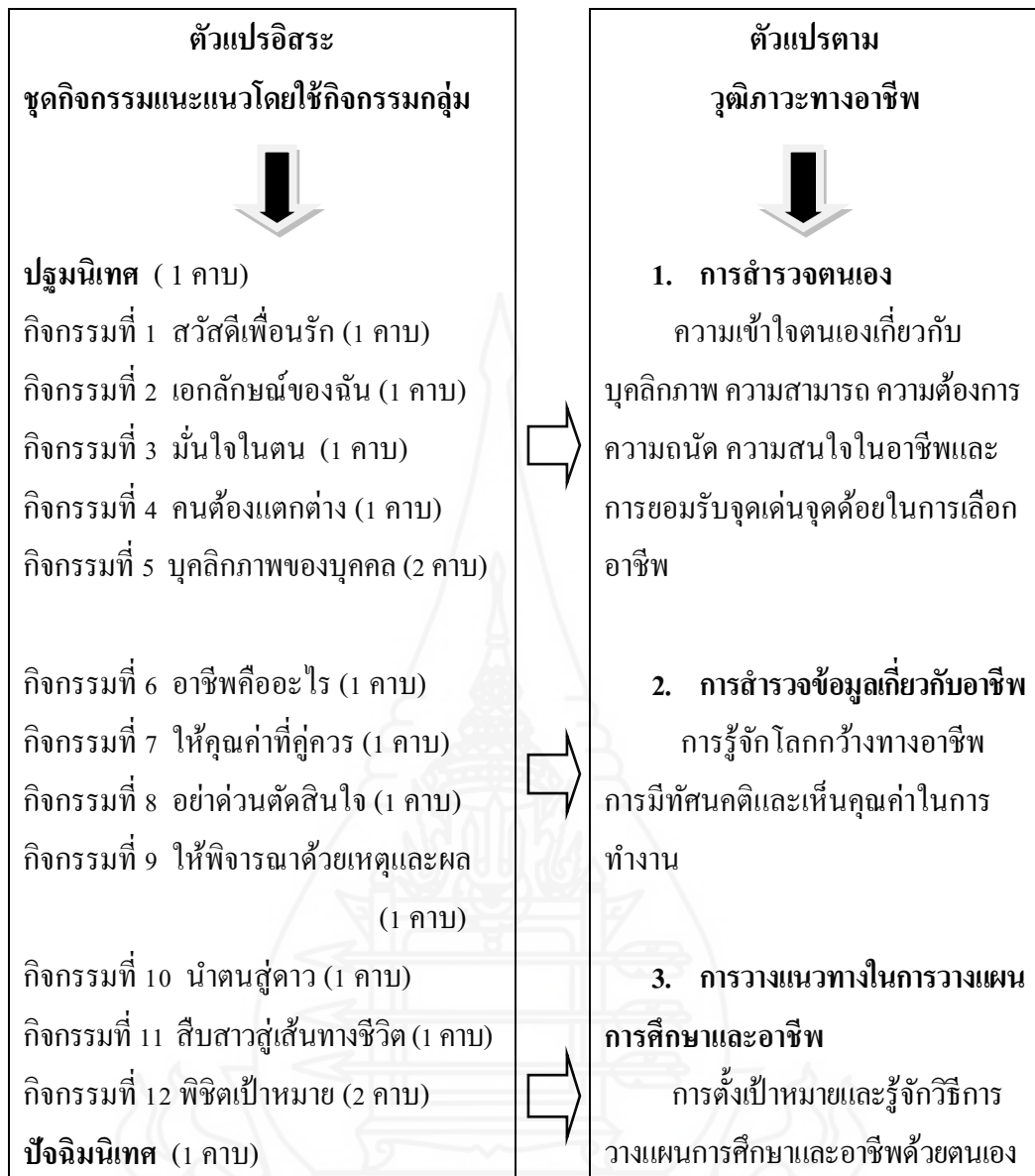
4.6 ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาในระยะเวลาตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2554 - เดือนมีนาคม 2554

5. นิยามศัพท์

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม, วุฒิภาวะทางอาชีพ, ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และความก้าวหน้าด้านวุฒิภาวะทางอาชีพ ซึ่งผู้วิจัยได้ให้ความหมาย ดังต่อไปนี้

5.1 ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง เครื่องมือทางการแนะแนว ประกอบด้วย กิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพ จำนวน 14 กิจกรรม ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามหลักการของกิจกรรมกลุ่ม โดยใช้วิธีการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่ผู้รับบริการ เปิดโอกาสให้ผู้รับบริการแต่ละคนได้มีส่วนร่วม ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ได้เรียนรู้ผลการกระทำของตนเอง และผู้อื่น โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม เกม กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลองและบทบาทสมมุติและดำเนินกิจกรรมตามวงจรการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน (ERGA) ประกอบด้วย (1) ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Experiencing) (2) ขั้นสะท้อนกลับการรับรู้ (Reflecting) (3) ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต (Generalizing) และ (4) ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ (Applying) ที่เน้นการเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และท้าทายให้สมาชิกกลุ่มนำประสบการณ์ตรงที่ได้เรียนรู้ร่วมกันไปใช้ปฏิบัติในชีวิตจริง โดยกิจกรรมกลุ่มที่พัฒนานั้น อยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ ทฤษฎีการเลือกอาชีพตามองค์ประกอบของนิยามเชิงปฏิบัติการ ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม
เพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

5.2 วุฒิภาวะทางอาชีพ หมายถึง การที่นักเรียนมีพัฒนาการด้านอาชีพและความเข้าใจ
ด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับอาชีพที่เหมาะสมกับวัย ซึ่งเป็นความพร้อมของนักเรียนโดยพิจารณาจาก

5.2.1 การสำรวจตนเอง ประกอบด้วย การเข้าใจตนเอง เกี่ยวกับบุคลิกภาพ
ความสามารถ ความต้องการ ความถนัด และความสนใจในอาชีพ ให้ยอมรับจุดเด่น จุดด้อย
ในการเลือกอาชีพ

5.2.2 การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ประกอบด้วย การรู้จักโลกกว้างทางอาชีพ ที่หลากหลาย การมีทัศนคติและเห็นคุณค่าในการทำงาน

5.2.3 การวางแผนทางในการวางแผนการศึกษาและอาชีพ โดยนักเรียนจะนำข้อมูลต่าง ๆ จากข้อ 1 และข้อ 2 มาเป็นแนวทางในการตั้งเป้าหมาย และรู้จักวิธีการวางแผนในการศึกษาอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง

5.3 ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 หมายถึง ระดับคุณภาพของชุดกิจกรรมแนะแนวที่ใช้กิจกรรมกลุ่ม ที่ได้รับจากกระบวนการและผลลัพธ์ โดยกำหนดตัวเลขเป็นร้อยละ ของคะแนนเฉลี่ย ที่มีค่าเป็น (E_1 / E_2) ซึ่งค่า E_1 80 ตัวแรก เป็นค่าประสิทธิภาพของกระบวนการคิดเป็นร้อยละของคะแนนที่นักเรียนทำได้ โดยเฉลี่ยจากการทำกิจกรรมและแบบฝึกหัดระหว่างการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว, E_2 80 ตัวหลัง เป็นค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์คิดเป็นร้อยละของคะแนนที่นักเรียนทำได้ โดยเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนแต่ละกิจกรรม

5.4 เสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพที่เพิ่มขึ้น ซึ่งคำนวณได้จากการเปรียบเทียบระหว่างคะแนนทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพก่อนใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว กับคะแนนทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพ หลังจากใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ข้อ ได้แก่

6.1 องค์กรความรู้ใหม่

6.1.1 ได้แนวทางการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

6.1.2 ได้นวัตกรรมที่เป็นชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ซึ่งช่วยแก้ปัญหาให้นักเรียนที่มีวุฒิภาวะทางอาชีพต่ำ

6.1.3 ครูสามารถนำชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไปปรับใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพให้กับนักเรียนระดับชั้นอื่น

6.1.4 ครูมีทักษะและประสบการณ์เกี่ยวกับกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน

6.2 การแก้ปัญหาทางวิชาการ

6.2.1 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้เรื่องภาวะทางอาชีพสูงขึ้น

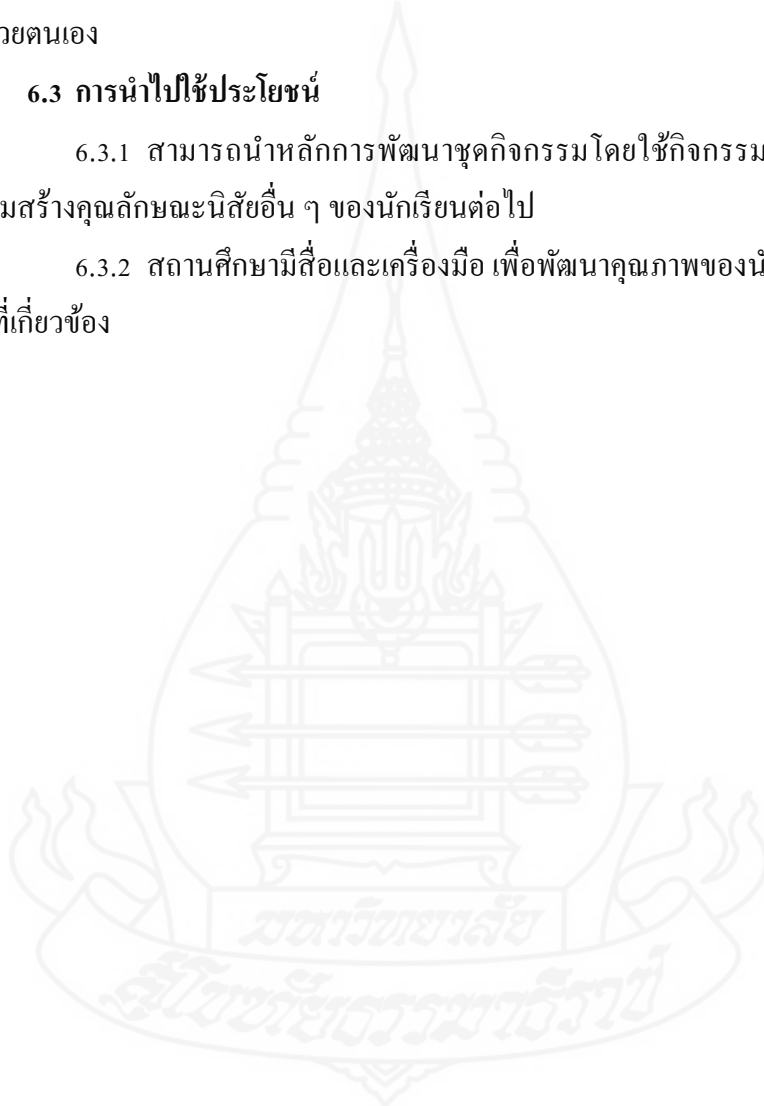
6.2.2 กิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม สามารถพัฒนาความรู้ ความสามารถในเรื่องภาวะทางอาชีพให้กับนักเรียน

6.2.3 นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากกิจกรรมกลุ่ม รู้จักคิดและสรุปความคิดด้วยตนเอง

6.3 การนำไปใช้ประโยชน์

6.3.1 สามารถนำหลักการพัฒนาชุดกิจกรรมโดยใช้กิจกรรมกลุ่มไปประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะนิสัยอื่น ๆ ของนักเรียนต่อไป

6.3.2 สถานศึกษามีสื่อและเครื่องมือ เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้สอดคล้องกับบริบทที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาผลการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งผู้วิจัยเรียบเรียง วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย เป็นลำดับดังนี้

1. วุฒิภาวะทางอาชีพ
 - 1.1 ความหมายของวุฒิภาวะทางอาชีพ
 - 1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพ
 - 1.3 หลักในการวัดวุฒิภาวะทางอาชีพ
 - 1.4 หลักในการเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ
 - 1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพ
2. กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพและชุดกิจกรรมแนะแนว
 - 2.1 ความหมาย วัตถุประสงค์ ความสำคัญ หลักการและขอบข่ายของการพัฒนา กิจกรรมแนะแนว
 - 2.2 แนวทางการพัฒนากิจกรรมแนะแนว
 - 2.3 วัตถุประสงค์ หลักการและขอบข่ายของการพัฒนากิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพ
 - 2.4 แนวทางการพัฒนากิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพ
 - 2.5 ความหมายของชุดกิจกรรมแนะแนว
 - 2.6 การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแนะแนว
 - 2.7 การทดสอบประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแนะแนว
 - 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว
3. กิจกรรมกลุ่ม
 - 3.1 ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม
 - 3.2 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม
 - 3.3 ขนาดของกลุ่ม
 - 3.4 ประเภทของกลุ่ม

- 3.5 ลำดับขั้นของกระบวนการกลุ่ม
- 3.6 เวลาและจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกลุ่ม
- 3.7 คุณค่าของกิจกรรมกลุ่มและผลประโยชน์
- 3.8 กิจกรรมที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม
- 3.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

1. วุฒิภาวะทางอาชีพ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพ ประกอบด้วยประเด็นที่สำคัญดังต่อไปนี้

1.1 ความหมายของวุฒิภาวะทางอาชีพ

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความหมายของวุฒิภาวะทางอาชีพ มีผู้ให้คำจำกัดความ หลายท่าน ในที่นี้ขอยกตัวอย่างดังนี้

ซูเปอร์ (Super. 1960: 15) ได้ให้ความหมายของวุฒิภาวะทางอาชีพว่า “เป็นสิ่งที่ใช้แทนระดับของพัฒนาการที่แสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นอยู่ในระดับใดของกระบวนการที่ต่อเนื่องกันในขั้นพัฒนาการทางอาชีพ จากจุดเริ่มต้นหรือสำรวจไปจนถึงขั้นเสื่อมถอย โดยวุฒิภาวะทางอาชีพ ของบุคคลแต่ละระดับอายุจะแตกต่างกัน” เช่นเดียวกับ นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2530: 67–68) กล่าวว่า วุฒิภาวะทางอาชีพ หมายถึง ความเข้าใจด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับอาชีพของบุคคลกลุ่มอายุต่าง ๆ และนอกจากนี้ซูเปอร์และคณะ (Super. 1960 อ้างอิงมาจาก Bartlett. 1971: 217-229) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า วุฒิภาวะทางอาชีพจะทำให้เราสามารถประเมินระดับการพัฒนารด้านอาชีพของแต่ละบุคคลได้ แต่อย่างไรก็ตามวุฒิภาวะทางอาชีพจะแตกต่างกันไปตามขั้นชีวิตของแต่ละบุคคล เช่น วุฒิภาวะทางอาชีพของเด็กอายุ 14-15 ปี จะหมายถึง การเริ่มสำรวจตนเอง ความสนใจและความสามารถในการตัดสินใจวางแผนการศึกษามากกว่าการที่จะเลือกอาชีพ และวุฒิภาวะทางอาชีพของบุคคลอายุ 45 ปี จะหมายถึง การรักษาสถานภาพในการประกอบอาชีพ นอกจากนี้วุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะประกอบด้วย การมีความตั้งใจประกอบอาชีพ รู้จักเลือกสาขาอาชีพและแผนการเรียนด้วยตนเอง เพื่อศึกษาต่อในสาขาอาชีพ นั้น ๆ หรือเรียนประกอบอาชีพเบื้องต้น โดยพิจารณาเลือกจากลักษณะความสนใจ ความสามารถ คุณสมบัติอื่น ๆ ของคนและลักษณะอาชีพ สามารถพัฒนาความสามารถและความสามารถพิเศษของตน ตลอดจนมีความสนใจที่จะลองประกอบอาชีพ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2529: 107-108; อ้างอิงมาจาก Super and other. 1957)

ฮีท (Heath 1965 , อ้างถึงใน Bartlett, 1971: 225) กล่าวว่า บุคคลที่มีวุฒิภาวะทางอาชีพจะมีลักษณะดังนี้ คือ

- 1) มีการจัดระเบียบเกี่ยวกับกระบวนการเลือกอาชีพ
- 2) สามารถรับข้อมูลใหม่ ๆ เกี่ยวกับตนเองและอาชีพได้
- 3) รับข้อมูลที่เป็นจริงมากกว่าถือเอาตามความรู้สึกนึกคิด
- 4) รู้จักตนเองและรู้จักโลกของงาน
- 5) มีอิสระในการเลือกอาชีพโดยไม่ยอมให้ค่านิยมที่ติดตัวมาแต่เด็กมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ

สำหรับบุคคลที่ไม่มีวุฒิภาวะทางอาชีพนั้น จะมีลักษณะเป็นผู้ขาดจุดมุ่งหมายที่ดีสำหรับอนาคตของตนเองและเป็นผู้ที่ยึดมั่นในค่านิยมทำให้ไม่สามารถตัดสินใจได้

โครส์ท (Crites. 1978: 4) ได้ให้ความหมายของวุฒิภาวะทางอาชีพ หมายถึง เจตคติและความสามารถในการเลือกอาชีพของบุคคล ซึ่งทำให้บุคคลเลือกอาชีพได้เหมาะสมกับตนเองและมีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้ให้ความหมายวุฒิภาวะทางอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ว่า เริ่มมีการสำรวจความสนใจและความถนัด มีการค้นพบว่าความต้องการจำเป็น (Needs) ของนักเรียนในวัยนี้ คือ ต้องการความแตกต่างหลากหลาย การสำรวจตนเอง ต้องการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย มีการปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มเพื่อน มีความสามารถและต้องการความสำเร็จ สำหรับคุณลักษณะวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ช่วงอายุ 14-15 ปี ประกอบด้วย (1) เป็นวัยเริ่มต้นจะตัดสินใจเลือกอาชีพอย่างมีความหมาย โดยขึ้นอยู่กับความรู้ของ ตนเองในขณะนั้น (Self Knowledge) (2) ให้ความสำคัญกับตัวเองมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งอยากรู้ความสามารถของตนว่ามีดีอะไรแตกต่างหรือเหมือนคนอื่นอย่างไร (3) เริ่มตระหนักถึงความต้องการอาชีพที่มีเกียรติ และจำแนกแยกแยะงานอาชีพตามลักษณะของเกียรติยศ ชื่อเสียง โดยเทียบฐานะทางสังคม ขึ้นอยู่กับการรับรู้ของตนเองเกี่ยวกับความสามารถและสถานภาพของชนชั้นสังคม (4) เริ่มสนใจสำรวจตรวจสอบตนเองในเรื่องคุณค่าและค่านิยมของตนเอง (5) มีความรู้สึกสบายและเป็นอิสระเมื่ออยู่ในกลุ่มเพื่อน มีพัฒนาการด้านความสามารถเด่นชัดขึ้น

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ความหมายของวุฒิภาวะทางอาชีพของวัยระหว่าง 14-15 ปี ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 กรอบแนวคิดผลการวิเคราะห์ความหมายวุฒิภาวะทางอาชีพของวัยรุ่นช่วง 14-15 ปี

ซูเปอร์(Super)	ฮีท(Heath)	ไคร์ทส(Crites)	(สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน)
1. ระดับการพัฒนาการ ทางอาชีพของบุคคล ในแต่ละช่วงวัย	1. จัดระเบียบเกี่ยวกับ การเลือกอาชีพ	1. เจตคติและ ในการเลือกอาชีพ ของบุคคล	1. เริ่มสำรวจความสนใจ และความถนัด
2. การสำรวจตนเอง	2. สามารถรับข้อมูลที่ เป็นจริงเกี่ยวกับตนเอง และอาชีพได้	-	2. ตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยขึ้นกับความรู้ของ ตนเอง
3. ความสนใจและ ความสามารถ ในการตัดสินใจ วางแผนการศึกษา	3. รู้จักตนเองและ โลกของงาน	3. ความสามารถ ในการเลือกอาชีพ	3. ตระหนักถึงความ ต้องการอาชีพที่มีเกียรติ ขึ้นอยู่กับความรู้ของ ตนเอง
4. สามารถพัฒนา ความสามารถพิเศษ ของตน และสนใจที่ จะลองประกอบ อาชีพ	4. มีอิสระในการเลือก เลือกอาชีพ	-	4. เริ่มสำรวจตรวจสอบ ตนเองในเรื่องคุณค่าและ ค่านิยมของตนเอง

ดังนั้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า วุฒิภาวะทางอาชีพ หมายถึง การมีพัฒนาการด้านอาชีพ
และความเข้าใจด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับอาชีพที่เหมาะสมกับวัย ซึ่งเป็นความพร้อมของบุคคล
โดยพิจารณาจากองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1) การสำรวจตนเอง ประกอบด้วย การเข้าใจตนเอง เกี่ยวกับบุคลิกภาพ
ความสามารถ ความต้องการ ความถนัดและความสนใจในอาชีพ ให้ยอมรับจุดเด่น จุดด้อย
ในการเลือกอาชีพ

2) การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ประกอบด้วย การรู้จักโลกกว้างทางอาชีพ
ที่หลากหลาย และการมีทัศนคติและเห็นคุณค่าในการทำงาน

3) การวางแผนทางในการวางแผนการศึกษาและอาชีพ โดยนักเรียนจะนำข้อมูลต่าง ๆ จากข้อ 1 และข้อ 2 มาเป็นแนวทางในการตั้งเป้าหมาย รู้จักวิธีการวางแผนในการศึกษาและอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง

1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพ

เพื่อให้เข้าใจคำว่า “วุฒิภาวะทางอาชีพ” มากขึ้น ผู้วิจัยจึงขอนำทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพมาอธิบาย ประกอบ ดังนี้

1.2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของซูเปอร์

ซูเปอร์ (Super. 1974: 12-26) ได้ศึกษาการเลือกอาชีพและได้สรุปเป็นความสำคัญของวุฒิภาวะทางอาชีพว่า วุฒิภาวะทางอาชีพมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคลและรวบรวมเป็นทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ ซึ่งหมายถึง ความชอบการเลือก การพิจารณาตัดสินใจและการเข้าประกอบอาชีพ โดยยึดหลัก ดังนี้

1) ความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นหลักสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาและจิตวิทยาทางอาชีพ เพราะบุคคลย่อมแตกต่างกันทั้งในด้านความสามารถ ความสนใจและบุคลิกภาพ ดังนั้นการเลือกอาชีพของบุคคลก็ควรต้องคำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย

2) ความสามารถหลาย ๆ อย่างในตัวบุคคล บุคคลแต่ละคนมีขีดความสามารถประจำตัว ที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในงานอย่างใดอย่างหนึ่ง การที่จะเอาคนหนึ่งไปเปรียบเทียบกับอีกคนหนึ่งนั้น ไม่ได้ ทุกคนจะมีความสามารถเฉพาะตัวซึ่งแต่ละคนย่อมแตกต่างกัน

3) แบบฉบับของความสามารถในอาชีพ อาชีพแต่ละอาชีพจะมีแบบฉบับของความสามารถเฉพาะของแต่ละอาชีพ เช่น ความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกภาพ นั่นคืออาชีพหนึ่ง ๆ ก็ต้องการบุคคลที่มีความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกภาพต่างไปจากอีกอาชีพหนึ่ง

4) การเลียนแบบและบทบาทของรูปแบบ บุคคลส่วนมากจะเลียนแบบบิดามารดา หรือบุคคลอื่นในด้านการประกอบอาชีพ เด็กวัยรุ่นสนใจอาชีพโดยการเลียนแบบจากผู้ใหญ่ ดังนั้น ผู้ใหญ่จึงควรเป็นรูปแบบที่ดีให้แก่เด็ก

5) ความต่อเนื่องของการตัดสินใจ การที่บุคคลจะเลือกอาชีพอะไรนั้น การตัดสินใจเลือกจะต้องจัดให้เป็นกระบวนการต่อเนื่องกัน ทั้งนี้ เนื่องจากสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่บุคคลอาศัยอยู่หรือทำงานอยู่ รวมทั้งความนึกคิดเกี่ยวกับตัวเองย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและประสบการณ์ ดังนั้นการเลือกและการตัดสินใจ ก็ต้องเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน

6) ช่วงของชีวิต (Life Stage) กระบวนการเลือกอาชีพ เป็นกระบวนการต่อเนื่องตามช่วงชีวิตของบุคคล ซึ่งแบ่งออกเป็นขั้น ๆ ดังต่อไปนี้

- (1) ชั้นของการเจริญเติบโต ขั้นนี้เริ่มตั้งแต่แรกเกิด จนถึงอายุ 14 ปี เป็นระยะที่เด็กกำลังเจริญเติบโต
- (2) ชั้นของการสำรวจ เป็นช่วงระหว่างอายุ 15-24 ปี เป็นช่วงที่บุคคลพยายามทำความเข้าใจตนเอง ทดลองบทบาทของผู้ใหญ่ เช่น การเลือกคู่ การเลือกอาชีพและการเลือกหาตำแหน่งในสังคม
- (3) ชั้นของการสร้างหลักฐาน เป็นช่วงระหว่าง 25-44 ปี เป็นช่วงที่บุคคลมีครอบครัว มีบทบาทในสังคม มีอาชีพแน่นอน มีงานทำมั่นคง และมีบ้านอยู่อาศัย
- (4) ชั้นของชีวิตที่มั่นคง เป็นช่วงระหว่างอายุ 45-64 ปี เป็นช่วงที่บุคคลเห็นความสำคัญของครอบครัว พยายามที่จะมีหน้ามีตา หาความก้าวหน้าในการทำงาน
- (5) ชั้นของความเสื่อม ขั้นนี้ตั้งแต่อายุ 65 ขึ้นไป เป็นช่วงที่บุคคลทำงานน้อยลง มีความรับผิดชอบและมีบทบาทในสังคมน้อย
- 7) แบบฉบับของอาชีพ ขึ้นอยู่กับระดับสังคม เศรษฐกิจและโอกาส ซึ่งมีแบบฉบับของอาชีพ ได้แก่ ระดับความสูงต่ำของอาชีพ ความถี่ในการเปลี่ยนงานอาชีพบางอย่างทำให้เกิดการเปลี่ยนงานบ่อย แต่อาชีพบางอย่างก็ไม่ต้องเปลี่ยนงานบ่อย
- 8) การพัฒนาอาชีพควรได้รับการแนะแนว การพัฒนาตลอดช่วงชีวิต ควรได้รับการแนะแนวให้ถูกต้อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาอาชีพอย่างเหมาะสม โดยให้ทดลองฝึกฝนบ้างตามโอกาสอันควร
- 9) การพัฒนาอาชีพเป็นผลของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การเลี้ยงดูจากครอบครัว การได้รับการศึกษาจากโรงเรียนและสังคม ซึ่งจะเป็นสิ่งที่จะช่วยประเมินและแปลความหมายข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจตนเอง นับว่าเป็นการสร้างความคิดเกี่ยวกับตนเองด้วย คือ ทำให้รู้จักตนเอง เช่น รู้จักความสนใจ ความถนัดและความสามารถของตนเอง อันจะทำให้บุคคลรู้จักประเมินระหว่างความสามารถของตนเองกับโอกาสซึ่งจะเป็นไปได้
- 10) ความเปลี่ยนแปลงของแบบฉบับอาชีพ แบบฉบับอาชีพขึ้นอยู่กับระดับของสังคมและเศรษฐกิจของบิดามารดา สติปัญญา ความสามารถ ความสนใจ ของบุคคลซึ่งไม่คงที่ เช่นเดียวกับการพัฒนาการของบุคคลตามช่วงชีวิต
- 11) ความพอใจในงานขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคล ตำแหน่งและบทบาทของบุคคล บุคคลจะพึงพอใจในงาน ถ้างานนั้นสามารถเข้ากันได้กับวิถีชีวิต ความสามารถ และการได้สวมบทบาทตามที่บุคคลนั้นต้องการ ระดับความพอใจขึ้นอยู่กับระดับของการพัฒนาความคิดเกี่ยวกับตัวเองของบุคคล

12) งานคือวิถีทางของชีวิต การที่บุคคลจะพึงพอใจในวิถีชีวิตของตนเองนั้นขึ้นอยู่กับการที่บุคคลได้ค้นพบทางออกที่ได้แสดงความสามารถ ความสนใจ บุคลิกภาพ และค่านิยมของบุคคลนั้น ๆ และสามารถกระทำได้ตามบทบาทที่บุคคลนั้นเลือกแล้ว

จากทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของซูเปอร์ แสดงว่าการเลือกอาชีพของบุคคลมีลักษณะเป็นไปตามลำดับขั้น ซึ่งเด็กในระดับชั้นมัธยมศึกษา 3 หรือผู้ที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี ได้จัดอยู่ในระยะขั้นการสำรวจอาชีพ และพยายามทำความเข้าใจตนเอง สนใจอาชีพ และยังไม่สามารถคิดหรือตัดสินใจได้อย่างรอบคอบ บุคคลในวัยนี้ จึงควรได้รับการช่วยเหลือให้มีการสำรวจตนเองและสำรวจอาชีพ เพื่อให้สามารถตัดสินใจวางแผนสู่อาชีพได้อย่างเหมาะสม

1.2.2 ทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอลแลนด์

ฮอลแลนด์ (Holland, 1966: 2-4) ได้ตั้ง “ทฤษฎีการเลือกอาชีพ” ขึ้น โดยมีความคิดพื้นฐาน 4 ประการคือ

1) บุคลิกภาพของบุคคลทั่วไป แบ่งออกเป็น 6 ลักษณะ ตามความสนใจในอาชีพประเภทต่าง ๆ ดังนี้ คือ งานช่างฝีมือและกลางแจ้ง งานวิทยาศาสตร์และเทคนิค งานบริการ การศึกษาและสังคม งานสำนักงานและเสมียน งานจัดการและค้าขาย งานศิลปะ ดนตรีและวรรณกรรม บุคลิกภาพแต่ละลักษณะเป็นผลมาจากการปะทะสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ กับแรงผลักดันส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วยวงศักระกฏ บิคามารดา ระดับชั้นทางสังคมและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ประสบการณ์เหล่านี้ จะก่อให้เกิดความรู้สึกชอบไม่ชอบและความรู้สึกดังกล่าวนี้ จะกลายเป็นความสนใจ และจากความสนใจจะนำไปสู่ความสามารถเฉพาะ ที่ยที่สุด ความสนใจและความสามารถเฉพาะ จะกำหนดให้บุคคลรับรู้และแสดงเอกลักษณ์ของตน

2) สิ่งแวดล้อมของบุคคล แบ่งได้เป็น 6 อย่าง ตามความสนใจในอาชีพประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น เช่นเดียวกันสิ่งแวดล้อมแต่ละอย่างนี้ถูกรอบงำโดยบุคลิกภาพและโดยเหตุที่บุคลิกภาพต่างกัน ทำให้ความสนใจและความถนัดต่างกันด้วย บุคคลมีแนวโน้มที่จะหันเข้าหาบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับบุคลิกภาพของตน ดังนั้น บุคคลในกลุ่มเดียวกันจึงมักมีอะไรที่คล้ายคลึงกัน

3) บุคคลจะค้นหาสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เขาได้ฝึกทักษะและใช้ความสามารถของเขา ทั้งยังเปิดโอกาสให้เขาได้แสดงทัศนคติ ค่านิยมและบทบาทของเขา

4) พฤติกรรมของบุคคล ถูกกำหนดโดยบุคลิกภาพและสิ่งแวดล้อมด้วยเหตุนี้ เมื่อเราทราบบุคลิกภาพและสิ่งแวดล้อมของบุคคล ก็จะทำให้เราทราบถึงผลที่ติดตามมาด้วยได้แก่ การเลือกอาชีพ การเปลี่ยนงาน ความสำเร็จในอาชีพ ความสามารถเฉพาะพฤติกรรมทางการศึกษาและสังคม ฮอลแลนด์เชื่อว่า ความสนใจในอาชีพและความชอบในอาชีพของบุคคล มีส่วนสัมพันธ์

กับบุคลิกภาพของบุคคลนั้น ดังนั้นการเลือกอาชีพ จึงเป็นการแสดงออกซึ่งบุคลิกภาพของบุคคล และแบบสำรวจความสนใจในอาชีพ คือ แบบสำรวจบุคลิกภาพนั่นเอง นอกจากนี้ฮอลแลนด์ ยังเชื่อว่า ความพอใจในอาชีพ ความมั่นคงในอาชีพและความสัมฤทธิ์ผลในอาชีพ ขึ้นอยู่กับความ สอดคล้องกันระหว่างบุคลิกภาพและสิ่งแวดล้อมของงานแต่ละชนิด

ฮอลแลนด์ ได้แบ่งกลุ่มอาชีพออกเป็น 6 กลุ่ม ดังนี้ (Holland, 1966: 132)

1) Realistic เป็นกลุ่มอาชีพที่ต้องการทักษะการทำงานเกี่ยวกับวัตถุและ เครื่องมือต่าง ๆ เช่น เป็นช่างไฟฟ้า คนคุมเครื่องคอมพิวเตอร์ ช่างกล ช่างแก้ไขรถยนต์ ช่างท่อน้ำประปา เป็นต้น บุคลิกของผู้เลือกกลุ่มนี้มักจะเป็นผู้ชอบทำงานกับสิ่งของ ไม่ต้องใช้ความคิด ไม่จำเป็นต้องทำงานร่วมกับบุคคลหมู่มากหรือต้องติดต่อกับผู้อื่น

2) Investigative กลุ่มนี้จะเป็นนักวิทยาศาสตร์ นักเคมี นักฟิสิกส์ คณิตศาสตร์ หรือผู้ควบคุมแล็บ นักคิดโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น บุคลิกภาพของผู้สนใจในกลุ่มอาชีพนี้ มักเป็นบุคคลทางวิชาการ ชอบศึกษาค้นคว้าในเรื่องนามธรรมหรือตัวเลข ชอบอิสระบางครั้งมักจะ มุ่งงานและมีความสนใจทางสังคมไม่มากนัก

3) Artistic กลุ่มนี้จะเป็นนักศิลปะ เช่น นักจิตรกรรม ประติมากรรม ผู้ออกแบบเสื้อ นักดนตรี นักเขียนเรื่อง ตลอดจนนักวิจารณ์ บุคลิกภาพของผู้สนใจอาชีพนี้ มักนิยมความสวยงาม การแสดงออกทางจิตใจอย่างละเอียดอ่อน มีความรู้สึกไว และมักชอบอิสระ ในการทำงาน

4) Social กลุ่มนี้ได้แก่ ผู้ทำงานด้านการรับใช้ ติดต่อกับบุคคลทั่วไป เช่น อาชีพครู อาจารย์ นักสังคมสงเคราะห์ สังคมวิทยา นักกายภาพบำบัดและพยาบาล เป็นต้น บุคลิกภาพของคนกลุ่มนี้ มักชอบการคบค้าพบบปะผู้คนอยู่เสมอ สนใจความเปลี่ยนแปลงทางสังคม และพัฒนาชุมชน มีกิจกรรมที่เกี่ยวกับการศึกษาและพัฒนาการกว้างขวาง

5) Enterprising พวกนักธุรกิจต่าง ๆ พ่อค้าและผู้ขายของในลักษณะต่าง ๆ ตลอดจนถึงนักบริหาร ผู้จัดการบริษัท มักจะเป็นผู้มีบุคลิกที่ค่อนข้างจะกล้าเปิดเผยและก้าวร้าว ชอบที่จะเป็นผู้นำ ผู้ชักชวน มีวาทศิลป์ในการพูดดี ทำให้คนเกิดความต้องการซื้อได้

6) Conventional กลุ่มนี้ได้แก่ เสมียน พนักงาน นักการ ผู้ตรวจบัญชี พิมพ์ดีด เลขานุการ ตลอดจนพนักงานบริการ ผู้ต้อนรับตามโรงแรมและผู้รับเงินทอนเงินตามธนาคาร กลุ่มนี้ มักมีบุคลิกการทำงานอยู่ในกรอบที่วางไว้ ชอบความมีระเบียบและการมีระบบการทำงานที่ตายตัว เข้ากับกฎเกณฑ์ที่สังคมวางไว้และมักจะหัวเก่าชอบทำในสิ่งดั้งเดิม

จะเห็นได้ว่า ทฤษฎีของฮอลแลนด์ ได้แยกประเภทอาชีพและลักษณะของบุคลิกภาพไว้คู่กับอาชีพเหล่านั้นด้วย เพราะเขาเชื่อว่า ถ้ามนุษย์เราได้ทำงานในอาชีพที่ตรงกับลักษณะทางบุคลิกภาพของเราแล้ว เราจะมีความสุขในงานที่เราทำ แสดงให้เห็นว่าเขาได้เน้นถึงบุคลิกภาพของบุคคลกับประเภทของสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ว่าสอดคล้องกันมากน้อยเพียงใด

1.2.3 ทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล

ทฤษฎีนี้มีหลักการว่า บุคคลแต่ละคนมีความแตกต่างกันในความถนัดความสนใจและบุคลิกภาพ งานแต่ละชนิดต้องการลักษณะและองค์ประกอบที่แตกต่างกัน บุคคลที่แตกต่างกันจะเลือกประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน ทฤษฎีนี้มีหลักการเลือกอาชีพของ แฟรงค์ พาร์สัน ซึ่งกล่าวถึงหลักการเลือกอาชีพ 3 ประการ ดังต่อไปนี้ (Crites. 1969: 90-91)

- 1) ความเข้าใจตนเอง บุคคลจะทำความเข้าใจคุณสมบัติและองค์ประกอบของตนเอง เป็นต้นว่า ความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ความใฝ่ก้าวหน้า และขีดจำกัดของตน
- 2) ความเข้าใจในอาชีพ ความรู้ความเข้าใจถึงความต้องการของงาน เงื่อนไขในการประสบความสำเร็จในอาชีพ ประโยชน์ โทษ รายได้ และโอกาสก้าวหน้าในอาชีพ
- 3) การมองความสัมพันธ์ตนเองและอาชีพ ได้อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง เป็นการวิเคราะห์ทั้งสองประกอบกัน เพื่อเลือกอาชีพที่เหมาะสมที่สุด

1.2.4 ทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอทพอก

ฮอทพอก ได้สร้างทฤษฎีการเลือกอาชีพขึ้น โดยสร้างเป็นหลัก 10 ประการ (Hoppock. 1963: 114-125)

- 1) บุคคลเลือกอาชีพเพื่อสนองความต้องการของตนเอง เช่น บุคคลใดที่มีความต้องการที่จะติดต่อกับบุคคลอื่น ๆ เขาก็ย่อมจะต้องเลือกอาชีพที่สอดคล้องกับลักษณะความต้องการของเขา เช่น อาชีพครู แพทย์ นักประชาสัมพันธ์ เป็นต้น
- 2) เมื่อบุคคลใดเลือกอาชีพใดก็ตาม ย่อมมีความเชื่อว่า จะสนองความต้องการของเขาได้ดีที่สุด บุคคลใดที่มีความรู้ลึกต้องการความปลอดภัยในระดับสูง จะแสวงหาอาชีพ ที่ให้ความมั่นคง ทั้งทางด้านการเงินและตำแหน่งงาน ถ้าอาชีพใดที่มีลักษณะไม่สอดคล้อง กับความต้องการดังกล่าว ก็จะไม่เลือก
- 3) บุคคลจะรับรู้เรื่องความต้องการของตนทางด้านสติปัญญา หรือบางครั้งทางด้านความรู้สึกที่ไม่ชัดเจนนัก การรับรู้ดังกล่าวเป็นแรงจูงใจ ทำให้บุคคลแสดงถึงพฤติกรรมไปในทิศทางอย่างใดอย่างหนึ่ง และมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของบุคคลด้วย
- 4) การเลือกอาชีพของบุคคล เริ่มต้นเมื่อเกิดความรู้สึกในครั้งแรกว่า การประกอบอาชีพ จะช่วยตอบสนองความต้องการบางประการของบุคคลได้

5) การเลือกอาชีพของบุคคล จะดีขึ้นก็ต่อเมื่อมีความสามารถที่จะมองเห็น เหตุการณ์ข้างหน้าว่าอาชีพอะไรจะสนองความต้องการเขาในอนาคต สมรรถวิสัยของบุคคล ที่จะมองเห็นเหตุการณ์ในอนาคต ย่อมขึ้นอยู่กับความรู้เกี่ยวกับตนเอง ความเกี่ยวกับเรื่องอาชีพ และความสามารถที่จะคิดอย่างแจ่มแจ้งในสิ่งต่าง ๆ

6) ข้อสนเทศส่วนบุคคลมีผลต่อการเลือกอาชีพ เพราะมีส่วนช่วยให้บุคคล ได้ตระหนักถึงเรื่อง ความต้องการและการคาดการณ์ล่วงหน้าว่าเขาจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ในหลักการข้อนี้ สอทพอกได้เน้นความสำคัญ เรื่องการรู้จักตนเอง เป็นสิ่งสำคัญในการเลือกอาชีพ อย่างเหมาะสม ในขณะที่บุคคลเริ่มมีความต้องการ ความทะเยอทะยาน จุดมุ่งหมายในชีวิตและ ค่านิยมหรือปรัชญาในชีวิต เขาจะเริ่มเข้าตัวของเขาเองว่า เข้าต้องการอะไรนอกจากความสามารถ ความสนใจ ความถนัด ลักษณะนิสัย จุดเด่น จุดด้อย ทั้งนี้เพื่อนำไปเทียบกับข้อมูลทางด้าน อาชีพ ซึ่งจะช่วยให้เลือกอาชีพได้อย่างถูกต้องประสบความสำเร็จ

7) ข้อสนเทศทางด้านอาชีพมีผลต่อการเลือกอาชีพ โดยช่วยให้บุคคลค้นพบ อาชีพที่สนองความต้องการของเขาได้ในที่สุด และสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าไว้ว่า จะได้รับความ พึงพอใจในอาชีพที่ตนเองเลือกมาน้อยเพียงใด ถ้าเปรียบเทียบกับอาชีพอื่น ๆ ถึงแม้ว่าบุคคลจะมีความ เข้าใจตนเองอย่างถูกต้อง ก็จะไม่มีความค่าอะไรเลยต่อการเลือกอาชีพ ถ้าปราศจากความรู้ ทางด้านอาชีพ ดังนั้น ข้อสนเทศทั้งสองประการต้องนำมาเปรียบเทียบ จับคู่ และรวมกัน เข้าอย่าง สมบูรณ์

8) ความพึงพอใจในด้านอาชีพขึ้นอยู่กับ การที่บุคคลได้รับการตอบสนอง ด้านความต้องการจากอาชีพ ความรู้สึกที่เขาคิดว่าควรจะได้รับอย่างไร ระดับของความพอใจนั้น ถูกกำหนดโดยอัตราส่วนระหว่างสิ่งที่ได้รับและความต้องการที่จะได้รับ

9) ความพึงพอใจในการทำงาน มีผลมาจากการตอบสนองความต้องการ ของบุคคลในปัจจุบันหรืออนาคต

10) การเลือกอาชีพของบุคคลอาจเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าเชื่อว่า การเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นนั้น จะช่วยให้เขาได้รับการตอบสนองความต้องการ ได้ดีขึ้น

จะเห็นได้ว่า สอทพอก มีความเชื่อว่า บุคคลจะเลือกอาชีพที่สนองความ ต้องการของตนเองได้มากที่สุด ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ทฤษฎีการเลือกอาชีพของสอทพอก เน้นถึง ความสำคัญของการรู้จักตนเองอย่างแท้จริง ในเรื่องความสามารถ ความสนใจ ความถนัด ลักษณะ นิสัย จุดเด่น จุดด้อย เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับข้อมูลทางด้านอาชีพซึ่งจะช่วยให้บุคคลเลือก อาชีพได้อย่างถูกต้องและประสบความสำเร็จ

จากทฤษฎีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าการเลือกอาชีพของบุคคลเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นบุคลิกภาพ การศึกษา สังคมและเศรษฐกิจ ฯลฯ ดังนั้น วุฒิภาวะทางอาชีพ จึงเป็นสิ่งที่กำหนดว่า พฤติกรรมทางอาชีพของบุคคล มีการเปลี่ยนแปลงตามระดับพัฒนาการทางอาชีพ

1.3 หลักในการวัดวุฒิภาวะทางอาชีพ

ซูเปอร์และโอเวอร์สตริต (Super and Overstreet อ้างถึง Crites. 1974: 25-35) สรุปว่า การวัดวุฒิภาวะทางอาชีพของบุคคลในช่วงวัยรุ่นสามารถวัดได้โดยใช้มิติต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพ (Orientation to Vocational Choice) คือ มีส่วนร่วมในการเลือกอาชีพ และรู้จักใช้แหล่งทรัพยากรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพ และความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพ

2. การทราบข้อมูลและการวางแผนเกี่ยวกับอาชีพที่เลือก (Information and Planning) คือ การได้มาซึ่งข้อมูลและการวางแผนเฉพาะสำหรับอาชีพที่เลือก

3. การคงที่ของการเลือกอาชีพ (Consistency of Career Choice) คือ มีความคงที่ของการเลือกอาชีพในสาขาวิชา (fields) ระดับอาชีพ (levels) และเวลา (times)

4. การเห็นภาพรวมของตนเองอย่างเด่นชัด (Crystallization of Traits) คือ มีความเข้าใจตนเองเกี่ยวกับความสนใจ ค่านิยม ความชอบ ทักษะ ทลอดจนมีอิสระในการเลือกและการวางแผนทางอาชีพ

5. การเลือกอาชีพอย่างมีหลักการ (Wisdom of : Vocational Choice) คือ ให้มีความสอดคล้องระหว่างความสามารถ ความสนใจ ความชอบ สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ

สำหรับหลักในการวัดวุฒิภาวะทางอาชีพ ซูเปอร์ (Super, 1957 และ 1974: 189 – 191, 10-14) ได้เสนอหลักการในการวัดวุฒิภาวะทางอาชีพโดยใช้แบบทดสอบเกี่ยวกับวุฒิภาวะทางอาชีพ เพื่อเป็นการสำรวจดูว่าบุคคลจะมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องอาชีพระดับใด มีด้านใดที่เขายังขาดความพร้อมอยู่บ้าง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าแบบทดสอบฉบับนี้ใช้วัดบุคคลในด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. ระดับพัฒนาการทางอาชีพ (Degree of vocational Development)
2. ทักษะที่มีต่องาน (Attitude toward Work)
3. ความสามารถที่จัดการกิจกรรมได้ตามขั้นพัฒนาการ (Ability to cope with vocational task)
4. ช่วยจัดความพร้อมของบุคคลในการก้าวสู่กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพ และเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพของ โปรแกรมการสอนเรื่องงานอาชีพ (Assess outcomes of Career Education Programs)

1.3.1 แบบทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพ (Career Maturity Inventory มีชื่อย่อว่า

CMI)

แบบทดสอบ CMI นี้ เดิมเรียกชื่อว่า Vocational Development Inventory (VDI) เป็นแบบทดสอบที่มีใช้แพร่หลายมากที่สุดในกลุ่มแบบทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพทั้งหมด ซึ่งใช้ในการวัดวุฒิภาวะของทัศนคติและวัดความสามารถของบุคคล ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการตัดสินใจ เลือกออาชีพ ที่เหมาะสมกับตนเอง โดยมีส่วนประกอบอยู่ด้วยกัน 2 มาตรา คือ

- 1) มาตรารัดทัศนคติ (Attitude scale)
- 2) มาตรารัดความสามารถ (Competencies test)

ในการใช้แบบทดสอบนั้น อาจใช้มาตรารัดที่แยกกันก็ได้ ในการแปลผล เช่นเดียวกัน จะแปลรวมหรือแปลแยกกันก็ได้ ดังนี้

1) มาตรารัดทัศนคติ (Attitude scale) เป็นการวัดความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อกระบวนการเลือกอาชีพ มีคำถามทั้งสิ้น 50 ข้อ ให้ตอบว่า ใช่ /ไม่ใช่ หรือ เห็นด้วย/ไม่เห็นด้วย ในเรื่องต่อไปนี้คือ ความถาวรของตัวเลือกอาชีพ/ ความเป็นไปได้แค่ไหนของอาชีพโดยคำนึงถึงความสามารถส่วนบุคคลและโอกาสการได้งานทำ/ ทัศนคติที่มีต่อตัวเลือกทางอาชีพและความสามารถในการเลือกทางอาชีพ โดยคะแนนที่ได้จะเป็นคะแนนรวมทั้ง 5 เรื่อง การทำใช้เวลาประมาณ 30 นาที สามารถนับคะแนนได้เอง ใช้ได้กับนักเรียนมัธยมทุกระดับ รวมทั้งประชากรอื่น ๆ อีกหลายประเภท ทั้งนี้ ควรดูความเหมาะสม โดยอาจจะใช้แบบทดสอบฉบับนี้กับนักเรียนที่มีความต้องการความช่วยเหลือการให้บริการปรึกษาทางอาชีพมากกว่านักเรียนคนอื่น สำหรับแบบทดสอบที่นิยมอย่างแพร่หลาย คือแบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพ มาตรารัดทัศนคติของไครส์ท์ (Crites & Semler, 1967) โดยเขาได้ศึกษาพบว่า แบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพ มาตรารัดทัศนคติ มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางการศึกษาและบุคลิกภาพ โดยวิธีการศึกษาระยะยาวและจากการศึกษาของซูเปอร์ ก็แสดงว่าแบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพ มาตรารัดทัศนคติมีความสัมพันธ์กับบุคคลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความพยายามในการเรียนและประสบความสำเร็จในอาชีพ นอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์กับผลสำเร็จในการเผชิญปัญหาการเตรียมตัวและความก้าวหน้าในอาชีพ

2) มาตรารัดความสามารถ (Competencies test) เป็นการวัดเพื่อดูความเข้าใจของบุคคลในการมองอาชีพของเขาและวางแผนสร้างทักษะที่จะเป็นในการตัดสินใจ ประกอบด้วยข้อมูลที่เป็นลักษณะคำถามปรนัย มีข้อความให้เลือกตอบในเรื่องต่อไปนี้ คือ การรู้จักตัวเอง/ รู้จักโลก/ งานอาชีพ/ การเลือกงาน/ การวางแผน/ ขั้นตอนการแก้ปัญหา ซึ่งมาตรารัด

ความสามารถนี้ สามารถใช้ศึกษาพัฒนาการทางอาชีพ ประเมินหลักสูตร และความต้องการแนะแนว ประเมินผลโครงการอาชีพศึกษาและประเมินผลในเรื่องการทดสอบการให้บริการปรึกษาด้านอาชีพ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า นักแนะแนวอาชีพใช้แบบทดสอบมาตราวัดทั้ง 2 ชนิดนี้เป็นเครื่องมือช่วยเหลือเด็กที่มีวุฒิภาวะทางอาชีพต่ำ เพื่อหาทางช่วยเหลือและเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจในเรื่องอาชีพ และช่วยให้เขามีความพร้อมมากขึ้นในการตัดสินใจเลือกอาชีพและเลือกแผนการเรียนที่สอดคล้องกับความสามารถของตนเอง

1.4 หลักในการเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ

กรมวิชาการ (2544: 6) ได้กล่าวถึงหลักในการเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพเพื่อพัฒนาความสามารถของนักเรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคลนั้น สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เพื่อพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำได้โดยการจัดกิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพ ซึ่งเป็นกิจกรรมในการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพ เพื่อให้นักเรียนสามารถกำหนดจุดมุ่งหมายในชีวิตได้อย่างอิสระ รู้จักและเข้าใจตนเอง เลือกอาชีพให้เหมาะสมกับตนเอง โดยลักษณะของกิจกรรม มีรูปแบบของการจัดแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ กิจกรรมรายบุคคล และกิจกรรมกลุ่ม สำหรับการกำหนดให้เป็นกิจกรรมประเภทใดนั้น จะต้องพิจารณาเหตุผลหลายอย่างตามความเหมาะสมของแต่ละกรณี โดยเฉพาะจะต้องคำนึงถึงนักเรียนเป็นสำคัญ นอกจากนั้น อาจจะต้องพิจารณาถึงเหตุผลอื่น ๆ ด้วย เช่น เพื่อเป็นการประหยัดงบประมาณเวลา และแรงงาน อาจเลือกใช้กิจกรรมกลุ่มแทนกิจกรรมรายบุคคลเหมาะสมกว่า เป็นต้น

กิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพทั้งกิจกรรมรายบุคคลและกิจกรรมกลุ่ม มีเทคนิคหลากหลาย ที่นิยมใช้กันมาก ได้แก่

1.4.1 การให้บริการปรึกษาด้านอาชีพ อาจจัดให้เป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม

ทั้งนี้ ขึ้นกับวัตถุประสงค์ของครูและนักเรียนว่ามีความต้องการข้อสนเทศด้านอาชีพ เพื่อความรู้ความเข้าใจที่ต้องการพัฒนาในเรื่องเดียวกัน หรือเพื่อการวิเคราะห์วางแผนและตัดสินใจ ซึ่งนักเรียนต้องการความเป็นส่วนตัว

1.4.2 การจัดกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งอาจเป็นการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน หรือกิจกรรมนอกชั้นเรียน เป็นการจัดประสบการณ์ทางอาชีพให้แก่ นักเรียน โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่หลากหลาย เช่น การอภิปราย การโต้วาที สถานการณ์จำลอง บทบาทสมมุติ กรณีตัวอย่าง เกม การศึกษานอกสถานที่ การสาธิต เป็นต้น

1.4.3 การใช้ชุดการจัดกิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพ อาจเป็นชุดการจัดกิจกรรมแนะแนวที่ครูจัดทำขึ้น หรือเป็นชุดการจัดกิจกรรมแนะแนวที่มีผู้ทำการศึกษาวิจัยไว้แล้ว ซึ่งครูควรจัดกระบวนการจัดกิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพตามคู่มือที่กำหนดไว้

1.4.4 การทำโครงการพิเศษ เพื่อเป็นการปรับปรุงหรือพัฒนาการแนะแนว

ด้านอาชีพ จึงจัดทำเป็น โครงการขึ้น โดยมีกำหนดหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ขั้นตอนการดำเนินการ งบประมาณ ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบและการประเมินผลไว้อย่างครบถ้วน ทุกขั้นตอน เพื่อให้โครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกประการ เช่น โครงการวันอาชีพ โครงการตลาดนัดแรงงาน โครงการส่งเสริมรายได้พิเศษ เป็นต้น

จากหลักในการเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ โดยพิจารณาจากความเหมาะสม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์

1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพ

1.5.1 งานวิจัยต่างประเทศ

คลาร์ค (Clack, 1977: 1886-A) ได้ศึกษาผลของการแนะแนวอาชีพแบบกลุ่ม ต่อวุฒิภาวะทางอาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์ ที่จะศึกษาว่ากระบวนการแนะแนวอาชีพแบบกลุ่มที่จัดขึ้น ในช่วงเวลาหนึ่งในโรงเรียน สามารถเพิ่มระดับวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนที่เข้าร่วมกระบวนการกลุ่ม และยังสามารเพิ่มระดับการเห็นคุณค่าของตนเองได้ด้วย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับ 9 จำนวน 170 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ตัวแปรที่ใช้ศึกษาได้แก่ คะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพ การยอมรับนับถือตนเอง เพศและระดับสติปัญญา ส่วนกลุ่มควบคุม ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มแนะแนวอาชีพ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพของ Crites และแบบวัดการเห็นคุณค่าของตนเอง ของคูเปอร์สมิท การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการทดลอง ปรากฏว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพและคะแนนการเห็นคุณค่าของตนเองสูงกว่า กลุ่มควบคุมและมีนัยสำคัญทางสถิติ

ดิน (Dean, 1981: 3125-A) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโปรแกรมอาชีพ ศึกษากับวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน ระดับ 8 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับ 8 ในเขตชนบทตอนเหนือในรัฐเท็กซัส โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองเรียนอาชีพศึกษาใน ชั้นเรียนทุกสัปดาห์ ๆ ละ 50 นาที รวม 18 สัปดาห์ กลุ่มควบคุมไม่ได้เรียนอาชีพศึกษา ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ตัวแปรอิสระได้แก่ โปรแกรมอาชีพศึกษา สัมฤทธิ์ผลทางการเรียน เพศ โรงเรียนและครู ส่วนตัวแปรตามได้แก่ คะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพ มาตรฐานวัดทัศนคติและความสามารถ เครื่องมือที่ใช้ แบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพ ของโครสท์ ผลการทดลองปรากฏว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองที่เรียนอาชีพศึกษามีคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่ากลุ่มควบคุม ในมาตรฐานวัดทัศนคติและความสามารถในการวางแผนชีวิต การวางแผนและการแก้ปัญหาที่มีสัมฤทธิ์ผลในการเรียนสูง นอกจากนั้นคะแนน

วุฒิภาวะทางอาชีพ ยังมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับ โรงเรียนและครูสอน ซึ่งแสดงว่าหลักสูตร อาชีพศึกษาควรจัดตามสภาพการณ์ของแต่ละ โรงเรียน

ยอร์ก , ทอดด์ และเบอร์ตัน (Youngue, Todd & Burton , 1981: 369-373)

ได้ศึกษาผลของวิธีการสอนอาชีพในชั้นเรียน กับการสอนอาชีพจากประสบการณ์จริง ต่อวุฒิภาวะทางอาชีพกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนมัธยมปลายในรัฐเวอร์จิเนียตอนใต้ จำนวน 46 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 23 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างทั้งสองได้รับการทดสอบก่อนและหลัง การทดลองด้วยแบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพของไครส์ท ในส่วนที่เกี่ยวกับความรู้เรื่องงานและการเลือกงาน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แบ่งเป็นกลุ่มย่อย 6 กลุ่ม โดยกลุ่มทดลองเยี่ยมชมสถาน ประกอบอาชีพและบุคคลที่ประกอบอาชีพต่างๆ ในวันพุธและศุกร์ วันละ 2 ชั่วโมง และวันจันทร์ ใช้เวลาอีก 2 ชั่วโมง ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่ม และหาข้อมูลจากกลุ่มเกี่ยวกับ 1) สรุปกิจกรรมที่ไปสังเกตการณ์ 2) การสัมภาษณ์บุคคลในอาชีพต่าง ๆ และ 3) การเขียนบรรยายอาชีพต่าง ๆ ที่ไปพบเห็น เป็นการให้นักเรียนได้บันทึกข้อมูลทางอาชีพระหว่าง 6 สัปดาห์ ที่ทำการศึกษา หลังจากนั้นทำการทดสอบกลุ่มตัวอย่างทั้งสองอีกครั้ง ผลปรากฏว่า คะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน ในกลุ่มทดลองเพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มควบคุม แสดงว่าการสอนแบบให้นักเรียนได้รับประสบการณ์จริง คือ มีโอกาสไปสัมผัสกับบุคคลที่ประกอบอาชีพและเยี่ยมชมสถานประกอบอาชีพต่าง ๆ ช่วยในการเพิ่มวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน ได้มากกว่าการสอนในชั้นเรียน

ไฟรด์เบิร์ก (Friedberg, 1982: 72 -A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของวุฒิภาวะทางอาชีพกับระดับชั้น เพศ และบทบาททางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาผิวขาวที่เป็นชนชั้นกลาง โดยมีจำนวนนักเรียนชายและหญิงอย่างละ 40 คน ที่ศึกษาอยู่ในระดับ 10, 11 และ 12 รวมทั้งสิ้น 240 คน ผลการศึกษาพบว่า บทบาททางเพศ ระดับชั้นและเพศ ไม่ใช่ตัวทำนายวุฒิภาวะทางอาชีพ แต่วีเนอร์ (Weener, 1983: 1341 -A) ได้ศึกษาลักษณะของการศึกษาและลักษณะส่วนตัวของบุคคล ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นที่มีวุฒิภาวะทางอาชีพและไม่วุฒิภาวะทางอาชีพ โดยทำการศึกษาระยะยาว ตั้งแต่กลุ่มตัวอย่างเรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษา จนกระทั่งกลุ่มตัวอย่างมีอายุ 24-27 ปี ผลการศึกษาพบว่า เพศ หลักสูตร เกรดเฉลี่ยและวุฒิภาวะทางอาชีพ เมื่ออยู่ระดับ 12 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญกับวุฒิภาวะทางอาชีพเมื่อ อายุ 24-27 ปี

บูท (Booth, 1985: 789 -A) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับวุฒิภาวะทางอาชีพของนักศึกษาในวิทยาลัยโอเคสซา (Odessa College) พบว่า อายุและเชื้อชาติเป็นตัวทำนายวุฒิภาวะทางอาชีพระหว่างเพศหญิงและเพศชาย และพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพระหว่างเพศหญิงและเพศชาย นักศึกษาที่เลือกวิชาเอกแล้วกับนักศึกษา ที่ยังไม่ได้เลือกวิชาเอก นอกจากนี้ยังพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพ

ระหว่างนักศึกษาที่ตัดสินใจเลือกวิชาเอกแล้ว กับนักศึกษาที่ยังไม่ได้ตัดสินใจเลือกวิชาเอก สอดคล้องกับ กรีนวูด (Greenwood, 1983: 2981 – A) ซึ่งได้ศึกษาความแตกต่างของวุฒิภาวะทางอาชีพของนักศึกษาที่ยังไม่ได้ตัดสินใจเลือกวิชาเอกแล้วเข้าร่วมเรียนวิชาการตัดสินใจทางอาชีพ กับนักศึกษาที่ยังไม่ได้ตัดสินใจเลือกวิชาเอก แต่ไม่ได้ร่วมเรียนวิชาการตัดสินใจทางอาชีพ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ฟิลลิส (Phyllis, 1987: 420-422) ได้ศึกษาถึงค่านิยมทางอาชีพอันได้รับ

อิทธิพลและแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจภายนอกกับวุฒิภาวะทางอาชีพ ของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง ที่เรียนอยู่ในระดับ 9 และ 11 ในเมืองแถบตะวันออกเฉียงกลาง จำนวน 885 คน ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนที่เรียนในระดับต่างกัน มีคะแนนวุฒิภาวะทางอาชีพไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสนับสนุนการศึกษาของไฟรด์เบิร์ก (Friedberg, 1982: 72 - A) ที่พบว่าระดับชั้นไม่ใช่ตัวทำนายวุฒิภาวะทางอาชีพ แต่ผลการศึกษาของฟิลลิสพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีวุฒิภาวะทางอาชีพที่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของไฟรด์เบิร์ก นอกจากนี้ฟิลลิสยังพบว่า ค่านิยมทางอาชีพ มีความสัมพันธ์กับวุฒิภาวะทางอาชีพ ขณะที่คอลลินส์ (Collins, 1985: 357 - A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวุฒิภาวะทางอาชีพกับการปรับตัวในการทำงานแล้ว พบว่า วุฒิภาวะทางอาชีพในระยะสำรวจ (Exploration Stage) มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวทางอาชีพ ในระยะวางรากฐาน (Establishment Stage) ผลการศึกษาของ ฟิลลิสและคอลลินส์ สนับสนุนผลการศึกษาของนาชูกู (Nwachukwu, 1983: 922-A) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับของวุฒิภาวะทางอาชีพและอัตมโนทัศน์ (Self Concept) ในกระบวนการพัฒนาการอาชีพของนิสิตในมหาวิทยาลัยมาร์เคท (Marquette University) พบว่า วุฒิภาวะทางอาชีพมีความสัมพันธ์กับอัตมโนทัศน์

จากผลการศึกษาวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพ สรุปได้ว่าวุฒิภาวะของเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างกันหรือไม่ขึ้นอยู่กับตัวแปรที่ศึกษา เช่น ค่านิยมทางอาชีพ อันได้รับอิทธิพลจากแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจภายนอก กับวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง พบว่า วุฒิภาวะทางอาชีพของชายและหญิงไม่แตกต่างกันถึงแม้ว่าจะเรียนระดับที่ต่างกัน และยังพบว่าค่านิยมทางอาชีพมีความสัมพันธ์กับวุฒิภาวะทางอาชีพ นอกจากนี้ หลักสูตรวิชาเรียนและการตัดสินใจทางอาชีพมีผลให้วุฒิภาวะทางอาชีพของบุคคลแตกต่างกันด้วยเช่นกัน สำหรับตัวทำนายวุฒิภาวะทางอาชีพ ที่พบจากการศึกษาวิจัย ได้แก่ อายุและเชื้อชาติ พบว่า วุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนในระดับ 12 มีความสัมพันธ์กับวุฒิภาวะทางอาชีพเมื่อนักเรียนอายุ 24–27 ปี นอกจากนี้พบว่าอัตมโนทัศน์และค่านิยมมีความสัมพันธ์กับวุฒิภาวะทางอาชีพ

และพบว่าวุฒิภาวะทางอาชีพในระยะสำรวจ มีความสัมพันธ์กับการปรับตัวทางอาชีพ ในระยะวางรากฐาน ทั้งนี้ ยังพบอีกว่า การสอนแบบให้นักเรียนได้รับประสบการณ์จริงช่วย ในการเพิ่มวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน ได้มากกว่าการสอนในชั้นเรียน

1.5.2 งานวิจัยในประเทศ

ผกา บุญเรือง (2524: 114) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจเลือกอาชีพ วุฒิภาวะทางอาชีพ และการควบคุมภายใน ภายนอก ของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน จำนวน 185 คน ผลการศึกษาพบว่า นิสิตที่เลือกอาชีพอย่างเป็นจริง มีวุฒิภาวะทางอาชีพและมีการควบคุมภายในสูงกว่า ผู้ที่เลือกอาชีพอย่างไม่เป็นจริงและนิสิตที่มีการควบคุมภายในมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่าผู้ที่มีการควบคุมภายในนอก แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของการตัดสินใจเลือกอาชีพ วุฒิภาวะทางอาชีพ การควบคุมภายใน ภายนอก ระหว่างคณะมนุษยศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์และคณะสังคมศาสตร์ แต่ กิ่งแก้ว พูลคลองตัน (2528: 406) ได้ศึกษาเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนิสิตปริญญาตรี ที่มีภูมิหลังต่างกันแล้วพบว่า นิสิตที่มีระดับ ชั้นปี และมีส่วนร่วมในกิจกรรม นอกหลักสูตรแตกต่างกัน มีคะแนนวุฒิภาวะ ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่อรอนงค์ แจ่มผล (2528: 457) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง วุฒิภาวะทางอาชีพ ความสนใจในอาชีพ สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนกับการตัดสินใจเลือกอาชีพของนิสิต ชั้นปีที่ 2 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า ตัวทำนายถึงการตัดสินใจในการเลือกอาชีพที่ดีที่สุด คือ วุฒิภาวะทางอาชีพ

สุดา อ่อนช้อย (2524) ได้ศึกษาผลของการแนะนำอาชีพแบบกลุ่มที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาผลของการแนะนำอาชีพแบบกลุ่มที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน ชาย หญิง ซึ่งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ปานกลาง และสูง กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ กรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คน เป็นชาย 20 คน หญิง 20 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมอย่างละ 20 คน เป็นชาย 10 คน หญิง 10 คน แต่ละกลุ่มประกอบด้วย นักเรียนชายและหญิง ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ปานกลางและสูง กลุ่มทดลองได้รับการแนะนำอาชีพแบบกลุ่มเป็นเวลา 10 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ชั่วโมง กิจกรรมที่จัดอยู่ในรูปการบรรยาย การอภิปราย การทดสอบความถนัด ความสนใจบุคลิกภาพ และการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มในสัปดาห์สุดท้าย ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการแนะนำแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้คือ แบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพของ Crites กลุ่มตัวอย่างทั้งสองได้รับการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง ผลการทดลอง ปรากฏว่า

- 1) นักเรียนกลุ่มทดลองมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่ากลุ่มควบคุม
- 2) นักเรียนชายและหญิง ของกลุ่มทดลองมีวุฒิภาวะทางอาชีพไม่แตกต่างกัน
- 3) นักเรียนกลุ่มทดลองที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและสูง

มีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ส่วนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางกับสูง พบว่าไม่แตกต่างกัน

อรุณี ชาญด้วยกิจ (2528: 70) ได้ศึกษาผลของการแนะแนวอาชีพกลุ่มย่อย ที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสตรีวัดอัปสรสวรรค์ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การเข้าร่วมกระบวนการแนะแนวอาชีพแบบกลุ่มย่อยมีผลต่อวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนมากกว่าการแนะแนวอาชีพในชั้นเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ ปทุมมาศ พูนเกษม (2529: 60) ได้ศึกษาผลการใช้คู่มือการสอนกิจกรรมแนะแนวอาชีพที่มีต่อการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การสอนด้วยคู่มือการสอนกิจกรรมแนะแนวอาชีพ สามารถทำให้วุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญ

พัชรา แยมสำราญ (2535: 58) ได้ศึกษาผลของการให้คำปรึกษาทางอาชีพตามแบบของไครท์ส ที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบางสะพานวิทยา อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีวุฒิภาวะทางอาชีพต่ำจำนวน 16 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 8 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 8 คน โดยกลุ่มทดลองใช้โปรแกรมการให้คำปรึกษาทางอาชีพ และกลุ่มควบคุม ใช้โปรแกรมการสอนกิจกรรมแนะแนวอาชีพ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับคำปรึกษาทางอาชีพตามแบบของไครท์ส มีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนกิจกรรมแนะแนวอาชีพอย่างมีนัยสำคัญ

จากผลการศึกษาวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะทางอาชีพ สามารถสรุปได้ว่า วุฒิภาวะทางอาชีพของบุคคลจะแตกต่างกันตามระดับอายุ ภูมิหลัง การเข้าร่วมกิจกรรมสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน การควบคุมจากภายในและภายนอก วุฒิภาวะทางอาชีพเป็นตัวทำนายการตัดสินใจในการเลือกอาชีพ และสามารถพัฒนาให้เพิ่มขึ้นได้โดยการแนะแนวอาชีพแบบกลุ่ม การแนะแนวอาชีพแบบกลุ่มย่อย การสอนด้วยคู่มือการสอนกิจกรรมแนะแนวอาชีพ แต่อย่างไรพบว่าการให้คำปรึกษาทางอาชีพ จะทำให้นักเรียนมีวุฒิภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนกิจกรรมแนะแนวอาชีพ

จากการศึกษาของผู้วิจัย ยังไม่พบว่ามีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ ซึ่งผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะสร้างเครื่องมือและกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มในการดำเนินกิจกรรม เพื่อเสริมสร้าง

การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อพัฒนากิจกรรมแนะแนวให้มีคุณภาพและเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพให้แก่ผู้รับบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพ และชุดกิจกรรมแนะแนว

งานเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพ และชุดกิจกรรมแนะแนว มีสาระสำคัญดังนี้

2.1 ความหมาย วัตถุประสงค์ ความสำคัญ หลักการและขอบข่ายของการพัฒนากิจกรรมแนะแนว

2.1.1 ความหมายของกิจกรรมแนะแนว

กรมวิชาการ (2544) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมแนะแนวว่า เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้เชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี

คอร์ทแมน, อาชบายและเดอร์กอฟฟ์ (Kottman, Ashby & De Graff, 2003: 3 อ้างถึงในสมร ทองดี และปราณี รามสูตร 2545: 11) ให้ความหมายของกิจกรรมแนะแนวว่าเป็นมวลประสบการณ์ที่จัดให้หรือสนับสนุนให้ผู้รับบริการแต่ละคน แต่ละกลุ่ม ได้ปฏิบัติหรือได้มีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้รับบริการบรรลุเป้าหมายในการพัฒนา สร้างเสริม ป้องกันปัญหาและแก้ปัญหาทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2545: 81) กล่าวว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นกิจกรรมที่ผู้ให้บริการแนะแนวจัดให้แก่ผู้รับบริการในเวลาเรียนหรือนอกเวลาเรียน โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับงานบริการแนะแนวด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กวัยรุ่น หรือผู้ใหญ่รู้จักและเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น ได้ค้นพบความสามารถ ความถนัด ความสนใจและความต้องการของตนเอง มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ได้เรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ การปรับตัวทั้งด้านการเรียน ส่วนตัวและสังคม ตลอดทั้งการวางแผนอนาคตด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม

จากความหมายของกิจกรรมแนะแนวที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า กิจกรรมแนะแนวเป็นมวลประสบการณ์ที่จัดให้เพื่อพัฒนา ป้องกันและแก้ปัญหาให้แก่ผู้รับบริการทุกคน ตั้งแต่วัยเด็ก วัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ โดยมีขอบข่ายสามด้าน คือ ด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม ช่วยให้ผู้รับบริการรู้จักและเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น

2.1.2 วัตถุประสงค์ของการพัฒนากิจกรรมแนะแนว แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

สมร ทองดี และปราณี รามสูต (2545: 5 -11) ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับ วัตถุประสงค์ของการพัฒนากิจกรรมแนะแนว แบ่งเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) วัตถุประสงค์ของการพัฒนากิจกรรมแนะแนวสำหรับผู้ให้บริการ คือ ช่วยให้ผู้ใช้บริการแนะแนวสามารถดำเนินกิจกรรมแนะแนวอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับ ผู้รับบริการและสภาพสังคมปัจจุบัน ซึ่งการดำเนินงานทุกงานย่อมมีวัตถุประสงค์เป็นตัวชี้นำ ผู้ปฏิบัติให้มุ่งตรงสู่ทิศทางที่กำหนด ดังนั้น ก่อนการดำเนินกิจกรรม หรือพัฒนา กิจกรรม ผู้แนะแนวควรต้องกำหนดวัตถุประสงค์ หรือศึกษาวัตถุประสงค์ของกิจกรรม หรือการพัฒนา กิจกรรมให้ ชัดเจนว่า กิจกรรม นั้น ๆ มุ่งให้ผู้รับบริการได้พัฒนาเสริม หรือป้องกันปัญหา หรือแก้ปัญหา ในเรื่องใดและอย่างไรจึงจะสอดคล้องกับตัวผู้รับบริการและสภาพสังคม นอกจากนี้ การที่ผู้ใช้ บริการสามารถพัฒนา กิจกรรมแนะแนวให้หลากหลายและครอบคลุมเป้าหมาย ขอบข่ายของงาน แนะแนวแล้ว ยังช่วยให้ผู้ใช้บริการแนะแนวมีกิจกรรมแนะแนวที่เพิ่มขึ้นและอาจเป็นแนวทางให้ผู้ใช้ การแนะแนวคนอื่น ๆ พัฒนา กิจกรรมใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นด้วย

2) วัตถุประสงค์ของการพัฒนา กิจกรรมแนะแนวสำหรับผู้รับบริการ คือ ช่วยให้ผู้รับบริการได้ดำรงตนในสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) วัตถุประสงค์ของการพัฒนา กิจกรรมแนะแนวต่อการจัดบริการแนะแนว เพื่อมุ่งเน้นให้เด็กและเยาวชนทุกระดับการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบสถานศึกษา รวมทั้ง ผู้ปกครองและประชาชนทั่วไป ได้ประโยชน์จากการใช้กระบวนการแนะแนว โดยเร่งรัดการจัดบริการ และกิจกรรมแนะแนวให้ทั่วถึงผู้รับบริการ ส่งเสริมสนับสนุนด้านเครื่องมือการแนะแนว

2.1.3 ความสำคัญของการพัฒนา กิจกรรมแนะแนว

การดำเนินการกิจกรรมแนะแนว หากกระทำได้โดยเหมาะสม จะส่งผลดี ต่อผู้ใช้บริการและผู้รับบริการดังนี้

1) มีความสำคัญต่อผู้ใช้บริการ คือ การมีแนวทางในการดำเนินกิจกรรม ได้อย่างเหมาะสมกับผู้รับบริการ และครอบคลุมเป้าหมายของการแนะแนว

2) มีความสำคัญต่อผู้รับบริการ คือ ช่วยให้ผู้รับบริการสามารถพัฒนาคุณภาพ ชีวิตของตนในทุกด้านและทุกช่วงวัย ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าของสังคมและ ประเทศชาติ

2.1.4 หลักการพัฒนากิจกรรมแนะแนว

สมร ทองดี และปราณี รามสูต (2545: 29–41) ได้กล่าวถึงหลักการพัฒนากิจกรรมแนะแนวให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เพื่อช่วยในการพัฒนากิจกรรมแนะแนวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของการจัดกิจกรรมนั้น ๆ ควรยึดหลักการพัฒนากิจกรรมแนะแนว ซึ่งสรุปได้ 4 ประเด็น ดังนี้

- 1) ลักษณะของสิ่งที่ต้องการพัฒนา ประกอบด้วย เป้าหมาย ปรัชญา การแนะแนว นโยบาย ขอบข่ายและวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง
- 2) ลักษณะของผู้รับบริการ การพัฒนากิจกรรมแนะแนว จะต้องให้สอดคล้องกับพัฒนาการของบุคคลแต่ละวัย ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมาย
- 3) ลักษณะของกิจกรรมการพัฒนากิจกรรมแนะแนว แบ่งเป็น ลักษณะที่สำคัญ คือ กิจกรรมที่จัดเป็นรายบุคคล และจัดเป็นกลุ่ม ซึ่งผู้พัฒนากิจกรรมจะต้องเลือกให้เหมาะสมกับผู้รับบริการและปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ด้วย
- 4) ประโยชน์ที่จะนำไปใช้ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการจัดกิจกรรมแนะแนว โดยมุ่งเน้นให้ผู้รับบริการสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง

2.1.5 ขอบข่ายของการพัฒนากิจกรรมแนะแนว

ขอบข่ายของการพัฒนากิจกรรมแนะแนว ประกอบด้วยกิจกรรมทุกรูปแบบ ทั้งที่เป็นกิจกรรมแนะแนวโดยตรงและกิจกรรมผสมผสานในการเรียนการสอน การฝึกอบรม การประชุมสัมมนา เชิงปฏิบัติการในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อมุ่งพัฒนาสร้างเสริมผู้รับบริการในทุกด้าน รวมทั้งการป้องกันปัญหาและแก้ปัญหาของตน ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งอาจดำเนินการได้ทั้งกิจกรรมรายบุคคลและกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งการพัฒนากิจกรรมแนะแนวควรพัฒนาให้ครอบคลุมขอบข่ายของกิจกรรมแนะแนว ทั้งด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม ซึ่งผู้พัฒนากิจกรรม จะต้องกำหนดวัตถุประสงค์และขอบข่ายของการจัดกิจกรรมนั้น ๆ ให้ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบหรือแนวทางการจัดกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม

2.2 แนวทางการพัฒนากิจกรรมแนะแนว

แนวทางการพัฒนากิจกรรมแนะแนว เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย 6 ประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

2.2.1 การกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรม โดย สมร ทองดี และปราณี รามสูต (2545: 45-46) ได้เสนอแนวทางในการกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมแนะแนว ตามแนวทางของมูโรและคอตแมน (Muro and Kottman) ไว้ดังนี้

- 1) เพื่อเสริมสร้างความรู้สึกที่ดีของผู้รับบริการต่อการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น

- 2) เพื่อให้ผู้รับบริการค้นหาความหมายให้ชีวิตด้านการเรียนรู้ มีชีวิตแห่งการเรียนรู้ ในทุกย่างก้าวของประสบการณ์
- 3) เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้รับบริการมองเห็นตนเองในแง่บวก
- 4) เพื่อส่งเสริมให้ผู้รับบริการศรัทธา มองเห็นคุณค่าในตนเอง
- 5) เพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการตระหนักรู้ตน ของผู้รับบริการ และให้ตระหนักในความสามารถที่จะแสดงตนในสังคมได้อย่างเหมาะสม
- 6) เพื่อให้ผู้รับบริการสำรวจและเข้าใจค่านิยมของตนเองรวมทั้งคุณลักษณะอื่น ๆ
- 7) เพื่อเสริมสร้างให้ผู้รับบริการรู้จักยอมรับผู้อื่นที่แตกต่างจากตนเอง
มองโลกในแง่ดี
- 8) เพื่อให้ผู้รับบริการมีทักษะด้านการเรียนรู้ในสิ่งพื้นฐานที่คนธรรมดาสามัญทั่วไปพึงเรียนรู้ได้
- 9) เพื่อพัฒนาเสริมสร้างทักษะการตัดสินใจ และการแก้ปัญหาของผู้รับบริการ
- 10) เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม โดยให้ประพฤติปฏิบัติเยี่ยงคนที่มีความรับผิดชอบทั่วไปได้
- 11) เพื่อเสริมสร้างเจตคติเชิงบวกต่อการมีวิถีชีวิตที่เหมาะสม ทั้งด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม

2.2.2 การกำหนดขอบข่ายของกิจกรรมแนะแนว

ในหลักสูตรไม่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน แต่กำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ ครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 3 ด้าน คือ การศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม เนื้อหาแต่ละด้านสามารถยืดหยุ่นได้ตามความต้องการของนักเรียน แต่ในสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการกำหนดขอบข่ายเป็นลักษณะชุดกิจกรรม เช่น ชุดกิจกรรมแนะแนวอาชีพของลิทเทรล คลาสเซน และเพียร์สัน (สมร ทองดีและปราณี รามสูต 2545: 47-48) ซึ่งเน้นขอบข่ายของกิจกรรมแนะแนวอาชีพ จำนวน 25 กิจกรรม อย่างเป็นระบบ ซึ่งในปัจจุบันหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรมวิชาการ (2545 : 4-5) ได้จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยได้ให้แนวทางในการจัดไว้เป็นชุดกิจกรรม เช่น กิจกรรมสร้างเสริมความรู้สึกรักและเห็นคุณค่าในตนเอง กิจกรรมพัฒนาวุฒิภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรม กิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต กิจกรรมเสริมสร้างประสิทธิภาพทางการเรียน เป็นต้น

2.2.3 การกำหนดขั้นตอนของกิจกรรมแนะแนว

ศูนย์พัฒนางานแนะแนว กรมสามัญศึกษา (2543: 2) ได้กำหนดขั้นตอนของกิจกรรมแนะแนว โดยเฉพาะกิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียน มักใช้รูปแบบดังนี้ 1) ชี้นำเข้าสู่กิจกรรม

2) ขั้นตอนกิจกรรม 3) ขั้นสรุปกิจกรรม 4) ขั้นประเมินผล แต่ในปัจจุบันได้เน้นการจัดกิจกรรมโดยใช้แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (participation learning) ที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (experiential learning) และการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม ซึ่งนักการศึกษาส่วนใหญ่ยอมรับว่าการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจะเสริมสร้างผู้รับบริการทั้งกระบวนการคิดและการปฏิบัติ (Kottman Ashby & Degraaf, 2001: 4 อ้างถึงใน สมร ทองดีและปราณี รามสูต 2545: 50) กล่าวถึงขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมแนะแนว ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Experiencing)

2) ขั้นสะท้อนกลับการรับรู้ (Reflecting)

3) ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต (Generalizing)

4) ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ (Applying)

ซึ่งเป็นวงจรการเรียนรู้ (Four phases of the learning cycle) คือ

“แลกเปลี่ยนประสบการณ์ → สะท้อนกลับการรับรู้ → สรุปสาระสู่ชีวิต → ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ”
โดยแสดงเป็นแผนภูมิดังนี้

ภาพที่ 2.1 แผนภูมิแสดงขั้นตอนและวงจรกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้
เชิงประสบการณ์

จากแผนภูมิ แสดงให้เห็นขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงประสบการณ์จากขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 4 ซึ่งถ้าผู้จัดกิจกรรมมีประสบการณ์สูง จะดำเนินกิจกรรมได้อย่างคล่องตัวและต่อเนื่องอย่างราบรื่นและความต่อเนื่องของกิจกรรมจนดูเหมือนว่ากิจกรรมแต่ละขั้นตอนมีความคาบเกี่ยวกันจนแยกไม่ออก นอกจากนี้ยังพบว่ามีการสลับขั้นตอนของกิจกรรมบางขั้นตอนและได้ผลในแง่ปฏิบัติเช่นเดียวกัน

2.2.4 การเลือกใช้เครื่องมือและสื่อประกอบกิจกรรมแนะแนว

สมรทองดี และปราณี รามสูต (2545: 51-53) ได้ให้ความหมายของเครื่องมือและสื่อประกอบกิจกรรมแนะแนว โดยแยกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

- 1) เครื่องมือในการประกอบกิจกรรมแนะแนว ได้แก่ แบบทดสอบ แบบสำรวจ แฟ้มบันทึกข้อมูล แฟ้มสะสมงาน ระเบียบสะสม แบบบันทึกพฤติกรรม เป็นต้น
- 2) สื่อประกอบกิจกรรมแนะแนว ได้แก่ เครื่องเล่นเทปเสียง และเทปเสียง เครื่องฉายวีดิทัศน์ และวีดิทัศน์ เครื่องฉายสไลด์และสไลด์ เครื่องฉายข้ามศีรษะ แผ่นโปร่งใส เครื่องคอมพิวเตอร์ แผนภูมิ โบงาน โบความรู้ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ รูปภาพ หุ่นจำลอง และของจริง เป็นต้น โดยได้เสนอแนะการใช้เครื่องมือและสื่อประกอบกิจกรรมแนะแนวซึ่งผู้ให้บริการต้องรู้จักเลือกใช้ให้เหมาะสม กับวัตถุประสงค์ของกิจกรรม วัตถุประสงค์ของผู้รับบริการ สถานที่และปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ โดยผู้ให้บริการต้องมีความรู้และทักษะในการใช้เครื่องมือและสื่อประกอบกิจกรรมแนะแนวด้วยจึงจะทำให้กิจกรรมแนะแนวมีประสิทธิภาพ

2.2.5 การประเมินคุณภาพของกิจกรรมแนะแนว เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ

ในการจัดกิจกรรมแนะแนว เพราะจะทำให้ผู้ให้บริการทราบถึงผลการจัดกิจกรรมแนะแนวว่าบรรลุผล ตามเป้าหมายที่วางไว้มากน้อยเพียงใด จากแนวคิดของ สมร ทองดี และปราณีรามสูต (53-55) สรุปเป็นภาพรวมได้ว่า การประเมินคุณภาพคุณภาพของกิจกรรมแนะแนวนั้น อาจประเมินได้ว่าเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การประเมินผลเป็นทางการอาจใช้เครื่องมือและแบบประเมินที่ครอบคลุมทุกระยะและทุกขอบข่ายกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง มีการแปลความผล การประเมินอย่างเป็นระบบ อาจทำในลักษณะของวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นต้น ส่วนการประเมินแบบไม่เป็นทางการอาจใช้การสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้รับบริการ สอบถามความเห็นผู้เกี่ยวข้อง หรืออาจใช้ความเห็นส่วนตัวของผู้จัดกิจกรรมในการประเมินผลการจัดกิจกรรมของตนเองได้บ้าง ซึ่งไม่ว่าจะใช้วิธีการใด ควรให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายกิจกรรมและฝ่ายร่วมกิจกรรม ได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลอย่างเที่ยงธรรม เพื่อให้เกิดผลดีสู่การพัฒนาบริการแนะแนวต่อไป

2.2.6 การจัดทำคู่มือกิจกรรมแนะแนว ในการพัฒนากิจกรรมแนะแนว เมื่อได้ประเมินคุณภาพกิจกรรมแล้ว ควรจัดทำเป็นรูปเล่มเป็นคู่มือสำหรับผู้ให้บริการแนะแนวในชุดกิจกรรมแนะแนว (จากข้อตกลงของคณาจารย์และนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย หน่วยงานแนะแนว ปีการศึกษา 2545) ประกอบด้วย

- 1) คำชี้แจงการเตรียมการของผู้ให้บริการ
- 2) แผนการจัดกิจกรรม ตามขั้นตอนและวงจรกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Experiencing) 2) ขั้นสะท้อนกลับการเรียนรู้ (Reflecting) 3) ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต (Generalizing) 4) ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ (Applying)

3) สื่อ ใบความรู้ ใบงานและอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม

4) คำชี้แจงการใช้เครื่องมือตรวจสอบพฤติกรรม

กุลชลิ คำชาย (2545: 69) ได้ให้ความหมายของการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้บุคคลได้วางแผนชีวิตตนเอง โดยเฉพาะเรื่องการทำงานอาชีพ โดยมุ่งที่การรู้จักตนเอง และรู้จักอาชีพพร้อมกับพัฒนาตนเอง สามารถตอบสนองความต้องการส่วนตัว และพร้อมกันนั้นก็ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานด้วย โดยมีเป้าหมายหลักของการจัดกิจกรรมเป็นไปเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบ และการนำตนเองเพื่อจะได้สามารถกำหนดจุดมุ่งหมายในชีวิตได้อย่างอิสระ เลือกรงานอาชีพอย่างรอบคอบเพื่อที่จะทำได้จนประสบความสำเร็จและสร้างความพึงพอใจในชีวิตตนเอง

2.3 วัตถุประสงค์ของการพัฒนากิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพ

เจียรนัย ทรงชัยกุล และจิตรอารี เนตรหิน (2545: 110-115) ได้สรุปประเด็นสำคัญของวัตถุประสงค์ของการพัฒนากิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพไว้ 5 ประการดังนี้

1. เพื่อให้มีกิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพที่มุ่งเน้นการสร้างเสริมสมรรถภาพตามพัฒนาการทางอาชีพ (Career Development Competencies) ให้แก่ผู้รับบริการในแต่ละช่วงวัยและให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องตามขั้นตอนของพัฒนาการทางอาชีพ (Career Development)

1.1 พัฒนาการทางอาชีพ เป็นพัฒนาการที่สำคัญอีกด้านหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่วัยเด็กเรื่อยไปจนจบจนวัยชรา บุคคลใดที่มีพัฒนาการทางอาชีพอย่างสมวัย บุคคลนั้นย่อมมีแนวโน้มสูงที่จะประสบความสำเร็จก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ และมีความสุขในการดำเนินชีวิต มีนักแนะแนวที่มีชื่อเสียงหลายคนสนใจศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางอาชีพ อาทิ กิงซ์เบิร์กและคณะ (Ginzberg and Associates, 1951) และ โดนัลด์ ซูเปอร์ (Donald Super, 1953) ซูเปอร์เป็นนักแนะแนวอเมริกัน ที่มีผลงานการศึกษาค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง และเป็นที่ยอมรับ

อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับพัฒนาการทางอาชีพ ซึ่งเขาได้จำแนกขั้นตอนของพัฒนาการทางอาชีพ ออกเป็น 5 ขั้นตอน ตามลำดับได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการเจริญเติบโต (The Growth Stage)

ขั้นที่ 2 ขั้นการสำรวจ (The Exploration Stage)

ขั้นที่ 3 ขั้นการสร้างหลักฐาน (The Establishment Stage)

ขั้นที่ 4 ขั้นการธำรงรักษา (The Maintenance Stage)

ขั้นที่ 5 ขั้นการเสื่อมถอย (The Decline Stage)

1.2 สมรรถภาพตามพัฒนาการทางอาชีพ ตามแนวทางซึ่งคณะกรรมการ ประสานงานข้อมูลด้านอาชีพของสหรัฐอเมริกา ได้เสนอไว้สำหรับบุคคลในแต่ละช่วงวัย มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้ (The National Occupational Information Coordinating Committee [NOICC] , 1989, อ้างถึงใน Isaacson and Brown. 1997: 237, 267, 294)

1.2.1 สมรรถภาพตามพัฒนาการทางอาชีพ ซึ่งควรสร้างเสริมให้แก่เด็ก ดังนี้

- 1) มีความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการมีอัฒโนทัศน์ในเชิงบวกที่มีผล ต่อพัฒนาการทางอาชีพ
- 2) มีทักษะในการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น
- 3) มีการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการพัฒนาการด้านจิตใจและร่างกาย ในการตัดสินใจเกี่ยวกับอาชีพ
- 4) มีการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่มีต่อโอกาสทางอาชีพ
- 5) มีการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
- 6) มีทักษะในการเข้าใจและใช้ข้อมูลสารสนเทศด้านอาชีพ
- 7) มีการตระหนักรู้ในความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบส่วนตัว มีอุปนิสัยที่ดีในการทำงานและโอกาสทางอาชีพ
- 8) มีการตระหนักรู้ว่าอาชีพสัมพันธ์อย่างไรกับความต้องการและ หน้าที่
- 9) มีความเข้าใจว่าการตัดสินใจและการเลือกอย่างไร จึงสัมพันธ์กับ เป้าหมายคร่าว ๆ ด้านการศึกษาและอาชีพ
- 10) มีการตระหนักรู้ถึงความสัมพันธ์ของบทบาทชีวิตและอาชีพ

11) มีการตระหนักรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงบทบาทของชายและหญิง
ในอาชีพต่าง ๆ

1.2.2 สมรรถภาพตามพัฒนาการทางอาชีพซึ่งควรสร้างให้แก่วัยรุ่น ดังนี้

1) ความเข้าใจถึงอิทธิพลของอัตมโนทัศน์ในเชิงบวกที่มีผลต่อ
การพัฒนาการทางอาชีพ
ในการตัดสินใจเกี่ยวกับอาชีพ

2) มีทักษะทางสังคมเพื่อการมีปฏิสัมพันธ์ในเชิงบวกกับบุคคลอื่น
3) มีความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของพัฒนาการด้านจิตใจและร่างกาย
แผนอาชีพ การฝึกอบรม และการจัดวางตัวบุคคล

4) มีความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
5) มีเจตคติในเชิงบวกต่องานและการเรียนรู้
6) มีทักษะในการหาแหล่ง ประเมิน การตีความข้อสนเทศเกี่ยวกับ
โอกาสทางอาชีพ

7) มีทักษะในการเตรียมตัว แสวงหา ครอบครอง ชำรงรักษา และ
สร้างความก้าวหน้าในงาน

8) มีความเข้าใจถึงความต้องการของสังคมและหน้าที่ซึ่งมีอิทธิพลต่อ
ลักษณะและ โครงสร้างของงาน

9) มีทักษะในการตัดสินใจและเลือกทางเลือกต่าง ๆ เพื่อมุ่งสู่
เป้าหมายด้านการศึกษาและอาชีพ

10) มีความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของบทบาทชีวิตและอาชีพ
11) มีความเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในบทบาทของชาย
และหญิง และการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้สัมพันธ์อย่างไรกับการตัดสินใจเกี่ยวกับอาชีพ

1.2.3 สมรรถภาพตามพัฒนาการตามอาชีพ ซึ่งควรเสริมสร้างให้แก่ผู้ใหญ่
ดังนี้

1) มีการชำระรักษาอัตมโนทัศน์ในเชิงบวกและเชื่อมโยงไปสู่โลก
ของงานได้

2) มีความสามารถในการประเมินพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งทำลายตนเอง
และลดละผลกระทบของพฤติกรรมดังกล่าว ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับอาชีพ

3) มีทักษะในการเข้าหา ปรับตัวและการปฏิบัติตัวในการศึกษาและ
การฝึกอบรม

- 4) มีทักษะในการหาแหล่ง ประเมินและตีความข้อสนเทศเกี่ยวกับ
โอกาสทางอาชีพ
- 5) มีทักษะที่จำเป็นในการแสวงหากรอบครอง ดูแลรักษาและ
สร้างความก้าวหน้าในงาน
- 6) มีทักษะที่จำเป็นในการตัดสินใจเกี่ยวกับเป้าหมายด้านการศึกษาและ
อาชีพ
- 7) มีความเข้าใจถึงผลกระทบของอาชีพที่มีต่อแต่ละบุคคลและ
ครอบครัว
- 8) มีทักษะในการปรับเปลี่ยนอาชีพ
- 9) มีทักษะในการวางแผนเพื่อการเลิกประกอบอาชีพ
สมรรถภาพตามพัฒนาการทางอาชีพสำหรับเด็ก วัยรุ่นและผู้ใหญ่
จะมีมาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละช่วงวัย โดยมีจุดเน้นแตกต่างกันไป พอสรุปได้ดังนี้
- 1) วัยเด็ก จุดเน้นด้านการตระหนักรู้ (Awareness) และความรู้ (Knowledge)
 - 2) วัยรุ่น จุดเน้นด้านความเข้าใจ (Understand) และการมีทักษะ (skill)
 - 3) วัยผู้ใหญ่ จุดเน้นด้านการมีทักษะ (skill)
- ส่วนเนื้อหาสาระที่เป็นความรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพตาม
พัฒนาการ ทางอาชีพสำหรับเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ ควรมีความกว้างและลึกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และ
สอดคล้องตามลำดับขั้นตอนของพัฒนาการทางอาชีพ
- ดังนั้น วัตถุประสงค์ที่สำคัญประการแรกของการพัฒนากิจกรรมแนะ
แนวด้านอาชีพ จึงได้แก่การพัฒนากิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพ ที่มุ่งเน้นการสร้างเสริมสมรรถภาพ
ตามพัฒนาการทางอาชีพให้แก่ผู้รับบริการในแต่ละช่วงวัย และให้ดำเนินการไปอย่างต่อเนื่อง
ตามขั้นตอนของพัฒนาการทางอาชีพ
- 1) เพื่อให้มีกิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพที่มุ่งเน้นการสร้างเสริมให้
ผู้รับบริการสามารถเลือกรับข้อสนเทศด้านอาชีพที่มีคุณภาพ และนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่าง
เหมาะสม ได้แก่การพัฒนากิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่าง
เหมาะสม คือ มีความเป็นปัจจุบันทันเหตุการณ์ มีความถูกต้องแม่นยำ มีความสอดคล้องกับ ความ
สนใจ ความต้องการ และพัฒนาการของผู้รับบริการ มีเนื้อหาสาระเฉพาะเจาะจงในแต่ละเรื่องและ
ในแต่ละเรื่องมีเนื้อหาสาระครบถ้วนและไม่ลำเอียง สุดท้ายให้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า

2) เพื่อให้มีกิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพที่มีคุณภาพและมีปริมาณเพียงพอสำหรับผู้รับบริการกลุ่มเป้าหมายทุกคน ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพที่จัดให้ได้อย่างเสมอภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาที่ผู้รับบริการมีความจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ เพื่อการตัดสินใจในเรื่องสำคัญ

3) เพื่อให้มีกิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพที่มีความหลากหลาย สำหรับผู้ให้บริการ

2.3.1 หลักการจัดกิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพ

เซลิคแมน (Seligman, 1994: 27 อ้างถึงใน กุลชลิ คำชาย, 2545: 69) ได้ให้แนวคิด การจัดกิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพ มีหลักการพื้นฐานอยู่บนทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ ซึ่งแม้ว่าจะมีหลายทฤษฎี แต่ก็มีข้อสอดคล้องที่นำมาเป็นหลักการในการจัดกิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพไว้ 3 ประการ ดังนี้

- 1) สอดคล้องกับช่วงของการพัฒนาการแต่ละวัย
- 2) สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง
- 3) เป็นกระบวนการของการเรียนรู้เพื่อการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง

2.3.2 ขอบข่ายของการจัดกิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพ

กุลชลิ คำชาย (2545: 69) ได้ให้ข้อสรุปขอบข่ายของการจัดกิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพ ไว้ว่า ขอบข่ายของการจัดกิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพนั้น มิได้กำหนดไว้ที่เรื่องของอาชีพเพียงอย่างเดียว แต่ได้รวมเอาเรื่องต่อไปนี้อีกด้วย คือ เป้าหมายทางครอบครัวและสังคม การใช้เวลาว่างและแง่อื่น ๆ ของแบบการใช้ชีวิต ดังนั้นกิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพ จึงเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนอาชีพเท่า ๆ กับการวางแผนชีวิต โดยการจัดกิจกรรมนั้นสามารถจัดผ่านบริการพื้นฐาน 5 ประเภทของบริการแนะแนว อันประกอบด้วย การทดสอบ การให้ข้อเสนอแนะอาชีพ การปรึกษาเชิงจิตวิทยา การจัดหางานและการติดตามผล

2.4 แนวทางการพัฒนากิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพ

เจียรนีย์ ทรงชัยกุล และจิตรอารี เนตรหิน (2545: 123-127) ได้ให้แนวทางที่สำคัญในการพัฒนากิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพอย่างมีทิศทาง ดังนี้

2.4.1 การกำหนดจุดมุ่งหมายของการพัฒนากิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพ เพื่อให้ผู้ให้บริการแนะแนวได้แนวทางที่จะป้องกัน พัฒนาหรือแก้ปัญหา ซึ่งเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางอาชีพของผู้รับบริการ ให้มีกิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพที่ได้มาตรฐานและมีปริมาณเพียงพอ

เพื่อนำไปใช้ในการสร้างเสริมสมรรถภาพตามพัฒนาการทางอาชีพให้แก่ผู้รับบริการในแต่ละช่วงวัย ให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องตามขั้นตอนของพัฒนาการทางอาชีพ

2.4.2 การกำหนดขอบข่ายของการพัฒนากิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพ

โดยการกำหนดจากสิ่งที่ต้องการพัฒนา และลักษณะของกิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพได้แก่ การจัดกิจกรรมเป็นรายบุคคลและกิจกรรมกลุ่ม

2.4.3 การดำเนินการสร้างกิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพ มีขั้นตอนที่สำคัญได้แก่ การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และ/หรือปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ การวางแผนพัฒนากิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพและการดำเนินการพัฒนากิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพ

1) การตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพ เพื่อประเมินประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพ

2) การนำกิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพไปใช้ในงานแนะแนว จะต้องมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติและนำเสนอตัวอย่างกิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพ เพื่อความเข้าใจและความสะดวกต่อการนำไปใช้ในงานแนะแนว

2.5 ความหมายของชุดกิจกรรมแนะแนว

ในปัจจุบันไม่มีผู้ให้นิยามหรือความหมายของชุดกิจกรรมแนะแนวโดยตรง แต่มีผู้ให้ความหมายของชุดการสอนและกิจกรรมแนะแนวไว้ดังนี้

2.5.1 ความหมายของชุดการสอน

แคปเฟอร์และแคปเฟอร์ (Kapfer and Kapfer, 1972: 3-10) ให้ความหมายของชุดการสอนว่า เป็นรูปแบบของการสื่อความหมายระหว่างครูกับนักเรียน ประกอบด้วย คำแนะนำให้นักเรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุพฤติกรรมตามเป้าหมาย การรวบรวมเนื้อหาที่จะนำมาสร้างชุดการสอน ซึ่งเป็นกิจกรรมแนะแนวนั้น ได้จากขอบข่ายความรู้ที่หลักสูตรต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้และเนื้อหานั้น จะต้องถูกต้องชัดเจนที่จะสื่อความหมายให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมตามเป้าหมายของการเรียนการสอน

ฮุสตันและคนอื่นๆ (Houston and others. 1972:10-15) กล่าวว่า ชุดการสอนเป็นเทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างหนึ่งที่เป็นสื่อกลางให้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ชุดการสอนจะมีรูปแบบต่างๆ กันออกไป และจะต้องประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ 5 ส่วน คือ คำชี้แจง จุดมุ่งหมาย การประเมินผลเบื้องต้น การกำหนดกิจกรรม และการประเมินผลครั้งสุดท้าย

กอร์ดอน (Gordon, 1973: 10) กล่าวว่า ชุดการสอนเป็นชุดของวัสดุอุปกรณ์ และกระบวนการเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่ประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน ได้แก่ ความมุ่งหมาย กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผล

ชัยขงศ์ พรหมวงศ์ (2523 : 113-114) ให้ความหมายของชุดการสอนว่า หมายถึง สื่อการสอนประสมที่จัดอย่างมีระบบให้สอดคล้องกับเนื้อหาและประสบการณ์ที่จัดให้ในแต่ละหน่วย เพื่อช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ชุดการสอนประกอบด้วย คู่มือครู คู่มือนักเรียน สื่อและอุปกรณ์ แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน

วาสนา ชาวหา (2523: 55) ให้ความหมายของชุดการสอนว่า หมายถึง การใช้สื่อประสมเพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้อย่างกว้างขวาง และเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ โดยจัดเป็นชุดตามลักษณะของหรือกล่อง

นอกจากนี้ นवलนง มังศรีสรรค์ (2530: 5) กล่าวว่า ชุดการสอน หมายถึง เครื่องมือที่สร้างขึ้น โดยใช้สื่อประสมที่สอดคล้องกับหน่วยการสอน และหัวเรื่อง เพื่อช่วยให้เกิดพฤติกรรมตามเป้าหมาย และเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ชุดการสอนประกอบด้วย คำชี้แจงในการใช้ชุดการสอน คู่มือครู และคู่มือนักเรียน

จากความหมายของชุดการสอนข้างต้นสรุปได้ว่า ชุดการสอนหมายถึง เครื่องมือที่สร้างขึ้นโดยการใช้สื่อประสมที่สอดคล้องกับหน่วยการสอน หัวเรื่อง วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาและประสบการณ์ ที่จัดให้ในแต่ละหน่วย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมตามเป้าหมาย

จากกรอบแนวคิดของชุดการสอนและกิจกรรมแนะแนว ดังกล่าวมาแล้ว คณาจารย์และนักศึกษาระดับมหาบัณฑิต แขนงวิชาการแนะแนว สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้กำหนดให้ชุดกิจกรรมแนะแนว (Guidance Activities Package) หมายถึง เครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วย กิจกรรมแนะแนวหลาย ๆ กิจกรรมที่นำมา รวมกันเข้าอย่างเป็นระบบ ตามเป้าหมายและขอบข่ายของการแนะแนว โดยชุดกิจกรรมแนะแนว จะมีคู่มือการใช้ของผู้ให้บริการ ประกอบด้วย 1) คำชี้แจง 2) แผนการจัดกิจกรรม 3) การเตรียมการของผู้ให้บริการ 4) สื่อหรืออุปกรณ์การจัดกิจกรรม 5) คำชี้แจงการใช้เครื่องมือตรวจสอบพฤติกรรม และเครื่องมือในการตรวจสอบกิจกรรม

2.6 การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแนะแนว

การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแนะแนว ซึ่งเป็นเครื่องมือประเภทสื่ออื่นนั้น เป็นการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือชนิดหนึ่ง การตรวจสอบคุณภาพโดยทั่วไป (พิตร ทองชั้น 2536: 246-247) จะใช้อยู่ 2 วิธีการ คือ

2.6.1 ใช้วิธีทางเหตุผล (rational approach) เป็นการตรวจสอบคุณภาพโดยใช้ การพิจารณาเชิงเหตุผลก่อนนำไปใช้จริง โดยอาศัยหลักเกณฑ์หรือผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ ว่ามีความเหมาะสมที่จะใช้เก็บข้อมูลเพื่อวิจัยต่อไปได้หรือไม่

2.6.2 ใช้วิธีทางสถิติ (empirical approach) เป็นการตรวจสอบเพื่อกำหนดคุณภาพเครื่องมือออกมาเป็นตัวเลขต่าง ๆ ซึ่งจะทำหลังจากนำเครื่องมือไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่วิจัยหรือกับกลุ่มที่เป็นแบบอย่างหรืออุดมคติ เพื่อการหาสเกลเป็นมาตรฐาน ในการเปรียบเทียบ การใช้วิธีทางสถิตินี้ อาจจะทำให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบก่อน แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ก็จะเป็นการตรวจสอบคุณภาพที่ดี ทำให้ได้เครื่องมือวิจัยที่มีคุณภาพ

การประเมินคุณภาพของเครื่องมือทั้งฉบับ โกลด์ มีคูน (2545: 286-287) สรุปไว้ว่า คุณภาพที่มักพิจารณาประเมินคือ ความตรงของเครื่องมือมี 3 ประเภท คือ ความตรงตามเนื้อหาประเมินได้โดยผู้เชี่ยวชาญ ความตรงตามโครงสร้าง ประเมินได้หลายวิธี เช่น ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสัมพันธ์กับเกณฑ์หรือการวิเคราะห์องค์ประกอบ ความตรงเชิงสหสัมพันธ์กับเกณฑ์ ประเมินได้โดยเปรียบเทียบผลการวัดจากกลุ่มที่สภาพจริงต่างกันอยู่แล้ว เป็นต้น ในที่นี้ขอสรุป เฉพาะด้านความตรงตามเนื้อหาและความตรงตามโครงสร้าง ซึ่งสามารถตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

- 1) สร้างเครื่องมือโดยวิเคราะห์องค์ประกอบหรือนิยามเชิงปฏิบัติการ เพื่อได้เครื่องมือที่ต้องการวัด
- 2) ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบว่ามีความตรงตามเนื้อหาที่ต้องการวัดและโครงสร้างตามองค์ประกอบหรือนิยามเชิงปฏิบัติการ
- 3) ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็น โดยเสนอความเห็นว่ายตรง (+ 1) ไม่ตรง (-1) หรือตัดสินไม่ได้ (0)
- 4) นำความเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาพิจารณาความสอดคล้องการประเมิน โดยอาจหาค่า IOC (Index of concordance)
- 5) นำความเห็นของผู้เชี่ยวชาญไปปรับปรุงชุดกิจกรรม

2.7 การทดสอบประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแนะแนว

หลังจากหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแนะแนวตามขั้นตอนของการหาประสิทธิภาพแล้ว จึงจะนำชุดกิจกรรมแนะแนวไปทดสอบประสิทธิภาพกับกลุ่มตัวอย่าง ชูศักดิ์ เพรสคอตท์ (2540: 131-134) ได้ให้แนวทางการทดสอบประสิทธิภาพของชุดการสอน ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวทางดังกล่าว มาปรับเปลี่ยนใช้กับการทดสอบประสิทธิภาพชุดกิจกรรมแนะแนว โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

2.7.1 การทดสอบประสิทธิภาพของโครงสร้างและการนำเสนอ เป็นการทดสอบเชิงเทคนิค เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า ชุดการสอนนี้มีโครงสร้างของเนื้อหาและกระบวนการนำเสนอที่เหมาะสม เครื่องมือที่นำมาใช้อาจอยู่ในรูปแบบ เช่น แบบสังเกต และแบบสอบถาม

2.7.2 การทดสอบประสิทธิภาพของกระบวนการและผลลัพธ์

1) *ขั้นตอนการทดสอบประสิทธิภาพ* โดยทั่วไปนิยมแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ในแต่ละขั้นตอนจะใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดและลักษณะที่แตกต่างกันออกไป

(1) *การทดสอบแบบเดี่ยว* เป็นการทดลองใช้ขั้นแรก ซึ่งหากเป็นไปได้ ควรหากกลุ่มตัวอย่างที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับเก่ง ปานกลาง อ่อน โดยมีจำนวนระหว่าง 1-3 คน เมื่อได้ข้อมูลที่ต้องการแล้ว ต้องนำไปใช้เพื่อการปรับปรุงแก้ไขชุดการสอนให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

(2) *การทดสอบแบบกลุ่ม* ภายหลังจากที่ได้มีการปรับปรุงชุดกิจกรรม และแนว ที่ได้นำไปทดลองแบบเดี่ยวแล้ว จะเป็นการนำชุดการสอนไปให้กลุ่มตัวอย่าง คือ มีจำนวน 7-10 คน ได้ทดลองใช้ ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ควรมีตัวแทนทั้งจากผู้เรียนอ่อน ปานกลาง และเก่ง รวมอยู่ในกลุ่มตัวอย่างนี้ด้วย ผลที่ได้รับจากการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างนี้ก็จะ ถูกนำไปใช้เพื่อปรับปรุงชุดการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(3) *การทดสอบแบบภาคสนาม* โดยทั่วไปจะใช้ขนาดเท่ากับที่มีอยู่ใน ชั้นเรียนจริง โดยประมาณ 20-30 คน โดยเป็นการนำผู้เรียนที่มีผลการเรียนอ่อน ปานกลาง เก่ง มาจัดรวมอยู่ในกลุ่มนี้ด้วย

2) *เกณฑ์การทดสอบประสิทธิภาพ* ควรจะมีการตั้งเกณฑ์ไว้ชัดเจน เพื่อเป็น ดัชนีวัดประสิทธิภาพที่เชื่อถือได้ การตั้งเกณฑ์ทดสอบประสิทธิภาพในที่นี้ อาจทำได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นเกณฑ์ความก้าวหน้า และส่วนที่เป็นเกณฑ์ประสิทธิภาพ

(1) *เกณฑ์ความก้าวหน้า* หมายถึง การใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและ หลังเรียน เพื่อการเทียบค่าความรู้ในตัวผู้เรียน สมมุติฐานที่นำมาใช้คือ ก่อนการใช้ชุดการสอน ผู้เรียนจะมีขีดความสามารถในการทำแบบทดสอบก่อนเรียนในระดับหนึ่ง และเมื่อได้มีการผ่าน กระบวนการเรียนรู้ โดยใช้ชุดการสอนแล้ว ก็จะมีขีดความสามารถในการทำแบบทดสอบหลังเรียน ได้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ซึ่งค่าของความแตกต่างที่ตั้งไว้นี้จะสะท้อนให้เห็นถึง ประสิทธิภาพของชุดการสอน ว่าสามารถทำให้ผู้เรียนมีการพัฒนาสูงขึ้นเพียงใด อย่างไรก็ตาม คุณภาพของแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ที่นำมาใช้ต้องเป็นที่น่าเชื่อถือ เช่นเดียวกับผลของความแตกต่างที่ออกมาจึงจะเป็นที่ยอมรับได้

(2) *เกณฑ์ประสิทธิภาพ* ในการตั้งเกณฑ์ประสิทธิภาพ หมายถึง การกำหนดค่า E_1 / E_2 ว่าควรมีค่าเท่าใด เช่น อาจกำหนดให้ E_1 / E_2 เท่ากับ 80/80 หรือ E_1 / E_2 เท่ากับ 80/85 เป็นต้น

E_1 หมายถึง คะแนนที่ได้จากผลการทำกิจกรรม แบบฝึกหัดต่าง ๆ ในช่วงของการใช้บทเรียน

E_2 หมายถึง คะแนนที่ผู้เรียนทำได้จากการทดสอบหลังเรียน ในการตรวจสอบชุดการสอนที่ได้พัฒนาขึ้นมานั้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้หรือไม่ เช่น สมมุติว่า ตั้งเกณฑ์ E_1 / E_2 เท่ากับ 85/85 ให้ดูว่าผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมและตอบคำถามต่าง ๆ ในช่วงของการใช้บทเรียนได้ค่าเฉลี่ยของคะแนนเต็ม ไม่น้อยกว่าหรือมากกว่า ร้อยละ 85 อยู่ที่บวกลบ ตั้งแต่ 2.5 ถึง 5 หลังจากนั้น ให้ดูค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนว่าได้น้อยกว่าหรือมากกว่า ร้อยละ 85 อยู่ที่บวกลบตั้งแต่ 2.5 ถึง 5 หากคะแนนที่ได้จากการทำกิจกรรมช่วงระหว่างบทเรียนและที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนเป็นไปตามที่กล่าวมานี้ จึงจะถือว่า ชุดการสอนมีคุณภาพเป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพที่ตั้งไว้ และสามารถนำไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริงได้

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว

2.8.1 งานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยต่างประเทศไม่พบชื่องานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่มีชื่อคล้ายและใกล้เคียง พอมีความเกี่ยวข้องบ้าง ดังนี้

บราวว์ เลย์ (Brawley, 1975: 4280) ได้ศึกษาประสิทธิภาพการใช้ชุดการสอนแบบสื่อประสม เรื่องการบอกเวลาสำหรับเด็กเรียนช้า โดยให้กลุ่มทดลองใช้ชุดการสอนซึ่งประกอบด้วย อุปกรณ์และสื่อการสอน 12 ชุด ใช้เวลาสอน 15 วัน ผลการวิจัย ปรากฏว่ามีความแตกต่างกันในเรื่องความสามารถในการบอกเวลา ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองโดยกลุ่มทดลองมีความสามารถในการบอกเวลาสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ฟราเซีย (Frazier, 1975: 2589) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ชุดการสอน คือ ใช้ชุดการสอนอบรมครูในโปรแกรมการอบรมครูประถมศึกษาระดับ 1 เพื่อให้ครูนำความรู้จากการอบรมไปใช้สร้างชุดการสอนสำหรับเด็กระดับ 1 ทดลองกับครูจำนวน 66 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 26 คน กลุ่มทดลอง 40 คน ผลการศึกษาพบว่า คะแนน 2 กลุ่ม มีความแตกต่างกันคือครูที่ได้รับการอบรมด้วยชุดการสอน สามารถนำความรู้ไปใช้สร้างชุดการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า

วิลสัน (Wilson, 1989: 416) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลของการใช้ชุดการสอนที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ของเด็กพิการ ผลการศึกษา พบว่าการใช้ชุดการสอนทำให้เด็กมีความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์มากขึ้น

จากผลการวิจัยต่างประเทศ สรุปได้ว่า การใช้ชุดการสอนที่มีต่อตัวแปรต่าง ๆ ความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ ความสามารถในการบอกเวลา และความสามารถในการนำความรู้ไปใช้สร้างชุดการสอน โดยเปรียบเทียบกับวิธีการสอนแบบปกติ พบว่า กลุ่มที่ใช้ชุดการสอนจะมีความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ ความสามารถในการบอกเวลาและความสามารถในการนำความรู้ไปใช้สร้างชุดการสอน สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติ

2.8.2 งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยในประเทศซึ่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว ดังนี้ ปทุมมาศ พูนเกษม (2529: 58) ผลการใช้คู่มือการสอนกิจกรรมแนะแนวอาชีพที่มีต่อการพัฒนาคุณลักษณะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยคู่มือการสอนกิจกรรมแนะแนวอาชีพ มีคุณลักษณะสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีปกติ

กมล ประทีปธำนันท์ (2530 : 76) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวตามหลักสัปปริสธรรม เพื่อพัฒนาด้านคุณธรรมด้านสัปปริสธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดไร่ขิง จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ตามหลักสัปปริสธรรม มีคุณธรรมด้านสัปปริสธรรม เพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นวลนง มังตรีสรรค์ (2530: 43) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 โรงเรียนเทพศิรินทร์ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเรื่องสังคหวัตถุ 4 มีคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 เพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทิพย์มาศย์ พิมลศักดิ์ (2530: 52) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ ของนักเรียนนาฏศิลป์ชั้นต้นปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้ชุดแนะแนวอาชีพที่มีการตัดสินใจเลือกอาชีพดีขึ้น

สุรรัตน์ วิไลรัตน์ (2537: 63) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลของการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการรับรู้ด้านอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ได้รับการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว มีการรับรู้ด้านอาชีพมากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุรจิต วรรณรักษ์ (2540: 71) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดพุทธบูชา เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้ชุดการสอน กิจกรรมแนะแนว มีกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

จากผลการวิจัยข้างต้น สรุปได้ว่า ชุดการสอน ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว การสอนการแนะแนว ชุดการแนะแนวอาชีพ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนากระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ, การรับรู้ด้านอาชีพ, การพัฒนาคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4, พัฒนาด้านคุณธรรมด้าน สัจจริยธรรม และการพัฒนาวุฒิภาวะทางอาชีพ

3. กิจกรรมกลุ่ม

สาระสำคัญเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่ม มีดังต่อไปนี้

3.1 ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม

ได้มีผู้นำความหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้หลากหลาย เช่น

ศุภวดี บุญญวงส์ (2527: 2) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การร่วมกันวางแผน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสมาชิกต่อสมาชิกภายในกลุ่ม หรือสมาชิกต่อกลุ่ม หรือกลุ่มต่อสมาชิก โดยมีผู้นำกลุ่มซึ่งได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดีช่วยส่งเสริม สนับสนุนให้สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์ และมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกได้พัฒนาบุคลิกภาพที่เป็นประโยชน์ ต่อการทำงานกลุ่มได้เรียนรู้เกี่ยวกับการทำงานกลุ่มและประสบผลสำเร็จในการทำงานครั้งนั้นด้วย

ประนอม เดชชัย (2531: 100 – 101) กล่าวไว้ว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินการโดยกลุ่ม ทำเป็นกลุ่ม กิจกรรมประเภทนี้จะช่วยฝึกประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้เรียน ให้พัฒนาขึ้น เช่น ช่วยให้ผู้เรียนยอมรับมติของกลุ่ม เพื่อพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยของผู้เรียน

โอลเซน (Ohlsen, 1970: 6 – 7) ได้สรุปความหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้สอง ประการคือ

1. กิจกรรมกลุ่มที่ผู้นำเป็นผู้ให้ข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ แก่สมาชิกหรือผู้นำอภิปรายเพื่อสมาชิกได้บรรลุถึงความมุ่งหมายต่าง ๆ ของกลุ่มโดยปกติผู้นำในกลุ่มชนิดนี้จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา อาชีพหรือสังคมและส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มนำข้อมูลเหล่านี้มาอภิปราย เพื่อประโยชน์สำหรับตน เช่น การปฐมนิเทศ การปัจฉิมนิเทศ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในช่วงโมง เป็นต้น ในการทำกิจกรรมกลุ่มแบบนี้ ครูจะเป็นผู้ดำเนินการวางแผนงานกลุ่มให้สมาชิก

2. กิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ ที่สมาชิกเป็นผู้ดำเนินการ คือ นักเรียนได้วางแผนร่วมกันจัดขึ้นเอง เช่น กลุ่มอภิปรายในเรื่องต่าง ๆ ที่นักเรียนสนใจ หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นต้น

เฮอร์โรลด์ (Herrold, 1952: 492 – 504) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม เป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลมีโอกาสรวมกันเป็นกลุ่มเพื่อแก้ปัญหา หรือทำอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีจุดหมายที่แน่นอน

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2545: 80) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมกลุ่มว่าเป็นวิธีการที่ผู้ให้บริการแนะนำจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้รับบริการแนะนำ เปิดโอกาสให้ผู้รับบริการแต่ละคนได้มีส่วนร่วม ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ได้เรียนรู้ผลการกระทำของตนเองและผู้อื่น จากข้อมูลย้อนกลับของผู้รับบริการคนอื่น ๆ ในกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้ผู้รับบริการสามารถนำเอาประสบการณ์ที่ได้รับไปพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ที่ยังบกพร่องให้ดีขึ้น สำหรับเทคนิคต่าง ๆ ที่นำมาใช้กับกิจกรรมกลุ่ม เช่น การอภิปรายกลุ่ม กรณีตัวอย่าง เกม สถานการณ์จำลอง และบทบาทสมมุติ เป็นต้น

จากความหมายที่ผู้กล่าวมาทั้งหมด สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การที่บุคคลหลายคนวางแผนการทำงานร่วมกัน โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อการพัฒนาบุคคลให้รู้จักตัดสินใจในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน

3.2 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม

ได้มีผู้อธิบายเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของกิจกรรมไว้หลายประการ ดังนี้
 ประนอม เดชชัย (2531: 101 – 102) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้
 ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ คือความเข้าใจตนเองและเข้าใจบุคคลอื่นภายในกลุ่ม ซึ่งจะทำให้บุคคลปรับตัวเข้ากับบุคคลในกลุ่มได้ เกิดการเรียนรู้เรื่องของตนได้ดีขึ้น เช่น รู้ข้อบกพร่องของตนเอง หรือรู้ว่าตนเป็นอย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลในกลุ่ม เกิดความเข้าใจบุคคลอื่นในกลุ่ม โดยที่สมาชิกในกลุ่มได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้และรู้จักซึ่งกันและกันได้ดี ทราบข้อดีและข้อเสีย ข้อบกพร่องทั้งของตนเองและคนอื่น อันจะเป็นแนวทางให้เกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน คิดช่วยเหลือกัน ตลอดจนการปรับตัวเข้าหากันด้วย

2. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการการทำงานหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน ประสบการณ์ ที่จัดในกิจกรรมกลุ่ม จะช่วยให้สมาชิกได้เรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกัน เพราะไม่มีมีมนุษย์คนใดอยู่คนเดียวได้โดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ฉะนั้น การฝึกกิจกรรมกลุ่มในการเรียนการสอน จะช่วยฝึกให้บุคคลเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน และร่วมมือกันแก้ปัญหา

3. เพื่อให้ผู้เรียนฝึกความรู้สึทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมในระหว่างร่วมกิจกรรมกลุ่ม เช่น ฝึกความรู้สึถอดถอน ฝึกการยอมรับความคิดเห็นเป็นส่วนรวม เป็นต้น สิ่งที่ได้มาจากกิจกรรมกลุ่มเหล่านี้จะไปช่วยพัฒนาบุคคลและสังคมต่อไป

วินิจ เกตุขำ และคมเพชร ฉัตรศุภกุล (2522: 170 – 172) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มว่า เพื่อนำมาพัฒนาบุคคล โดยอาศัยผู้จัดกิจกรรมกลุ่มที่มีความสามารถ ตลอดจนรู้กระบวนการของการจัดกิจกรรมกลุ่มเป็นอย่างดี สาเหตุที่เราใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาบุคคลนั้นก็เพราะการเรียนรู้ โดยการทำกิจกรรมต่าง ๆ จะทำให้บุคคลได้รับประสบการณ์ตรง นอกจากจะปฏิบัติแล้วยังเกิดความรู้สึต่าง ๆ ขึ้นด้วย ผลจากการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มจะทำให้บุคคลซาบซึ้งประทับใจมากกว่าการที่จะสอนบุคคลให้มีการพัฒนาตนเองโยใช้วาจาเพียงอย่างเดียว จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่มอาจจะแบ่งได้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้เกิดความเข้าใจตนเอง การได้มีโอกาสมีปฏิสัมพันธ์ หรืออยู่ร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม จะมีส่วนช่วยให้บุคคลรู้จักและเข้าใจตนเองได้ดีขึ้น เช่น รู้ความสามารถบางประการของตนเอง รู้จักข้อบกพร่องบางอย่าง ทั้งนี้เพราะกลุ่มจะมีปฏิกริยาให้เป็นข้อเท็จจริงได้

2. เพื่อให้เกิดความเข้าใจบุคคลอื่น เมื่อสมาชิกในกลุ่มได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ก็ย่อมจะทำให้เกิดการเรียนรู้และรู้จักซึ่งกันและกันดีขึ้น

3. เพื่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านใดแก่สมาชิก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายว่าต้องการจะให้เกิดการเรียนรู้ไปในด้านใด ก็จัดให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายนั้น

เบนเนท (Bennet, 1963: 5 – 9) ได้สรุปจุดมุ่งหมายโดยทั่วไปของกิจกรรมกลุ่มในการแนะแนว ดังนี้

1. กิจกรรมกลุ่มได้เปิดโอกาสให้สมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้ทางการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น เช่น

1.1 การปฐมนิเทศนักเรียนที่เข้าใหม่ เพื่อให้เขาได้รับประโยชน์จากโรงเรียนมากที่สุด

1.2 การได้มีโอกาสศึกษาถึงปัญญา เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นกลุ่มและช่วยให้ได้รับประสบการณ์กลุ่มในชีวิตที่โรงเรียนของเขา อันจะช่วยให้พฤติกรรมของบุคคลและกลุ่มเป็นไปในแนวทางที่สังคมยอมรับ

1.3 การศึกษากลุ่ม ถึงเรื่องปัญหาของการเจริญเติบโต เพื่อรู้จักปรับตัวให้สมกับวัย อย่างมีเหตุผล

1.4 การศึกษากลุ่ม เพื่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อตนเอง พัฒนาความสนใจ ความสามารถ บุคลิกภาพลักษณะเด่นของตนเอง และการปรับตัวทางสังคมและส่วนตัว

1.5 การศึกษากลุ่มเพื่อหาวิธีการที่มีประสิทธิภาพ ที่จะส่งเสริมการเรียนรู้

1.6 การศึกษากลุ่มถึงเรื่องชีวิตการทำงาน และการปรับตัวต่ออาชีพ

ความก้าวหน้า ทางด้านอาชีพ

1.7 ช่วยกลุ่มให้เรียนรู้ที่จะสร้าง โครงการและวางแผนอาชีพในระยะยาว

ที่เหมาะสม

1.8 ช่วยกลุ่มให้เรียนรู้ที่จะสร้าง โครงการ และวางแผนการศึกษาในระยะยาว

ที่เหมาะสม

1.9 ช่วยพัฒนามาตรฐานค่านิยมของบุคคลอื่นจะช่วยให้เขาสามารถเลือก

ประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ของชีวิตและพัฒนาปรัชญาของตนเองได้

2. กิจกรรมของกลุ่มก่อให้เกิดผลทางการบำบัดรักษา จากการศึกษาที่ได้ปลดปล่อยความตึงเครียดทางอารมณ์ได้มีความเข้าใจ และได้ข้อคิดจากปัญหาต่าง ๆ ของบุคคลมากขึ้น ทั้งศึกษาปัญหาของบุคคลที่คล้ายคลึงกันในบรรยากาศที่อ่อนโยน และนำมาแก้ไข ปรับปรุงบุคลิกภาพและวิถีทางชีวิต กิจกรรมกลุ่มเปิดโอกาสให้บุคคลได้วินิจฉัยตนเองและผู้อื่น

3. กิจกรรมกลุ่มช่วยให้บุคคลบรรลุจุดมุ่งหมายของการแนะนำอย่าง

มีประสิทธิภาพ

บัททอน (Button, 1974: 1-2) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มเป็นสิ่งที่จัดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมาย ที่จะช่วยส่งเสริมให้มนุษย์ได้พัฒนา โดยเฉพาะทักษะด้านสังคมและด้านความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ดังนั้น การจัดกิจกรรมกลุ่มจึงเปิดโอกาสให้มนุษย์ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับคนอื่น ในบรรยากาศที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การสวมบทบาท ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มจะพยายามช่วยกลุ่มและช่วยบุคคลแต่ละคนเพื่อทำงานไปสู่จุดมุ่งหมาย

จากจุดมุ่งหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่ม มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บุคคลมีโอกาส ปรับปรุงแก้ไขพัฒนาบุคลิกภาพ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและความคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดจนสามารถทำความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น ซึ่งจะทำได้ปรับปรุงตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3.3 ขนาดของกลุ่ม

ขนาดของกลุ่มมีผู้ให้ความคิดเห็นแตกต่างกัน ดังนี้

จำเนียร ช่วงโชติ (2521: 5) กล่าวว่านักจิตวิทยามักจะศึกษากลุ่มขนาดเล็ก

ซึ่งมีสมาชิกไม่เกิน 15 คน เพราะจะทำให้สมาชิกของกลุ่มมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และในด้านการเรียนรู้ ก็จะมีการเรียนรู้ที่ได้ผลดีกว่ากลุ่มขนาดใหญ่

วัชรีย์ ฐะคำ (2523: 87) กล่าวว่า กลุ่มที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่กลุ่มที่มีสมาชิกจำนวนตั้งแต่ 6 - 8 คน อาจอนุโลมให้ได้ถึง 10 คน ถ้าจำเป็นเพราะว่าหากมีสมาชิกจำนวนมากเกินกำหนด กลุ่มจะแยกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ขึ้นมาเป็น 2 กลุ่มทันที

อ็อตตาเวย์ (Ottaway, 1966: 7) กล่าวว่า กลุ่มควรมีขนาดเล็กเพราะจะช่วยให้สมาชิกมีโอกาสแสดงออกอย่างเป็นอิสระได้อย่างทั่วถึงกัน โดยสมาชิกไม่ต้องใช้เสียงดังมากนักทุกคนในกลุ่มก็จะได้ยินอย่างทั่วถึง ดังนั้นกลุ่มควรมีขนาดอย่างมากที่สุด 12 คน หรือถ้ามากกว่านั้นไม่ควรเกิน 15 คน ส่วนขนาดของกลุ่มที่มีขนาดเหมาะสมมากที่สุดนั้น ควรมีจำนวนสมาชิก 9-10 คน จึงจะทำให้การทำงานบังเกิดผลดีที่สุด

ฮอร์ (Shsw, 1971 : 3) กล่าวว่า กลุ่มย่อยควรมีสมาชิก 10 คน เป็นอย่างมาก ถ้าจำนวนสมาชิก 30 คนขึ้นไป ก็จะจัดเป็นกลุ่มใหญ่ แต่ก็อาจจะแบ่งเป็นกลุ่มย่อยได้ และมีความเห็นว่า จำนวนสมาชิกมิใช่ปัญหาสำคัญ แต่องค์ประกอบอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ ความสัมพันธ์ของสมาชิกและ การร่วมมือในการทำงานของสมาชิกจะมีความสำคัญต่อการทำงานของกลุ่มมากกว่า

ทรัมป์และมิลเลอร์ (Dieghton,1971: 225: citing Trump and Miller. n.d.) มีความเห็นว่าสมาชิกของกลุ่มควรมี 12 -15 คน กลุ่มไม่ควรเล็กกว่านี้ เพราะจะทำให้สิ้นเปลือง แต่ถ้าใหญ่กว่านี้ ก็ไม่เหมาะ เพราะจะทำให้สมาชิกขาดโอกาสมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง

จากความคิดตามทัศนะของบุคคลต่าง ๆ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ขนาดของกลุ่มขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และประเภทของกิจกรรมว่าเป็นลักษณะใด บางกิจกรรมต้องประกอบด้วยสมาชิกค่อนข้างมาก กระบวนการกลุ่มจึงจะมีประสิทธิผล แต่บางกิจกรรมสมาชิกจำนวนน้อยกลับเป็นผลดี สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้จำนวนสมาชิกในการทำกิจกรรมกลุ่ม 10 คน จำนวน 3 กลุ่ม เหตุผลที่ใช้จำนวนสมาชิก ค่อนข้างไปทางมาก เนื่องจากกิจกรรมที่ใช้ในกลุ่มเป็นลักษณะการเล่น การแสดงและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน สมาชิกจำนวนมากจะช่วยให้กิจกรรมดำเนินไปด้วยความสนุกสนาน ไม่เบื่อหน่าย และเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่หลากหลาย

3.4 ประเภทของกลุ่ม

นิภา วิจิตรศิริ (2525: 18 - 20) ได้แบ่งประเภทของกลุ่มไว้ ดังนี้

1. กลุ่มฝึกอบรม (T – Group or Training Group) กลุ่มชนิดนี้จะเน้นให้สมาชิกทุกคนได้มีโอกาสที่จะตระหนักถึงความรู้สึกที่เป็นอยู่ และการสร้างทักษะในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การสื่อสารในด้านความหมาย ซึ่งจะทำให้สมาชิกสามารถดำเนินบทบาทของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. กลุ่มฝึกอบรมความไวในการรับรู้ (Sensitivity Training Group) กลุ่มชนิดนี้เป็นการฝึกพัฒนาทักษะในการเรียนรู้และรับรู้สิ่งต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น เช่น การรับรู้ความรู้สึกนึกคิด เหตุผล ทั้งที่เป็นของตนเองและผู้อื่น เชื่อกันว่าการฝึกการรับรู้นี้ จะเป็นเครื่องส่งเสริมให้บุคคลเกิดความเข้าใจตนเอง ยอมรับตนเอง ปรับปรุงตนเอง รวมทั้งเข้าใจความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้อื่น

3. กลุ่มฝึกอบรมทักษะพื้นฐาน (BST- Group or Basic Skill Training Group) กลุ่มชนิดนี้เรียกว่า กลุ่มฝึกอบรมเพื่อนมนุษย์สัมพันธ์ (Training Human Relations Laboratory) เป็นการสร้างสมาชิกในกลุ่มให้มีทักษะเบื้องต้นในด้านมนุษยสัมพันธ์ และสามารถพัฒนานำเอาทักษะนั้นไปใช้ได้

4. กลุ่มฝึกฝนทดลอง (Laboratory Training Group) กลุ่มชนิดนี้ เป็น โครงการสำหรับสมาชิกที่อยู่ประจำ โดยมุ่งจะก่อให้เกิดประสบการณ์ เพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจและทักษะของการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ เพิ่มความสามารถในการวิเคราะห์พฤติกรรมของบุคคลและกลุ่ม

5. กลุ่มเผชิญหน้า (Encounter Group) กลุ่มชนิดนี้เป็นกลุ่มที่เน้นความเจริญงอกงามส่วนบุคคล ช่วยให้บุคคลรู้จักตนเอง รู้จักสภาพความเป็นจริงของตนเองอันจะช่วยให้เขาได้เกี่ยวข้องกับคนอื่นอย่างเปิดเผย และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

6. กลุ่มทนทาน (Marathon Group) กลุ่มชนิดนี้ มักจะมีการพบกันหลายช่วงเวลาติดต่อกันไปโดยใช้เวลามากกว่า 12 ชั่วโมง ในแต่ละครั้ง จากการพบปะติดต่อกันหลาย ๆ ครั้งจะทำให้สมาชิกในกลุ่มได้ค้นพบและศึกษาความคิดของตนเองและผู้อื่นและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดำเนินตามแบบแผนในการปฏิสัมพันธ์กัน ความขัดแย้งมีอคติกันและมีความ กลมเกลียวสามัคคีกัน

7. การให้คำปรึกษากลุ่ม (Group Counseling) เป็นการให้ความช่วยเหลือบุคคลที่ปกติให้มีการยอมรับปัญหาต่าง ๆ ของตนเองและพยายามแก้ไขปัญหานั้นเสียก่อนที่จะกลายเป็นปัญหารุนแรง นอกจากนี้ยังจะช่วยให้ผู้ที่มีปัญหาเรียนรู้ได้นำความคิดทั่วไปจากกลุ่มมาประยุกต์เข้าไปในชีวิตประจำวันได้

8. กลุ่มจิตบำบัดรักษา (Group Psychotherapy) เป็นรูปหนึ่งของการแก้ไข โดยการพบปะพูดคุยกันในกลุ่มเล็ก ๆ ระหว่างคนไข้และผู้ให้การบำบัดรักษาติดต่อกันไปเป็นระยะเวลา ยาวนาน โดยมีความมุ่งหมายที่จะให้สมาชิกในกลุ่มเกิดการหยั่งเห็นและเข้าใจสาเหตุของการเกิดปัญหาทางสังคม อารมณ์และจิตใจ รวมทั้งมีความสามารถที่จะลดหรือแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้นได้

9. กิจกรรมกลุ่ม (Group Work) เป็นการนำเอาประสบการณ์มาวางแผนและแลกเปลี่ยน ซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการในสมาชิกแต่ละคน และการเปลี่ยนแปลง ของกลุ่มโดยส่วนรวม ประสบการณ์ในกลุ่ม จะทำให้เกิดพัฒนาการในตัวบุคคล ทุกคนและกลุ่มจะดำเนินไปด้วยความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย นอกจากนี้การทำกิจกรรมกลุ่มนั้นจะเกี่ยวข้องกับ การรับรู้เรื่องความต้องการของบุคคลอื่นและทักษะในการแสดงออกถึงความเข้าใจ ดังกล่าวแล้ว ในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายในการจัดแต่ละ ครั้งด้วย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเอาหลักการ กิจกรรมกลุ่มมาจัดประสบการณ์ให้กับกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกของกลุ่ม ได้วางแผนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน และในขณะเดียวกัน สมาชิกได้พัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ไปพร้อมๆ กัน เช่น การกล้าแสดงออก ทักษะความคิด การวิเคราะห์ การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นต้น

3.5 ลำดับขั้นของกระบวนการกลุ่ม

จากการศึกษาพบว่า มีผู้จัดลำดับขั้นของกระบวนการกลุ่มไว้หลายขั้นตอนแตกต่างกัน ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับขั้นตอนของ เยาวพา เดชะคุปต์ (2517: 163 –166) ซึ่งได้แบ่งลำดับขั้นการเรียนรู้ตามทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ไว้ 4 ระยะ คือ

1. ระยะการมีส่วนร่วม เป็นระยะที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมหรือคิดค้นแสวงหา สิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลจากการเรียนรู้จะเกิดจากตัวผู้เรียน โดยตรง การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการทำกิจกรรม จะเป็นการมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้าน คือ

1.1 การมีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย ได้แก่ การที่ผู้เรียน ได้ทำกิจกรรมเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือการค้นคว้า สืบสวนสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะต้องแสดงออกทางกายและวาจาในการสื่อความหมาย กับผู้อื่น เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้

1.2 การมีส่วนร่วมทางด้านจิตใจ คือ ความรู้สึกและอารมณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งที่กระทำนั้น ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจะนำไปสู่การเรียนรู้ แนวคิด และการเรียนรู้ในด้านเนื้อหาเป็นอย่างดี และช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำเนื้อหาได้นานอีกด้วย

1.3 การมีส่วนร่วมทางด้านปัญญาหรือสมอง คือ การที่ผู้เรียน ได้เห็นจริงหรือ ประจักษ์แจ้ง มีการค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้และการสร้างแนวความคิดและเหตุผลในการพิจารณา ไตร่ตรองในการทำงาน การตัดสินใจ การวิเคราะห์ และสรุปสิ่งที่เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

1.4 การมีส่วนร่วมในทางสังคม คือ การมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นจะทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ มีการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความเชื่อซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างกว้างขวางและเกิดผลดีอีกด้วย

2. ระยะเวลาวิเคราะห์ เป็นระยะที่ผู้เรียนจะร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์และเรียนรู้ทันทีหลังจากที่ลงมือกระทำกิจกรรม จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้กว้างขวาง สามารถประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม วิธีการเรียน ผลการเรียนรู้ ตลอดจนช่วยผู้เรียนให้รู้จักตนเองดีขึ้น

3. ระยะเวลาสรุปและประยุกต์หลักการ เป็นระยะที่ผู้เรียนจะรวบรวมแนวคิดที่ค้นพบ แนวความคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น และสรุปหลักการของตนเองซึ่งผู้เรียนสามารถนำหลักการนั้นไปประยุกต์ใช้ได้ในอนาคต หรือประยุกต์ให้เข้ากับตนเองได้ การประยุกต์นั้นจะทำได้ 2 ลักษณะ คือ

3.1 การประยุกต์เพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพหรือการพัฒนาตนเองให้เหมาะสมยิ่งขึ้น รวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่น ตลอดจนเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

3.2 การประยุกต์เพื่อใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ในอนาคตและเพื่อใช้ในการปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม ตลอดจนช่วยในการคิดค้นและประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ

3.3 ระยะเวลาประเมินผล โดยผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและของกลุ่ม จากการอภิปรายให้ข้อเสนอแนะและติชมร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

สรุปขั้นตอนของกระบวนการกลุ่มของเยาเวา เดชะคุปต์ มี 4 ระยะ ดังนี้
ระยะที่ 1 เป็นระยะของการมีส่วนร่วม เป็นการปรับตัวของสมาชิกในกลุ่ม ระยะที่ 2 เป็นระยะวิเคราะห์แก้ปัญหาาร่วมกัน ระยะที่ 3 เป็นการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ และสุดท้ายระยะที่ 4 เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ทั้งตนเองและผู้อื่น

3.6 เวลาและจำนวนครั้งในการเข้าร่วมกลุ่ม

แพทเทอร์สัน (Patterson, 1973: 105) กล่าวว่า การให้ทำกิจกรรมกลุ่มควรจัดสัปดาห์ละ 2 ครั้ง แต่ถ้าเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมมีน้อย อาจจัดสัปดาห์ละ 3 ครั้ง สำหรับเด็กประถมศึกษาควรใช้เวลาไม่เกิน 1 ชั่วโมง เพราะเด็กอาจเกิดความเบื่อหน่ายได้

ทรอทเซอร์ (Trotzer, 1997 อ้างอิงมาจากชูชัย สมितिไกร 2527 : 18 - 19) ให้ความเห็นว่า ในการกำหนดระยะเวลาและความถี่ของการเข้ากลุ่มนั้น หากจัดทำกับสถานศึกษา จำเป็นต้องพิจารณาถึงการจัดเวลาเรียนของสถานศึกษานั้นด้วย เช่น โรงเรียนส่วนมากจัดเวลาเป็นคาบ ๆ ละ 50 นาที เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดได้ว่า ควรใช้เวลาในการเข้ากลุ่มนานเท่าใด สำหรับจำนวนครั้งในการเข้ากลุ่มขึ้นอยู่กับเป้าหมายของกลุ่มและธรรมชาติของสมาชิกกลุ่มแต่อย่างน้อย ที่สุด ควรจะเข้ากลุ่มไม่ต่ำกว่า 8 ครั้ง ถ้ามากกว่านี้ได้ก็ยิ่งเป็นการดี

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ จะใช้เวลาในการเข้ากลุ่ม ประมาณ 60 นาที และความถี่ของการเข้ากลุ่ม 16 ครั้ง

3.7 คุณค่าของกิจกรรมกลุ่มและผลประโยชน์

ศุภวดี บุญญวงษ์ (2527: 3 – 4) ได้กล่าวถึงคุณค่าของกิจกรรมกลุ่มไว้ดังนี้

1. คุณค่าด้านการพัฒนา

1.1 กิจกรรมกลุ่มสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของนักเรียนได้ ซึ่งความต้องการเหล่านี้ ได้แก่ ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับ ยกย่อง เคารพในศักดิ์ศรีและคุณค่าของตนเอง ต้องการความอบอุ่น มั่นคงและปลอดภัย ถ้าหากกิจกรรมกลุ่มมีประสิทธิภาพก็จะส่งผลให้นักเรียนมีความรู้สึกว่าคุณประสบความสำเร็จ เคารพในคุณค่าของตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองและให้ความร่วมมือในกิจกรรมกลุ่มอย่างเต็มที่

1.2 พัฒนาทางด้านสังคมและอารมณ์ของนักเรียน ช่วยให้เกิดความเห็นอกเห็นใจกัน เข้าใจยอมรับผู้อื่น เรียนรู้กระบวนการให้และรับซึ่งเป็นพื้นฐานความเข้าใจเบื้องต้นของการอยู่ร่วมกันในสังคม รู้จักวิธควบคุมอารมณ์ของตน มีความอดทน มองโลกในแง่ดี มีน้ำใจเป็นนักกีฬา และสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้

1.3 พัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับค่านิยม ทักษะคิด และทัศนคติ และทัศนคติของสังคมจากการปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับความคาดหวังของกลุ่มที่มีต่อตนเองทั้งพฤติกรรมและทัศนคติ เพื่อเป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจในเลือกสิ่งที่ดีและเหมาะสมที่สุดเกี่ยวกับการตั้งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของกลุ่ม ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมพิจารณาแสดงความคิดเห็นด้วย

1.4 พัฒนาค่านิยมเกี่ยวกับอาชีพ การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม จะช่วยให้ทราบข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับอาชีพ มีการเตรียมการวางแผนเกี่ยวกับอาชีพของตนในอนาคต ได้เรียนรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคลด้านความสามารถ ความสนใจ ฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกอาชีพที่แตกต่างกันของบุคคล

1.5 พัฒนาความสามารถและทักษะต่าง ๆ ซึ่งนักเรียนได้ใช้และฝึกความสามารถตลอดจนทักษะต่าง ๆ อย่างเต็มที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เช่น การพูดในที่สาธารณะ การอภิปรายกลุ่ม และการวางแผนงาน

2. คุณค่าด้านการวิจัย ผู้นำกิจกรรมสามารถสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน ขณะที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ทำให้เข้าใจนักเรียนได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ทราบถึงพฤติกรรมที่เป็นอุปสรรคในการเข้าร่วมกลุ่ม เพื่อจะได้หาวิธีปรับปรุงแก้ไขและให้ความช่วยเหลือต่อไป สำหรับนักเรียนเอง ได้มีโอกาสศึกษาตนเองจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ทำให้ทราบขอบเขตความสามารถของตนเพื่อจะได้เข้าใจและยอมรับตนเองอย่างใกล้ชิดเคียงความเป็นจริงมากขึ้น

3. คุณค่าด้านการบำบัด การจัดกิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีบำบัดอย่างหนึ่งเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาเป็นกรณีพิเศษและต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ดังตัวอย่าง นักเรียนที่มีปัญหาด้านอารมณ์ ก็เข้าร่วมกิจกรรมค่ายพักแรมภาคฤดูร้อนมีโอกาสร่วมทำงานร่วมกับผู้อื่น เผชิญหน้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้เขาเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่นเพิ่มขึ้น และปรับปรุงลักษณะนิสัยของตนเองเสียใหม่

4. คุณค่าต่อสถานศึกษาและชุมชน เมื่อนักเรียนพัฒนาด้านต่าง ๆ จากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มย่อมส่งผลให้การทำงานกลุ่มในสถานศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ลดปัญหาต่าง ๆ ได้มาก นักเรียนก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา และนั่นคือย่อมเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยพัฒนาชุมชนด้วย

วิไลวรรณ สันถะโกมล (สาตี จบศรี 2531: 15-16 อ้างถึงใน วิไลวรรณ สันถะโกมล 2522: 20) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มช่วยฝึกทักษะที่จำเป็นหลาย ๆ ด้านให้สมาชิก ดังนี้

1. ทักษะทางสังคม (Social Skill) เป็นทักษะที่ช่วยให้อยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น เช่น ทักษะการเป็นผู้ให้และผู้รับ การควบคุมตนเอง การยอมรับความสามารถของตนเองและผู้อื่น

2. ทักษะในการศึกษาค้นคว้า (Study Skill) เป็นทักษะที่เน้นการค้นคว้าหาความรู้ เช่น ทักษะในการเก็บรวบรวมข้อมูล การพูด การฟัง การรายงาน ฯลฯ

3. ทักษะทางปัญญา (Intellectual Skill) เป็นทักษะในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การวิพากษ์วิจารณ์ กรคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีเหตุผล

4. ทักษะในการทำงานกลุ่ม (Group Work Skill) เป็นทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น ทักษะในการวางแผนงาน การเป็นผู้นำแสดงความคิดเห็นด้วยการอภิปราย การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

พนม ลิ้มอารีย์ (2530: 25) ได้กล่าวถึงผลพลอยได้อื่น ๆ อันเกิดจากการรวมกลุ่มดังนี้

1. กลุ่มจัดเป็นสนามสำหรับทดสอบความสามารถของสมาชิก เช่น ในกรณีที่คนเก่งแต่ไม่มีโอกาสที่จะพูดที่ไหน ก็จะอาศัยกลุ่มเป็นที่ทดลอง หรือแสดงความสามารถให้คนอื่นเห็น

2. กลุ่มเป็นที่แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เจตคติ ความคิดเห็น ช่วยปรับปรุงเจตคติและนิสัยใจคอของสมาชิก และให้สมาชิกเป็นกำลังใจให้กันและกัน

3. กลุ่มร่วมเสริมสร้างความมีวินัยให้แก่ตนเอง เมื่อสมาชิกเข้าร่วมกลุ่มจะต้องมีการปฏิบัติกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ปฏิบัติตามกฎหมายที่ร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกมีความอดทนด้วย

4. กลุ่มช่วยให้เกิดความรู้สึกปลอดภัย ให้ความอบอุ่น ให้ความสำคัญ ให้ความรัก และกลุ่มยังเป็นเครื่องบำรุงขวัญสมาชิก ด้วยการทำให้สมาชิกเกิดความรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เป็นที่รักและได้รับการยกย่องจากกลุ่ม จะช่วยให้สมาชิกมีความเข้าใจตนเองดีขึ้น เกิดความรู้สึกปลอดภัย เชื่อมมั่นในตนเอง

จากคุณค่าและประโยชน์ดังกล่าว สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มนั้นมีคุณค่าและมีประโยชน์กับสมาชิกโดยตรง คือ ทำให้เกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ ที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของนักเรียน ทำให้เข้าใจตนเองและผู้อื่น เกิดความสามารถและมีทักษะด้านต่าง ๆ นอกจากนี้ การร่วมกิจกรรมกลุ่ม ยังได้รับผลพลอยได้อื่น ๆ อีก เช่น ทำให้เกิดความกล้า ความมีวินัย ความอดทน ความอบอุ่นและเกิดความเชื่อมั่น เป็นต้น

3.8 กิจกรรมที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่ม

ทิสนา เขมมณี (2536: 27 – 28) ได้เสนอการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับทฤษฎีกลุ่มสัมพันธ์ ไว้หลายวิธี ดังนี้

1. เกม (Game) คือ การที่ผู้เรียนลงเล่นด้วยตนเองภายใต้ข้อตกลงหรือกติกาบางอย่างที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่ง วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและผู้เรียนจะเกิดความสนุกสนานในการเรียนด้วย

2. บทบาทสมมติ (Role – Playing) วิธีการนี้มีลักษณะเป็นสถานการณ์สมมติ เช่นเดียวกับเกม แต่มีการกำหนดบทบาทของผู้เล่น แล้วให้นักเรียนสวมบทบาทนั้นแล้วแสดงออกตามธรรมชาติ โดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์ และความรู้สึกนึกคิดของตนเป็นหลัก วิธีการนี้มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษา วิเคราะห์ถึงความรู้สึก และพฤติกรรมของตนอย่างลึกซึ้ง และยังช่วยส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้น่าสนใจและน่าติดตามอีกด้วย

3. กรณีตัวอย่าง (Case) คือการนำกรณี หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริง ๆ นำมาดัดแปลงและใช้เป็นตัวอย่างในการให้ผู้เรียนได้ศึกษา วิเคราะห์และอภิปรายกันเพื่อสร้างความเข้าใจ และฝึกฝนทางแก้ไขปัญหาที่ปรากฏนั้น การอภิปรายช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน และนำเอากรณีตัวอย่าง ซึ่งคล้ายคลึงกับชีวิตจริงมาใช้ซึ่งช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงความเป็นจริงและมีความหมายกับผู้เรียนมากขึ้น

4. สถานการณ์จำลอง (Simulation) คือ การจำลองสถานการณ์จริง หรือสร้างสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง แล้วให้ผู้เรียนลงไปในสถานการณ์นั้นและมีปฏิริยาตอบโต้กัน วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งในสถานการณ์จริงผู้เรียนจะไม่กล้าแสดงออกเพราะจะเสี่ยงต่อผลที่จะได้รับ

5. ละคร (Acting or Dramatization) คือ การที่ผู้เรียนได้ทดลองแสดงบทบาทตามบทบาทที่เขียนหรือกำหนดไว้ให้ โดยผู้แสดงจะต้องพยายามแสดงบทบาทที่กำหนดไว้ โดยไม่เอาบุคลิกภาพและความรู้สึกนึกคิดของตนเข้าไปเกี่ยวข้อง วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้ประสบการณ์ที่จะเข้าใจความรู้สึก เหตุผลพฤติกรรมของผู้อื่น ทำให้เกิดความเห็นอกเห็นใจกัน นอกจากนี้ การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงละครร่วมกัน จะช่วยฝึกให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบในการเรียนรู้ร่วมกัน และได้ฝึกการทำงานร่วมกัน

6. กลุ่มย่อย (Small Group) เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออก และช่วยให้ผู้เรียนได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น

ในส่วนของกิจกรรมกลุ่มที่เป็นลักษณะของเกม วันทนีห์ เหมาะพดุงกุล (2535: 29) กล่าวไว้ว่า เกม เป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าแก่เด็กทั้งทางด้านร่างกายอารมณ์ สังคมสติปัญญาเป็นกิจกรรมที่เด็กพอใจมาก ช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำกิจกรรม ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี ทำให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างรวดเร็วอีกทั้งยังช่วยผ่อนคลายความเครียดในการเล่น ทำให้เด็กสนใจและไม่เบื่อ

โคลัมบัส (Kolumbus, 1979: 141 – 149) ได้แบ่งเกมออกเป็น 6 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1. เกมฝึกกระทำ คือการที่ให้เด็กนำของเล่นต่าง ๆ มาเล่นอย่างมีกฎเกณฑ์ หรือกติกา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กได้พัฒนาประสาทสัมผัสระหว่างการใช้กล้ามเนื้อและสายตา
2. เกมการศึกษา คือ เกมที่พัฒนาความคิดของเด็ก โดยต้องคิดหาเหตุผลจากการเล่นเกม
3. เกมฝึกทักษะทางร่างกาย หรือเกมพลศึกษา มีมากมายหลายชนิด เช่น เกมผู้นำ เกมไล่จับ เป็นต้น
4. เกมการฝึกทักษะทางภาษา เป็นเกมที่อาศัยจินตนาการและใช้คำพูดโดยไม่ต้องใช้วัสดุ เช่น เกมอะไรเอ่ย

5. เกมทายบัตร เป็นเกมที่ช่วยให้เด็กแยกความเหมือนความต่าง ฝึกการจำ

6. เกมพิเศษ เช่น เกมหาสิ่งของ ซึ่งครูอาจจะจัดให้เด็กเป็นครั้งคราว

จะเห็นได้ว่า กิจกรรมที่ใช้ในกิจกรรมกลุ่มส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน มีการเคลื่อนไหวของร่างกาย ทำให้เด็กไม่เบื่อหน่ายในการเรียน ซึ่งเด็กจะไม่รู้ตัวว่าเขากำลังถูกพัฒนาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้เรื่องนั้น ๆ ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า การเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ สามารถพัฒนาได้ด้วยวิธีการใช้หลักการของการจัดกิจกรรมกลุ่ม

3.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

3.9.1 งานวิจัยต่างประเทศ

เทรปปาและไฟร์ค (Treppa and Frikc. 1972: 466 – 468) ได้ศึกษาผลของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการรู้จักและเข้าใจในตนเองไปในทางที่ดีขึ้น ในด้านความสามารถ การควบคุมตนเอง คุณค่าของการมีชีวิตอยู่ การนับถือตนเอง การยอมรับตนเองและความเข้าใจในความเป็นมนุษย์ ความสามารถในการสร้างมนุษย์สัมพันธ์และความคิดเกี่ยวกับตนในอุดมคติ

แมคโคลแมน (McColman. 1975: 109 A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ชุดการสอนและกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางเรียนวิชาสังคมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนร่วมกับกิจกรรมกลุ่ม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษามากกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนเพียงอย่างเดียว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.9.2 งานวิจัยในประเทศ

บุญศรี จิงธนาเจริญเลิศ (2530: 48) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีคะแนนการปรับตัวกับเพื่อนสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พวงแก้ว เนตร โอภาักษ์ (2533: 69) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านลานแหลม จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มทำให้นักเรียนมีความร่วมมือในการอภิปรายกลุ่มสูงกว่านักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อัจฉิมา จินวาลา (2535: 62) ได้ศึกษาค้นคว้า การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและกรณีตัวอย่างที่มีต่อความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคลองเสื่อน้อย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมกลุ่ม มีความรับผิดชอบต่อโรงเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

หรรษา แดงภักดี (2536: 57) ได้ศึกษาเรื่องผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อคุณธรรมความมีน้ำใจนักกีฬา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดโสธรวรารามวรวิหาร จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน ซึ่งกลุ่มทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มและกลุ่มควบคุมให้ข้อเสนอแนะ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีคุณธรรมความมีน้ำใจเพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่ม แสดงผลการศึกษาให้เห็นชัดเจนว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้มีพฤติกรรม ที่พึงประสงค์ได้ ดังนั้น กิจกรรมกลุ่มจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่เหมาะสมจะนำไปพัฒนากิจกรรม และแนวให้มีคุณภาพต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์ จังหวัดจันทบุรี มีวิธีดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นดังนี้

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์ จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 283 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์ จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ที่มีผลการเรียนสูง ปานกลาง ต่ำ จำนวน 30 คน ผู้วิจัยนำ คะแนนของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากคะแนนเฉลี่ย (ค่า GPA) ทุกกลุ่มสาระวิชาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มสูงมีคะแนนเฉลี่ย 3 ขึ้นไป กลุ่มปานกลางมีคะแนนเฉลี่ย 2 ขึ้นไป แต่ไม่ถึง 3 และกลุ่มต่ำมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2 โดย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยจับสลากกลุ่มละ 10 คน รวม 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม 2) แบบทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพและ 3) แบบสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ ซึ่งการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดำเนินตามนิยามปฏิบัติการและตามขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

2.1 นิยามปฏิบัติการ

นิยามปฏิบัติการ ประกอบด้วย ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม วุฒិภาวะทางอาชีพ ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และความก้าวหน้าด้านวุฒิภาวะทางอาชีพ ซึ่งผู้วิจัยได้ให้ความหมาย ดังนี้

2.1.1 ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง เครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วย กิจกรรมแนะแนวด้านอาชีพ จำนวน 14 กิจกรรม สร้างขึ้นตามหลักการของกิจกรรมกลุ่ม โดยใช้วิธีการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้นักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคนได้มีส่วนร่วม ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ได้เรียนรู้ผลการกระทำของตนเองและผู้อื่น โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม เกม กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลองและบทบาทสมมุติและดำเนินกิจกรรมตามวงจรการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน (ERGA) ประกอบด้วย

- 1) ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Experiencing)
- 2) ขั้นสะท้อนกลับการรับรู้ (Reflecting)
- 3) ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต (Generalizing)
- 4) ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ (Applying)

ที่เน้นการเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และท้าทายให้สมาชิกกลุ่มนำประสบการณ์ตรงที่ได้เรียนรู้ร่วมกันไปใช้ปฏิบัติในชีวิตจริง

2.1.2 วุฒิภาวะทางอาชีพ หมายถึง การที่นักเรียนมีพัฒนาการด้านอาชีพและความเข้าใจด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับอาชีพที่เหมาะสมกับวัย ซึ่งเป็นความพร้อมของนักเรียนโดยพิจารณาจาก

1) การสำรวจตนเอง ประกอบด้วย การเข้าใจตนเอง เกี่ยวกับบุคลิกภาพ ความสามารถ ความต้องการ ความถนัด และความสนใจในอาชีพ ให้อยอมรับจุดเด่น จุดด้อยในการเลือกอาชีพ

2) การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ประกอบด้วย การรู้จักโลกกว้างทางอาชีพที่หลากหลาย การมีทัศนคติและเห็นคุณค่าในการทำงาน

3) การวางแผนทางการวางแผนการศึกษาและอาชีพ โดยนักเรียนจะนำข้อมูลต่าง ๆ จากข้อ 1 และข้อ 2 มาเป็นแนวทางในการตั้งเป้าหมาย และรู้จักวิธีการวางแผนในการศึกษาอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง

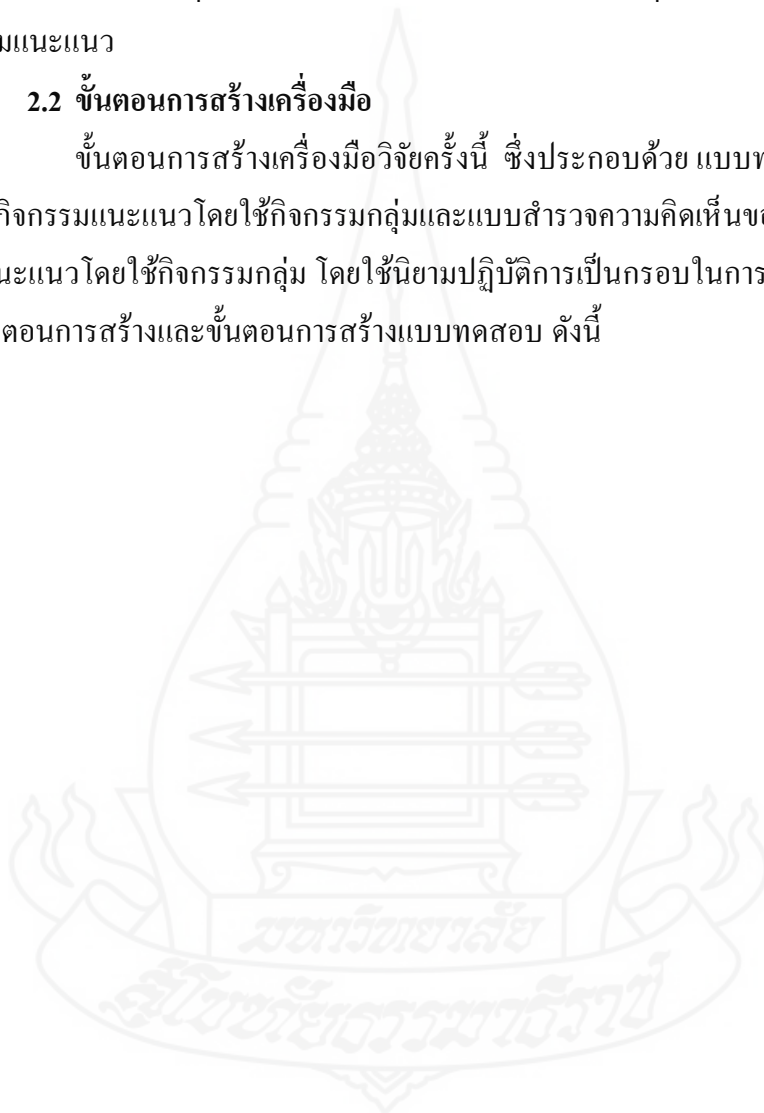
2.1.3 ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 หมายถึง ระดับคุณภาพของชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ที่ได้รับจากกระบวนการและผลลัพธ์ โดยกำหนดตัวเลขเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ย ที่มีค่าเป็น (E_1 / E_2) ซึ่งค่า E_1 80 ตัวแรก เป็นค่าประสิทธิภาพของกระบวนการคิดเป็นร้อยละของคะแนนที่นักเรียนทำได้ โดยเฉลี่ยจากการทำกิจกรรมและแบบฝึกหัดระหว่าง

การใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว, E₂ 80 ตัวหลัง เป็นค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ คิดเป็นร้อยละของคะแนนที่นักเรียนทำได้ โดยเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนแต่ละกิจกรรม

2.1.4 ความก้าวหน้าด้านวุฒิภาวะทางอาชีพ หมายถึง ค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพที่เพิ่มขึ้น ซึ่งคำนวณได้จากการเปรียบเทียบระหว่างคะแนนทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพ ก่อนใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว กับคะแนนทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพ หลังจากใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

2.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

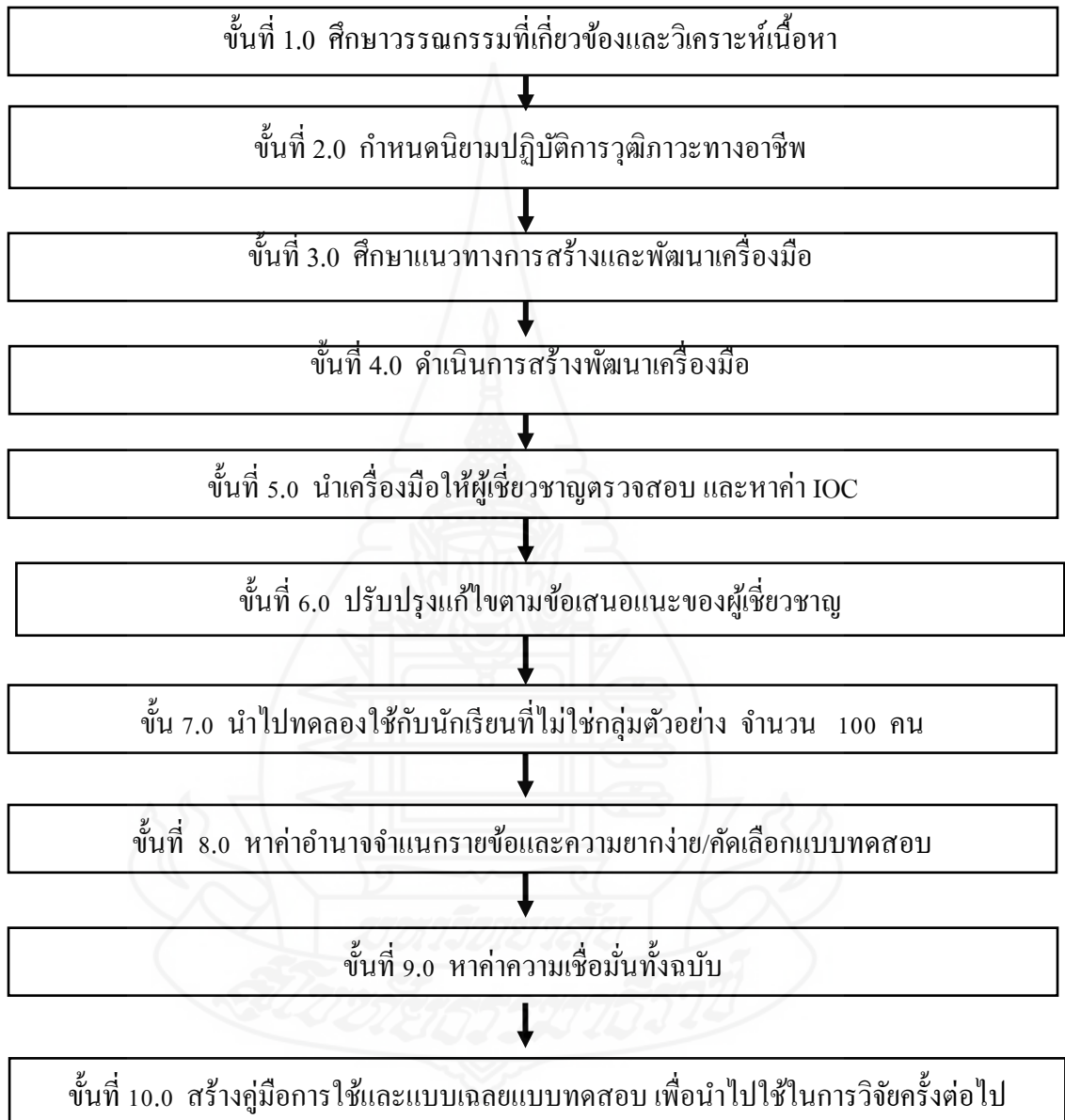
ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัยครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วย แบบทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพ ชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่มและแบบสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่ม โดยใช้ नियามปฏิบัติการเป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือ ซึ่งมีแผนผังขั้นตอนการสร้างและขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบ ดังนี้

2.2.1 แผนผังแสดงขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพ

ผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพ ตามแผนผังแสดงขั้นตอน

ดังนี้

ภาพที่ 3.1 แผนผังแสดงขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพ

2.2.2 ขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบบุคลิกภาวะทางอาชีพ มีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาวะทางอาชีพและวิเคราะห์เนื้อหาให้ตรงกับวัยของนักเรียน

2) กำหนดนิยามปฏิบัติการของบุคลิกภาวะทางอาชีพ

3) ศึกษาแนวทางการสร้างและพัฒนาเครื่องมือบุคลิกภาวะทางอาชีพ

จากแบบทดสอบบุคลิกภาวะทางอาชีพของ ดร. พรพรรณราย ทรัพย์ประภา ภาควิชาจิตวิทยา คณะครู ศาสตราจารย์พาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ดัดแปลงมาจาก The Career Maturity Inventory – Attitude Scale ของไครสต์ (Crites 1973) ซึ่งเป็นแบบบุคลิกภาวะด้านทัศนคติในการเลือกอาชีพ

4) ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ โดยดัดแปลงเครื่องมือจากขั้นตอนข้อ 3) ให้สอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการ วัตถุประสงค์ของการวิจัยและให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยในครั้งนี้

5) นำเครื่องมือซึ่งเป็นแบบทดสอบบุคลิกภาวะทางอาชีพ ที่สร้างและพัฒนาขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงด้านโครงสร้างและความตรงด้านเนื้อหา ข้อคำถามและภาษาที่ใช้ ให้สอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการและการพิจารณาให้คะแนน โดยผลการตรวจสอบเครื่องมือของผู้เชี่ยวชาญ ด้วยการหาค่า IOC

6) ปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบบุคลิกภาวะทางอาชีพ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

7) นำเครื่องมือไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศรียานุสรณ์ จำนวน 100 คน

8) หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อและความยากง่าย โดยค่าอำนาจจำแนกที่ใช้จะต้องมีค่าที่สูงกว่า .20 ขึ้นไปและความยากง่ายของข้อสอบ ค่าจะอยู่ในระหว่าง .50 -.70 หลังจากนั้นคัดเลือกแบบทดสอบ ให้เหลือจำนวน 50 ข้อ

9) หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยนำแบบทดสอบทั้ง 50 ข้อ ที่คัดเลือกไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยการนำข้อสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน แล้วนำผลนั้นไปวิเคราะห์ความเชื่อมั่น เพื่อหาคุณภาพทั้งฉบับ โดยใช้สูตร (Kuder-Richardson) ค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ .78

10) สร้างคู่มือการใช้และแบบเฉลย ของแบบทดสอบบุคลิกภาวะทางอาชีพ เพื่อนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

2.2.3 แผนผังแสดงขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

ผู้วิจัยได้สร้างชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ตามแผนผังแสดง
ขั้นตอน ดังนี้

ภาพที่ 3.2 แผนผังแสดงขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

2.2.4 ขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม มีขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมกลุ่มและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการทดสอบประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม
- 2) ศึกษากรอบทฤษฎี เนื้อหา นิยามปฏิบัติการ วัตถุประสงค์ กิจกรรม รูปแบบกิจกรรม ขั้นตอนการจัดกิจกรรม เพื่อเป็นแนวทางกำหนดให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์
- 3) ดำเนินการสร้างชุดกิจกรรมให้สอดคล้องกับกรอบทฤษฎีและขั้นตอนการดำเนินการจัดกิจกรรม ตามวงจรการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน (ERGA) โดยให้สัมพันธ์กับนิยามปฏิบัติการ และวัตถุประสงค์ด้วยกิจกรรมกลุ่มที่หลากหลาย เช่น เกม บทบาทสมมุติ กรณีตัวอย่าง ละคร

การอภิปรายกลุ่ม เป็นต้น พร้อมทั้งการจัดทำคู่มือผู้ให้บริการ คู่มือผู้รับบริการ สื่อ อุปกรณ์และ การประเมินผลระหว่างการค้าเนินกิจกรรม

4) นำชุดกิจกรรม จำนวน 14 กิจกรรม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยตรวจสอบความสอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการ เนื้อหา วัตถุประสงค์และขั้นตอน การดำเนินการจัดกิจกรรม โดยผลการตรวจสอบเครื่องมือของผู้เชี่ยวชาญไปหาค่า IOC

5) ปรับปรุงชุดกิจกรรมตามข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญ

6) นำชุดกิจกรรมไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มเดี่ยวและกลุ่มเล็ก และ ตรวจสอบประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมและปรับปรุงแก้ไขชุดกิจกรรม

7) หลังจากปรับปรุงแก้ไขชุดกิจกรรมเรียบร้อยแล้ว จึงนำไปทดลองกับกลุ่ม ตัวอย่างภาคสนาม

2.2.5 โครงสร้างของชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

ผู้วิจัยได้กำหนดแนวคิด วัตถุประสงค์ กิจกรรมและเทคนิค/วิธีการ โดยใช้ ขั้นตอนการค้าเนินกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ จำนวน 14 กิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรม ที่ 1-5 ครอบคลุมเนื้อหา การสำรวจตนเอง กิจกรรมที่ 6-9 ครอบคลุมเนื้อหาการสำรวจข้อมูล เกี่ยวกับอาชีพ และกิจกรรมที่ 10-12 ครอบคลุมเนื้อหาการวางแผนทางการตัดสินใจเลือก แผนการศึกษาและอาชีพ รายละเอียดดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.1 ขั้นตอนการค้าเนินกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

กิจกรรมที่/ จำนวนคาบ	ชื่อ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เทคนิค/วิธีการ	แนวคิด
(1คาบ)	ปฐมนิเทศ	1. เพื่อให้นักเรียนทราบ วัตถุประสงค์ของการร่วม กิจกรรมกลุ่ม	- เพลง - เกม - กิจกรรมกลุ่ม	การทำกิจกรรมต่าง ๆ ในกลุ่ม นักเรียนควร ทราบวัตถุประสงค์
		2. เพื่อละลายพฤติกรรม ของนักเรียนและสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่าง สมาชิกในกลุ่ม	- อภิปราย - การเรียนรู้เชิง ประสบการณ์	ระเบียบ วิธีการเข้าร่วม กิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้ บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ นอกจากนี้จะทำให้เกิด

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

กิจกรรมที่/ จำนวนคาบ	ชื่อ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เทคนิค/วิธีการ	แนวคิด
		3. เพื่อให้ให้นักเรียนทำ แบบทดสอบวุฒิภาวะทาง อาชีพก่อนการดำเนินการ กิจกรรมกลุ่ม		ความสนิทสนมระหว่าง สมาชิกภายในกลุ่ม
1 (1 คาบ)	สวัสดิ์ เพื่อนรัก	1. เพื่อให้นักเรียนได้ สำรวจและวิเคราะห์ตนเอง ด้านการเรียนได้ถูกต้อง 2. นักเรียนสามารถบอก ได้ว่าตนเรียนวิชาอะไร ได้ดีบ้าง	- เพลง - การเล่าเรื่อง - กิจกรรมกลุ่ม - อภิปราย - การเรียนรู้เชิง ประสบการณ์	การสำรวจข้อมูลที่ เกี่ยวข้องกับตนเองใน เรื่องของการเรียน ความสามารถ ความ ถนัด ความสนใจใน อาชีพ เพื่อนำมาเป็น ข้อมูลประกอบ การวิเคราะห์ตนเอง การยอมรับและการรู้จัก ตนเองเป็น องค์ประกอบที่สำคัญ ในการค้นหา ความสามารถพิเศษของ ตนเอง
2 (1 คาบ)	เอกลักษณ์ ของฉัน	เพื่อให้นักเรียนบอก ความสามารถพิเศษของ ตนเองได้	- เกม - กิจกรรมกลุ่ม - อภิปราย - การเรียนรู้เชิง ประสบการณ์	การรู้จักตนเองและ เข้าใจตนเอง เป็นข้อมูล พื้นฐานที่สำคัญในการ ประเมินตนเอง เพื่อการ ตัดสินใจเพราะคนที่ รู้จักตนเองดีจะเป็น ประโยชน์ต่อการเลือก
3 (1 คาบ)	มั่นใจใน ตน	1. เพื่อให้นักเรียนบอก ลักษณะรูปร่างและ ความสามารถของตนเองได้ 2. เพื่อให้นักเรียนบอก ความต้องการความสามารถ ของตนเองในการ ประกอบอาชีพได้	- เกม - กรณีตัวอย่าง - กิจกรรมกลุ่ม - อภิปราย - การเรียนรู้เชิง ประสบการณ์	การรู้จักตนเองและ เข้าใจตนเอง เป็นข้อมูล พื้นฐานที่สำคัญในการ ประเมินตนเอง เพื่อการ ตัดสินใจเพราะคนที่ รู้จักตนเองดีจะเป็น ประโยชน์ต่อการเลือก

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

กิจกรรมที่/ จำนวนคาบ	ชื่อ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เทคนิค/วิธีการ	แนวคิด
				เรียนต่อ เลือกอาชีพ หรือการตัดสินใจอื่น ทำให้เกิดความเชื่อมั่น ในการกระทำสิ่งนั้น ๆ มากยิ่งขึ้น สำหรับการ ที่บุคคลจะรู้จักตัวเอง ได้มากน้อยแค่ไหนนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ หลายด้าน เพราะการที่ จะรู้จักตนเองได้หลาย แง่มุม ยังอาจต้อง อาศัยคนอื่นช่วยตัดสินใจ ให้ด้วย
5 (2 คาบ)	บุคลิกภาพ ของบุคคล	1. นักเรียนสามารถบอกได้ ว่าบุคลิกภาพของตนเป็น อย่างไรและมีความสัมพันธ์ กับอาชีพกลุ่มใดตาม ทฤษฎีของฮอลแลนด์ 2. นักเรียนมีความเข้าใจ และรู้จักตนเองได้ดีขึ้น 3. นักเรียนสามารถวาง แนวทางในการตัดสินใจ เลือกอาชีพให้สัมพันธ์กับ บุคลิกภาพและความสามารถ ของตนเองได้	- กิจกรรมกลุ่ม - อภิปราย - การเรียนรู้เชิง ประสบการณ์	การที่บุคคลรู้บุคลิกภาพ ของตนเองว่ามี ความสัมพันธ์กับอาชีพใด นับว่าเป็นความเข้าใจ และข้อจำกัดต่าง ๆ ของ ตนเอง ซึ่งจะเป็นแนวทาง ในการตัดสินใจเลือก อาชีพได้อย่างเหมาะสม

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

กิจกรรมที่/ จำนวนคาบ	ชื่อ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เทคนิค/วิธีการ	แนวคิด
6 (1 คาบ)	อาชีพคือ อะไร	นักเรียนสามารถบอก รูปแบบของอาชีพใน แต่ละลักษณะอาชีพได้	- บทบาทสมมุติ - กิจกรรมกลุ่ม - อภิปราย - การเรียนรู้เชิง ประสบการณ์	รูปแบบของอาชีพมี ความแตกต่างกัน เช่น แต่ละอาชีพจะต้อง เรียนรู้ งานเกี่ยวกับ อะไรบ้าง ต้องมี คุณสมบัติอย่างไร มีรายได้เท่าไร ดังนั้น การได้ศึกษารูปแบบ ของการทำงานหลาย ลักษณะอาชีพ จะเป็น แนวทาง ในการเลือก อาชีพได้
7 (1 คาบ)	ให้คุณค่า ที่คู่ควร	1. นักเรียนบอกลักษณะของ อาชีพต่างๆ ได้ 2. นักเรียนสามารถบอก สภาพการทำงานของแต่ละ อาชีพได้ 3. นักเรียนบอกประโยชน์ และคุณค่าของการทำงานได้	- เกม - กิจกรรมกลุ่ม - อภิปราย - การเรียนรู้เชิง ประสบการณ์	การทำงานในแต่ละ อาชีพต่างก็มีสภาพ การทำงานที่ไม่ เหมือนกัน บุคคลต้อง มีทัศนคติที่ดี ต่อการทำงานนั้น การที่บุคคลได้รู้และ เข้าใจลักษณะของอาชีพ สภาพการทำงานของ อาชีพ จะทำให้บุคคลเห็น ประโยชน์และคุณค่า ของการทำงานได้

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

กิจกรรมที่/ จำนวนคาบ	ชื่อ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เทคนิค/วิธีการ	แนวคิด
8 (1 คาบ)	อย่าด่วน ตัดสินใจ	1. นักเรียนสามารถบอก สถานที่ปฏิบัติงานของ อาชีพต่าง ๆ ได้ 2. นักเรียนมีทัศนคติที่ดี ต่ออาชีพและการทำงาน	- เกม - กิจกรรมกลุ่ม - อภิปราย - การเรียนรู้ เชิง ประสบการณ์	การมีทัศนคติที่ดีต่อ อาชีพทุกอาชีพจะทำให้ เห็นคุณค่าของอาชีพ และการทำงานสำหรับ การประกอบอาชีพแต่ ละอาชีพนั้น ถ้าเรารู้จัก สถานที่ปฏิบัติงาน ของแต่ละอาชีพนั้น ๆ จะเป็นข้อมูลใน การพิจารณาก่อนที่จะ ตัดสินใจเลือกอาชีพ สิ่งที่จำเป็นและสำคัญใน
9 (1 คาบ)	ให้พิจารณา ด้วยเหตุ และผล	1. นักเรียนรู้จักอาชีพต่าง ๆ ได้อย่างน้อย 30 อาชีพ 2. นักเรียนสามารถบอก สภาพการทำงานของ อาชีพต่าง ๆ ได้อย่างน้อย 30 อาชีพ 3. เพื่อให้ นักเรียนรู้จักการ เลือกอาชีพโดยผ่านการ คิดอย่างมีเหตุมีผล	- เกม - กิจกรรมกลุ่ม - อภิปราย - การเรียนรู้เชิง ประสบการณ์	การตัดสินใจเลือก อย่างมีเหตุผล คือ การมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ โลกกว้างทางอาชีพ
10 (1 คาบ)	นำต้นสู่ ดาว	1. นักเรียนสามารถตั้ง เป้าประสงค์ที่เหมาะสม กับตนเองได้	- เพลง - กรณีตัวอย่าง - กิจกรรมกลุ่ม	การรู้จักตนเอง ในด้าน ความชอบ ความสนใจ ความสามารถ จะทำให้

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

กิจกรรมที่/ จำนวนคาบ	ชื่อ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เทคนิค/วิธีการ	แนวคิด
11 (1 คาบ)	สืบสาวสู่ เส้นทาง ชีวิต	2. นักเรียนสามารถ ตัดสินใจเลือกอาชีพด้วย ตนเองได้ นักเรียนรู้จักวิธีการ วางแผนในการศึกษาและ อาชีพได้	- อภิปราย - การเรียนรู้เชิง ประสบการณ์ - เกม - กรณีตัวอย่าง - กิจกรรมกลุ่ม - อภิปราย - การเรียนรู้เชิง ประสบการณ์	บุคคลนั้นตั้งเป้าประสงค์ เหมาะสมกับตนเองได้ การรู้จักตนเอง การรู้จัก สิ่งแวดล้อมและข้อมูล ต่าง ๆ เกี่ยวกับอาชีพ เป็นหลักในการวางแผน การศึกษาและอาชีพ
12 (2 คาบ)	พิชิต เป้าหมาย	นักเรียนสามารถวาง แนวทางในการตัดสินใจ เลือกแผนการเรียนได้ เหมาะสมกับตนเอง	- เกม - เพลง - กิจกรรมกลุ่ม - อภิปราย - การเรียนรู้เชิง ประสบการณ์	การรู้จักวางแผนการเรียน เป็นสิ่งดี จะทำให้ชีวิต ก้าวหน้าพัฒนาไปได้ สมบูรณ์ขึ้นการพยายาม ทำสิ่งที่ตนวางแผนไว้ให้ สำเร็จ ทำให้ไม่เกิด ความผิดพลาด ในการเลือกอาชีพ
(1 คาบ)	ปัจฉิม นิเทศ	1. เพื่อให้ นักเรียนร่วม อภิปรายสิ่งที่ได้รับจาก การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และสรุปองค์ประกอบ ของวุฒิภาวะทางอาชีพ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	- เพลง - กิจกรรมกลุ่ม - อภิปราย - การเรียนรู้เชิง ประสบการณ์	องค์ประกอบที่สำคัญ ของวุฒิภาวะทางอาชีพ ของนักเรียน ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 คือ การสำรวจตนเอง การสำรวจข้อมูล เกี่ยวกับอาชีพและ

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

กิจกรรมที่/ จำนวนคาบ	ชื่อ กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เทคนิค/วิธีการ	แนวคิด
		2.เพื่อประเมินวุฒิภาวะ ของนักเรียนหลังจาก การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม		การวางแนวทาง ในการตัดสินใจเลือก แผนการเรียน

2.2.4 แผนผังการแสดงขั้นตอนการสร้างแบบสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มี ต่อชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

ผู้วิจัยได้สร้างกรอบแนวคิดการสร้างแบบสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มี
ต่อชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ดังภาพที่ 3.3

ภาพที่ 3.3 แผนผังการแสดงขั้นตอนการสร้างแบบสำรวจความคิดเห็น
ของนักเรียนที่มีต่อ ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

2.2.6 ขั้นตอนการสร้างแบบสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรม แนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม มีดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาเนื้อหาที่ต้องการวิจัย เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม
- 2) กำหนดรูปแบบโครงสร้างของข้อคำถาม โดยให้มาตราส่วนประมาณค่าของ Likert โดยแสดงระดับคะแนนดังนี้

5	คะแนน หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
4	คะแนน หมายถึง	เหมาะสมมาก
3	คะแนน หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
2	คะแนน หมายถึง	เหมาะสมน้อย
1	คะแนน หมายถึง	ไม่เหมาะสม
- 3) ออกแบบสอบถามให้ครอบคลุมตามโครงสร้างของคำถาม เกี่ยวกับความคิดเห็นในการใช้กิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม จำนวน 10 ข้อ โดยมีวัตถุประสงค์เนื้อหาสาระ รูปแบบ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมและความเหมาะสม
- 4) นำแบบสอบถามความคิดเห็น เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความครอบคลุมของข้อคำถาม และนำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ ไปหาค่า IOC)
- 5) นำแบบสอบถามความคิดเห็นไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ
- 6) นำแบบสอบถามไปสำรวจความคิดเห็นกับกลุ่มตัวอย่าง หลังจากการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มทุกกิจกรรม และนำผลการสำรวจความคิดเห็น ไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 การทดลองแบบเดี่ยว

ผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์ จำนวน 3 คน โดยทำการทดลองตั้งแต่วันที่ 26 - 28 กุมภาพันธ์ 2553 ได้ดำเนินการตามขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม คือ เริ่มจากให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน ขณะเรียนให้นักเรียนทำกิจกรรมตามใบงานแต่ละกิจกรรม โดยผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียน จากการตัดสินใจ การเข้าร่วมกิจกรรม

การตอบคำถาม การแสดงความคิดเห็น และจากนั้นให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน ในการรวบรวมข้อมูล ที่ผู้วิจัยบันทึกปัญหาการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มของ นักเรียนและนำข้อมูล ไปปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.2 การทดลองแบบกลุ่ม

ผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมแนะแนว ที่ได้รับการปรับปรุงจากการทดลองแบบเดี่ยว ไปทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์ จำนวน 9 คน โดยทำการทดลอง ตั้งแต่วันที่ 1-5 มีนาคม 2553 วันละ 2-3 กิจกรรม (5 วัน 16 คาบ) และดำเนินการตามขั้นตอน การใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เหมือนการดำเนินการทดลองแบบเดี่ยว

3.3 การทดลองใช้จริง

ผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมแนะแนวที่ได้รับการปรับปรุงในการทดลองแบบกลุ่ม ไปทดลองใช้จริงกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน โดยทำการทดลองตั้งแต่วันที่ 8 - 25 มีนาคม 2553 วันละ 1 กิจกรรม (14 วัน 16 คาบ) รวมปฐมนิเทศและปัจฉิมนิเทศ โดยดำเนินการ ทดลองตามขั้นตอนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม คือ เริ่มจากการทดสอบก่อนเรียน และระหว่างเรียนให้นักเรียนทำกิจกรรมตามใบงานแต่ละกิจกรรม โดยผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตพฤติกรรมของ นักเรียนจากการสนใจ การเข้าร่วมกิจกรรม การตอบคำถาม การแสดงความคิดเห็น และเมื่อใช้ ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ครบ 14 กิจกรรมแล้ว ผู้วิจัยแจกแบบทดสอบวุฒิภาวะทาง อาชีพ ให้นักเรียนทำหลังเรียน และหลังจากนั้นให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของ นักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนว ดังภาพที่ 3.5

ตารางที่ 3.2 แสดงตารางการทดลองชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มกับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (จำนวน 30 คน)

วัน เดือน ปี	เวลา/คาบ	ชื่อกิจกรรม	ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม
8 มีนาคม 53	14.30 น.- 15.30 น. (1 คาบ)	ปฐมนิเทศ	1. ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำ กิจกรรมกลุ่ม 2. นักเรียนทำแบบทดสอบวุฒิภาวะ ทางอาชีพก่อนดำเนินกิจกรรม 3. ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ เชิงประสบการณ์ 4 ขั้นตอน

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

วัน เดือน ปี	เวลา/คาบ	ชื่อกิจกรรม	ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม
9 มีนาคม 53	14.30 น.-15.30 น. (1 คาบ)	สวัสดีเพื่อนรัก	1. ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ เชิงประสบการณ์ 4 ขั้นตอน 2. ทำแบบทดสอบระหว่าง การดำเนินการกิจกรรม 3. สังเกตพฤติกรรมนักเรียน ในการเข้าร่วมกิจกรรม
10 มีนาคม 53	14.30 น.-15.30 น. (1 คาบ)	เอกลักษณ์ของฉัน	1. ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ เชิงประสบการณ์ 4 ขั้นตอน 2. ทำแบบทดสอบระหว่าง การดำเนินการกิจกรรม 3. สังเกตพฤติกรรมนักเรียน ในการเข้าร่วมกิจกรรม
11 มีนาคม 55	14.30 น.-15.30 น. (1 คาบ)	มันใจในตน	1. ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ เชิงประสบการณ์ 4 ขั้นตอน 2. ทำแบบทดสอบระหว่าง การดำเนินการกิจกรรม 3. สังเกตพฤติกรรมนักเรียน ในการเข้าร่วมกิจกรรม
12 มีนาคม 55	14.30 น.-15.30 น. (1 คาบ).	คนต้องแตกต่าง	1. ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ เชิงประสบการณ์ 4 ขั้นตอน 2. ทำแบบทดสอบระหว่าง การดำเนินการกิจกรรม 3. สังเกตพฤติกรรมนักเรียน ในการเข้าร่วมกิจกรรม

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

วัน เดือน ปี	เวลา/คาบ	ชื่อกิจกรรม	ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม
15 มีนาคม 55	14.30 น.-16.30 น. (2 คาบ).	บุคลิกภาพ ของบุคคล	1. ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ เชิงประสบการณ์ 4 ขั้นตอน 2. ทำแบบทดสอบระหว่าง การดำเนินกิจกรรม 3. สังเกตพฤติกรรมนักเรียน ในการเข้าร่วมกิจกรรม
17 มีนาคม 55	14.30 น.-15.30 น. (1 คาบ).	อาชีพคืออะไร	1. ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ เชิงประสบการณ์ 4 ขั้นตอน 2. ทำแบบทดสอบระหว่าง การดำเนินกิจกรรม 3. สังเกตพฤติกรรมนักเรียน ในการเข้าร่วมกิจกรรม
18 มีนาคม 53	14.30 น.- 15.30 น. (1 คาบ)	ให้คุณค่าที่คู่ควร	1. ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ เชิงประสบการณ์ 4 ขั้นตอน 2. ทำแบบทดสอบระหว่าง การดำเนินกิจกรรม 3. สังเกตพฤติกรรมนักเรียน ในการเข้าร่วมกิจกรรม
19 มีนาคม 53	14.30 น.-15.30 น. (1 คาบ)	อย่าด่วนตัดสินใจ	1. ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ เชิงประสบการณ์ 4 ขั้นตอน 2. ทำแบบทดสอบระหว่าง การดำเนินกิจกรรม 3. สังเกตพฤติกรรมนักเรียน ในการเข้าร่วมกิจกรรม

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

วัน เดือน ปี	เวลา/คาบ	ชื่อกิจกรรม	ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม
22 มีนาคม 53	14.30 น.-15.30 น. (1 คาบ)	ให้พิจารณาด้วยเหตุ และผล	1. ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ เชิงประสบการณ์ 4 ขั้นตอน 2. ทำแบบทดสอบระหว่าง การดำเนินกิจกรรม 3. สังเกตพฤติกรรมนักเรียน ในการเข้าร่วมกิจกรรม
23 มีนาคม 53	14.30 น.-15.30 น. (1 คาบ)	นำคนสู่ดาว	1. ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ เชิงประสบการณ์ 4 ขั้นตอน 2. ทำแบบทดสอบระหว่าง การดำเนินกิจกรรม 3. สังเกตพฤติกรรมนักเรียน ในการเข้าร่วมกิจกรรม
25 มีนาคม 53	14.30 น.-15.30 น. (1 คาบ)	สืบสาวสู่เส้นทาง ชีวิต	1. ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ เชิงประสบการณ์ 4 ขั้นตอน 2. ทำแบบทดสอบระหว่าง การดำเนินกิจกรรม 3. สังเกตพฤติกรรมนักเรียน ในการเข้าร่วมกิจกรรม
26 มีนาคม 53	14.30 น.-16.30 น. (2 คาบ)	พิชิตเป้าหมาย	1. ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ เชิงประสบการณ์ 4 ขั้นตอน 2. ทำแบบทดสอบระหว่าง การดำเนินกิจกรรม 3. สังเกตพฤติกรรมนักเรียน ในการเข้าร่วมกิจกรรม

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

วัน เดือน ปี	เวลา/คาบ	ชื่อกิจกรรม	ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม
28 มีนาคม 53	09.30 น.-10.30 น. (1 คาบ)	ปัจฉิมนิเทศ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ 4 ขั้นตอน 2. ทำแบบทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพหลังดำเนินกิจกรรม 3. ทำแบบสอบถามความเห็นของนักเรียนที่ต่อชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 4. สังเกตพฤติกรรมนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

4.1.1 การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC จากสูตร

$$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้อง

ΣR แทน ผลรวมคะแนนความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

4.1.2 การหาค่าความยากง่าย (P) ของแบบทดสอบ จากสูตร

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ P แทน ดัชนีความยากง่ายของข้อสอบ

R แทน จำนวนคนที่ตอบข้อสอบข้อนั้นได้ถูก

N แทน จำนวนคนที่ตอบข้อสอบทั้งหมด

4.1.3 การหาค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ จากสูตร

$$r = \frac{R_u - R_l}{N}$$

เมื่อ r แทน ค่าอำนาจจำแนก

R_u แทน จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มเก่ง
(กลุ่มเก่งใช้ประมาณร้อยละ 25 ของนักเรียนทั้งหมด)

R_l แทน จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มอ่อน
(กลุ่มอ่อนใช้ประมาณร้อยละ 25 ของนักเรียนทั้งหมด)

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มเก่งหรือกลุ่มอ่อน

4.1.4 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร KR – 20
ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน

$$r_{tt} = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{s^2} \right]$$

เมื่อ r_{tt} แทน ค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบทั้งฉบับ
 k แทน จำนวนข้อของแบบทดสอบชุดนั้น
 s^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวม
 p แทน สัดส่วนของผู้ตอบถูกแต่ละข้อ
 q แทน สัดส่วนของผู้ตอบผิดแต่ละข้อ
 ความแปรปรวนของคะแนนรวม ใช้สูตร

$$s^2 = \frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}$$

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

4.2 การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ โดยเปรียบเทียบประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) จากคะแนนแบบฝึกหัดระหว่างทำกิจกรรม ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) จากคะแนนหลังทำชุดกิจกรรมแนะแนวด้วยสูตร

$$E_1 = \frac{\sum \frac{X}{N}}{A} \times 100$$

เมื่อกำหนดให้

E_1 แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการกิจกรรมที่จัดไว้ระหว่างทำกิจกรรมชุดกิจกรรมแนะแนว

$\sum X$ แทน คะแนนแบบทดสอบของแต่ละด้านของนักเรียนทุกคนรวมกัน

N แทน จำนวนนักเรียน

A แทน คะแนนเต็มของกิจกรรม

$$E_2 = \frac{\sum \frac{F}{N}}{B} \times 100$$

เมื่อกำหนดให้

E_2 แทน ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (คะแนนหลังทำกิจกรรม)

$\sum F$ แทน คะแนนผลการสอบหลังจากทำกิจกรรมของนักเรียนทุกคนรวมกัน

N แทน จำนวนนักเรียน

B แทน คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน

4.3 การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางอาชีพของนักเรียนก่อนและหลังการใช้

ชุดกิจกรรมแนะแนว

การวิเคราะห์โดยเปรียบเทียบผลการแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังการใช้

ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้สถิติ

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

เมื่อกำหนดให้

t แทน ความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนและหลังทำกิจกรรม

D แทน ผลต่างระหว่างคะแนนหลังเรียนและคะแนนก่อนเรียน

N แทน จำนวนนักเรียน

$\sum D$ แทน ผลรวมจากผลลัพธ์ของคะแนนหลังเรียนและก่อนเรียน

$\sum D^2$ แทน ผลรวมจากผลลัพธ์ของคะแนนหลังเรียนและก่อนเรียนยกกำลังสอง

4.4 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรม กลุ่ม

4.4.1 การหาค่าเฉลี่ย

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ยร้อยละ

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

การแปลความหมายของคะแนนค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นที่มีชุดกิจกรรมแนะแนวมีดังนี้

คะแนน 4.50 - 5.00 หมายถึง ระดับความเหมาะสมมากที่สุด

คะแนน 3.50 - 4.49 หมายถึง ระดับความเหมาะสมมาก

คะแนน 2.50 - 3.49 หมายถึง ระดับความเหมาะสมปานกลาง

คะแนน 1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับความเหมาะสมน้อย

คะแนน 0.00 - 1.49 หมายถึง ระดับความเหมาะสมน้อยมากหรือ

ไม่มีความเหมาะสม

4.4.2 การหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$S.D. = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

S.D. แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

X แทน คะแนนแต่ละข้อ

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

4.4.3 ค่าร้อยละ

$$p = \frac{f}{N} \times 100$$

p แทน ค่าร้อยละ

f แทน จำนวนคะแนนในแต่ละข้อ

N แทน คะแนนรวมทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์ จังหวัดจันทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์ จังหวัดจันทบุรี ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์เพื่อหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแนะแนว

การหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ ได้กำหนดขั้นตอนการหาประสิทธิภาพของกระบวนการและผลลัพธ์ (E_1 / E_2)

ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 แสดงค่าร้อยละ E_1 และ E_2 ของชุดกิจกรรมแนะแนวด้านที่ 1 ด้านที่ 2 และด้านที่ 3

ชุดกิจกรรมแนะแนว	แบบเดี่ยว E_1/E_2	แบบกลุ่ม E_1/E_2	แบบภาคสนาม E_1/E_2
ด้านที่ 1 การสำรวจตัวเอง	79.16/77.77	77.08 /77.03	82.91 / 89.77
ด้านที่ 2 การสำรวจข้อมูล เกี่ยวกับอาชีพ	77.08/75.92	75.69 /69.75	82.29 / 87.96
ด้านที่ 3 การวางแผนทาง ในการวางแผน การศึกษาและอาชีพ	76.19/78.43	77.77 /79.73	86.66 / 89.80
\bar{X}	= 83.95/ 89.17		

จากตาราง ที่ 4.1 แสดงว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ ด้านที่ 1, 2 และ 3 การทดลองแบบเดี่ยว มีประสิทธิภาพต่ำกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยจึงได้นำข้อบกพร่องมาแก้ไข และนำไปทดสอบหาประสิทธิภาพ ด้วยการทดลองแบบกลุ่มเล็ก และทดลองใช้จริง จนได้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนทั้ง 3 ด้าน สูงกว่าค่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ด้านที่ 1 การสำรวจตนเอง มีประสิทธิภาพ 82.91 / 89.77 ด้านที่ 2 การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ มีประสิทธิภาพ 82.29 / 87.96 และด้านที่ 3 การวางแผนทางในการวางแผนการศึกษาและอาชีพ มีประสิทธิภาพ 86.66 / 89.80 โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ ทั้ง 3 ด้าน สูงกว่าค่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์ คือ 83.95/ 89.17

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนก่อนและ หลังการใช้ชุด กิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

2.1 ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบคะแนนด้านวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนที่สร้างขึ้นเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ระหว่างคะแนนทดสอบก่อนทำชุดกิจกรรมและหลังทำชุดกิจกรรมโดยผู้วิจัย ได้กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิเคราะห์ความก้าวหน้าของชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน ทั้ง 3 ด้าน ดังตารางที่ 4.2 ดังนี้

ตารางที่ 4.2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนก่อนและ
หลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มแยกรายด้าน

ชุดกิจกรรม แนะแนวด้านที่	คะแนนเต็ม (คะแนน)	คะแนนเฉลี่ยก่อนทำกิจกรรม		คะแนนเฉลี่ยหลังทำกิจกรรม		t
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1.	18	10.83	1.17	13.46	0.81	14.44
2.	16	11.40	1.19	15.83	0.94	24.31
3.	16	11.03	1.12	15.26	0.90	23.03

$P < .05$ $df = 29$ $t = 2.045$

จากตารางที่ 4.2 พบว่าคะแนนเฉลี่ยของคะแนนก่อนทำชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะของนักเรียน ด้านที่ 1 ด้านที่ 2 และด้านที่ 3 ของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 10.83 , 11.40 และ 11.03 ตามลำดับ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนก่อนใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะของนักเรียน ด้านที่ 1 ด้านที่ 2 และด้านที่ 3 ของกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 1.17 , 1.19 และ 1.12 ตามลำดับและพบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของคะแนนหลังใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน ด้านที่ 1 ด้านที่ 2 และด้านที่ 3 ของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 13.46 , 15.83 และ 15.26 ตามลำดับ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะของนักเรียน ด้านที่ 1 ด้านที่ 2 และด้านที่ 3 ของกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 0.81 0.94 และ 0.90 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

โดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน ทั้ง 3 ด้าน พบว่าคะแนนเฉลี่ย หลังใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว มากกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนทำชุดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรม แนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ

หลังจากที่นักเรียนได้ทำกิจกรรมจากชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ ผู้วิจัยได้ประเมินความคิดเห็นของนักเรียนตอบแบบสำรวจ ด้วยตนเอง ซึ่งผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้ กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ มีคะแนนค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏตามตารางที่ 4.3 ดังนี้

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากการสำรวจความคิดเห็น ของนักเรียนที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลความหมาย
1. วัตถุประสงค์ของกิจกรรมเป็นไปตามที่นักเรียนต้องการ	4.80	0.40	เหมาะสมมากที่สุด
2. ใบบงาน ใบบความรู้ ช่วยให้ได้รับความรู้ยิ่งขึ้น	4.51	0.50	เหมาะสมมากที่สุด
3. สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.90	0.30	เหมาะสมมากที่สุด
4. เวลาที่ใช้ในแต่ละกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.43	0.56	เหมาะสมมาก
5. รูปแบบของกิจกรรมเหมาะสมและทำให้เข้าใจง่าย	4.73	0.45	เหมาะสมมากที่สุด
6. ขั้นตอนของการจัดกิจกรรมทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้	4.83	0.37	เหมาะสมมากที่สุด
7. กิจกรรมที่จัดน่าสนใจและได้ความรู้ที่หลากหลาย	4.80	0.40	เหมาะสมมากที่สุด
8. หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมแล้วทำให้เกิดความเข้าใจ และได้รับความรู้เพิ่มขึ้น	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด
9. ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.93	0.25	เหมาะสมมากที่สุด
10. หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ทำให้ชอบและอยากเรียนด้วยวิธีนี้อีก	5.00	0.00	เหมาะสมมากที่สุด

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลความหมาย
ค่าเฉลี่ย \bar{X}	= 4.80	1.13	เหมาะสมมากที่สุด

จากตารางที่ 4.3 แสดงว่า ความคิดเห็นของนักเรียนโดยส่วนรวม พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นว่าชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มมีความเหมาะสมมากที่สุด โดยมีคะแนนค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.80$) ซึ่งไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 1.13)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นในประเด็นดังต่อไปนี้ ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 8 หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมแล้วทำให้เกิดความเข้าใจและได้รับความรู้เพิ่มขึ้น และข้อที่ 10 หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ทำให้ชอบและอยากเรียนด้วยวิธีนี้อีก โดยมีคะแนนค่าเฉลี่ย 5.00 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.00 และนักเรียนมีความคิดเห็นในประเด็นต่อไปนี้เหมาะสมมากที่สุด รองลงมา 3 ลำดับแรกได้แก่ ข้อที่ 9 ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีคะแนนเฉลี่ย 4.93 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.25 ข้อที่ 3 สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกิจกรรมมีความเหมาะสม มีคะแนนเฉลี่ย 4.90 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.30 และข้อที่ 6 ขั้นตอนของการจัดกิจกรรมทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ย 4.83 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.37

ตารางที่ 4.4 แสดงการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

ผู้เชี่ยวชาญ	ชุดกิจกรรมแนะแนว												
	คนที่ 1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	รวม
1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	12
2	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	0	+1	+1	+1	11
3	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	0	+1	+1	+1	11
IOC	1	1	1	1	1	1	1	+1	0.33	1	1	1	0.94

จากตารางแสดงให้เห็นว่าชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้าง
วุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน มีค่าดัชนีความสอดคล้องภายในชุดกิจกรรมอยู่ 0.94 เป็นค่า
ที่ยอมรับ สำหรับกิจกรรมที่ 9 ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงแก้ไข
ตามข้อเสนอแนะผู้เชี่ยวชาญ และได้นำไปทดลองใช้ แสดงว่าชุดกิจกรรมแนะแนวที่ผู้วิจัยนำเสนอ
เป็นชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีความตรงเชิงเนื้อหาและความตรงเชิงโครงสร้าง

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะการวิจัย ตามลำดับดังนี้

1. สรุปการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัย เป็นดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาผลการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์ จังหวัดจันทบุรี

1.2 วัตถุประสงค์เฉพาะ

1.2.1 เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

1.2.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียน ที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1.3 วิธีดำเนินการวิจัย

1.3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์ จังหวัดจันทบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 283 คน

1.3.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์ จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ที่มีผลการเรียนสูง ปานกลาง ต่ำ จำนวน 30 คน ผู้วิจัยนำคะแนนของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากคะแนนเฉลี่ย (ค่า GPA) ทุกกลุ่มสาระวิชาในชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 2 และแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มสูงมีคะแนนเฉลี่ย 3 ขึ้นไป กลุ่มปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 2 ขึ้นไป แต่ไม่ถึง 3 และกลุ่มต่ำมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2 โดย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยจับฉลากกลุ่มละ 10 คน รวม 30 คน

1.3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน 2) แบบทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพ 3) แบบสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

1) ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน จำนวน 1 ชุด มีกิจกรรม 14 กิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้น โดยมีเนื้อหาสาระ วัตถุประสงค์ อุปกรณ์ วิธีการดำเนินการและการประเมินผล ซึ่งเครื่องมือได้ผ่านการพิจารณาตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา 3 ท่าน และจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำไปทดลอง โดยนำไปทดลอง 3 ชั้นตอน พบว่ามีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ 80/80

2) แบบทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นจำนวน 50 ข้อ โดยผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและให้ผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์ข้อคำถามในแต่ละข้อ แยกรายด้านตามนิยามเชิงปฏิบัติ ด้านที่ 1 การสำรวจตนเอง ประกอบด้วย ความเข้าใจตนเอง เกี่ยวกับบุคลิกภาพ ความสามารถ ความต้องการ ความถนัด ความสนใจในอาชีพ และการยอมรับ จุดเด่นจุดด้อยในการเลือกอาชีพ จำนวน 18 ข้อ ด้านที่ 2 การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ประกอบด้วย การรู้จักโลกกว้างทางอาชีพ การมีทัศนคติ และเห็นคุณค่าในการทำงาน จำนวน 16 ข้อ และด้านที่ 3 การวางแผนทางในการตัดสินใจเลือกแผนการเรียน ประกอบด้วย แนวทางในการตั้งเป้าประสงค์ และรู้จักวิธีการวางแผนในการศึกษาและอาชีพ จำนวน 16 ข้อ ตลอดจนผ่านการตรวจสอบ ด้านเนื้อหา ความเที่ยงตรงของเนื้อหาและผ่านการหาประสิทธิภาพ โดยการนำไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 คน จากโรงเรียนศรียานุสรณ์ ได้ข้อสอบ ที่มีค่าอำนาจจำแนกและค่าความยากง่ายพอเหมาะ คือ คะแนนอยู่ระหว่าง .50 - .70 จำนวน 50 ข้อ และนำข้อสอบมาหาค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ .78

3) แบบสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ โดยผู้วิจัยกำหนดรูปแบบโครงสร้าง ของข้อคำถาม โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มีเนื้อหาครอบคลุมด้านเนื้อหาสาระ วัตถุประสงค์ กระบวนการจัดกิจกรรม ใบบงาน ใบบความรู้ แบบประเมินตนเอง และส่วนประกอบอื่น ๆ ในชุดกิจกรรมแนะแนว จำนวน 10 ข้อ และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานุสรณ์ จำนวน 30 คน

1.4 สรุปผลการวิจัย

1.4.1 การทดสอบประสิทธิภาพชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

เพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน

ผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนไปทดลอง 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรกเป็นการทดลองแบบเดี่ยว โดยนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์ จำนวน 3 คน พบว่า ประสิทธิภาพชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน ในด้านที่ 1 การสำรวจตัวเอง ด้านที่ 2 การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ และด้านที่ 3 การวางแผนทางการศึกษาและอาชีพ ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่ตั้งไว้(80/80) คือมีค่าร้อยละ E_1/E_2 เท่ากับ 79.16/77.77 , 77.08/75.92 , และ 76.19 / 78.43 ตามลำดับ จึงได้ชักถามนักเรียนพบว่า สื่อและอุปกรณ์ รูปแบบของกิจกรรม ขั้นตอนการจัดกิจกรรม เครียดเกินไป จึงทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ผู้วิจัยจึงนำข้อบกพร่องมาแก้ไขเพื่อนำไปทดสอบหาประสิทธิภาพแบบกลุ่มต่อไป

จากนั้นผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน ไปทดลองขั้นที่สองเป็นการทดลองแบบกลุ่ม โดยนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์ จำนวน 9 คน พบว่า ประสิทธิภาพชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน ด้านที่ 1 การสำรวจตัวเอง ด้านที่ 2 การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ และด้านที่ 3 การวางแผนทางการศึกษาและอาชีพ ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่ตั้งไว้(80/80) คือมีค่าร้อยละ E_1/E_2 เท่ากับ 77.08 / 77.03 , 75.69 / 69.75 และ 77.77 / 79.73 ตามลำดับ จึงได้ชักถามนักเรียนทั้ง 9 คน พบว่า สาเหตุสำคัญ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ และการประเมินผล ที่นักเรียนไม่สามารถทำกิจกรรมได้อย่างถูกต้อง และเวลาจากชุดกิจกรรมแนะแนวน้อยเกินไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเป็นครั้งแรก ผู้วิจัยจึงนำข้อบกพร่องไปแก้ไข เพื่อนำไปทดสอบหาประสิทธิภาพจากการทดลองใช้จริงต่อไป

ขั้นที่สาม เป็นการทดลองใช้จริง โดยนำไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์ จำนวน 30 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละระหว่างทำชุดกิจกรรมแนะแนวและหลังทำชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน ด้านที่ 1 การสำรวจตัวเอง มีค่าร้อยละ E_1/E_2 เท่ากับ 82.91 / 89.77 ซึ่งค่า E_1/E_2 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และพบว่าคะแนนเฉลี่ยขณะใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวและหลังใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน ด้านที่ 2

การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ มีค่า E_1/E_2 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ มีค่าเท่ากับ 82.29 / 87.96 และพบว่าคะแนนเฉลี่ยระหว่างทำชุดกิจกรรมและหลังทำกิจกรรมชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ ด้านที่ 3 การวางแผนทางการศึกษา และอาชีพ มีค่า E_1/E_2 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดคือมีค่าเท่ากับ 86.66 / 89.80

จากผลการทดสอบประสิทธิภาพชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์ โดยมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านที่ 1 การสำรวจตัวเอง ด้านที่ 2 การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ และด้านที่ 3 การวางแผนทางการศึกษาและอาชีพ สรุปได้ว่าการทดสอบชุดกิจกรรมแนะแนว ทั้ง 3 ด้าน มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 คือ E_1/E_2 เท่ากับ 82.91 / 89.77, 82.29 / 87.96 และ 86.66 / 89.80 ตามลำดับ

1.4.2 การศึกษาโดยเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน

ผู้วิจัยทำวิเคราะห์ โดยการเปรียบเทียบคะแนนก่อนใช้ชุดกิจกรรมและหลังใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์ จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่าคะแนนเฉลี่ยของคะแนนก่อนใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ด้านที่ 1 ด้านที่ 2 และด้านที่ 3 ของกลุ่มตัวอย่างค่าเฉลี่ย เท่ากับ 10.83 , 11.40 และ 11.03 ตามลำดับ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนก่อนใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ด้านที่ 1 ด้านที่ 2 และด้านที่ 3 ของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 1.17 , 1.19 และ 1.12 ตามลำดับ และพบว่า คะแนนเฉลี่ยของคะแนนหลังใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ด้านที่ 1 , ด้านที่ 2 และด้านที่ 3 ของกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 13.46 , 15.83 และ 15.26 ตามลำดับ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ด้านที่ 1 ด้านที่ 2 และด้านที่ 3 ของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.81 , 0.94 และ 0.90 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน ทั้ง 3 ด้าน พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังทำกิจกรรมมากกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนทำกิจกรรมทุกชุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

1.4.3 การศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ

ผู้วิจัยได้สำรวจความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว โดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์ จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อ

ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพที่มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$) โดยนักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นในประเด็นดังต่อไปนี้ หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแล้ว ทำให้เกิดความเข้าใจและได้รับความรู้เพิ่มขึ้น และหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ทำให้ชอบและอยากเรียนด้วยวิธีนี้อีก เป็นอันดับหนึ่ง ($\bar{X} = 5.00$), อันดับสอง คือ ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X} = 4.93$) และอันดับสาม คือ สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกิจกรรมมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.90$)

2. อภิปรายผล

2.1 การทดสอบประสิทธิภาพชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน

การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดประสิทธิภาพชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติตนให้ได้ตามเกณฑ์ 80/80 ซึ่ง 80 ตัวแรก หมายถึง คำร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่นักเรียนทำได้ จากการทำกิจกรรมและแบบฝึกหัดระหว่างการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพแต่ละด้านที่นักเรียนทำได้ถูกต้อง 80 ตัวหลัง หมายถึง คำร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบหลังใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพแต่ละด้านที่นักเรียน ทำได้ถูกต้อง ผลปรากฏว่า การทดสอบประสิทธิภาพชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม เพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมานูสรณ์ จังหวัดจันทบุรี มีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านที่ 1 การสำรวจตัวเอง ด้านที่ 2 การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ และด้านที่ 3 การวางแผนทางในการวางแผนการศึกษาและอาชีพ สรุปได้ว่าการทดสอบชุดกิจกรรมแนะแนว มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ ที่กำหนดไว้ 80/80 คือ E_1/E_2 เท่ากับ 82.91 / 89.77, 82.29 / 87.96 และ 86.66 / 89.80 ตามลำดับ เนื่องจากชุดกิจกรรมแนะแนวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมานั้น ได้มีการนำหลักการของกิจกรรมกลุ่มโดยใช้วิธีการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่ นักเรียน เปิดโอกาส ให้นักเรียนแต่ละคนได้มีส่วนร่วมได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ได้เรียนรู้ผลการกระทำของตนเองและผู้อื่นด้วยเทคนิคต่าง ๆ ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม เกม กรณีตัวอย่าง สถานการณ์จำลองและบทบาทสมมุติ และดำเนินกิจกรรมตามวงจรการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน (four phases of the learning cycle/ERGA) ซึ่งจะกระตุ้นความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย ขั้นตอนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Experiencing)

ขั้นตอนก่อนการรับรู้ (Reflecting) ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต (Generalizing) ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ (Applying) เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นการเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และท้าทายให้สมาชิกกลุ่ม นำประสบการณ์ตรงที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน ไปปฏิบัติในชีวิตจริง (Kottman Ashby & Degraaf, 2001: 4 อ้างถึงใน สมร ทองดี และปรางค์ รามสูต 2545: 50) จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้นักเรียนความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความตั้งใจทุกกิจกรรม

นอกจากแนวคิดและหลักการที่กล่าวมาแล้ว ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ แมคโคลแมน (McColman, 1975:109A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ชุดการสอนและกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนร่วมกับกิจกรรมกลุ่ม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนเพียงอย่างเดียว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลงานวิจัยของ ว่าที่ร้อยตรีหญิงลำภู จำพันธ์ (2548) เรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 14 คน โรงเรียนสีตบุตรบำรุง จังหวัดกรุงเทพมหานคร กิจกรรมที่ใช้มุ่งให้ประสบการณ์ตรง ที่เน้นการสร้างความสัมพันธ์ภาพ และดำเนินกิจกรรมตามวงจรการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน (ERGA) ได้แก่ 1) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Experiencing) 2) สะท้อนกลับการรับรู้ (Reflecting) 3) สรุปสาระสู่ชีวิต (Generalizing) 4) คิดและนำไปปฏิบัติ (Applying) ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวมีพฤติกรรมการปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศของนักเรียน หลังใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว สูงกว่าก่อนใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งส่งผลให้นักเรียนเกิดการรู้จักเข้าใจตนเอง มีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่น และดำเนินชีวิตร่วมกับเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศได้อย่างเหมาะสม สุดา อ่อนช้อย (2524) ที่ได้ศึกษาผลของการแนะแนวอาชีพแบบกลุ่มที่มีต่อภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียน จันทร์หุ่่นบำเพ็ญ กรุงเทพมหานคร จำนวน 40 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 20 คน และกลุ่มควบคุม 20 คน พบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการแนะแนวอาชีพแบบกลุ่มมีภาวะทางอาชีพสูงกว่ากลุ่มควบคุม ที่ได้รับการสอนแบบปกติ และปทุมมาศ พูนเกษม (2529) ได้ศึกษาผลการใช้คู่มือการสอนกิจกรรมแนะแนวอาชีพที่มีต่อการพัฒนาภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน ผลศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยคู่มือการสอนกิจกรรมแนะแนว มีภาวะทางอาชีพสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่ม แสดงผลการศึกษาให้เห็นชัดเจนว่า กิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้มีพฤติกรรม

ที่พึงประสงค์ได้ ดังนั้นกิจกรรมกลุ่มจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่เหมาะสมจะนำไปพัฒนากิจกรรม
แนะแนวให้มีคุณภาพต่อไป

2.2 การศึกษาโดยเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนก่อนและหลังการใช้ ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักเรียนที่ใช้ชุดกิจกรรมกิจกรรมแนะแนวโดยใช้
กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ มีคะแนนหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพิ่มขึ้น
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

ดังนั้น การใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทาง
อาชีพของนักเรียน จึงบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ได้เพิ่มขึ้น ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ส่วนหนึ่งมา
จากองค์ประกอบของชุดกิจกรรมแนะแนวที่สมบูรณ์ มีคู่มือการใช้ มีการแจ้งวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียน
ได้ทราบอย่างชัดเจน การเรียงลำดับขั้นตอนของกิจกรรมตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
(participatory) ที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (experiencing learning) และการเรียนรู้ด้วย
กระบวนการกลุ่ม (group process learning) ซึ่งกระตุ้นความสนใจและทำให้ผู้เรียนเข้าใจกิจกรรมได้
ง่ายขึ้น โดยมีใบความรู้ ใบงาน สื่อ เอกสารประกอบกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น เกม กรณีตัวอย่าง
เพลง บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง และระหว่างการค้าเนินกิจกรรม ยังกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้
จากการประเมินตนเองในแต่ละด้าน จากแบบทดสอบท้ายกิจกรรม

2.3 การศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรม กลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน

จากการวิเคราะห์ผลครั้งนี้ พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ที่ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว
โดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ มีคะแนนความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรม
จากชุดกิจกรรมแนะแนว มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.80 ($\bar{X}=4.80$)
ซึ่งนักเรียนมีความคิดเห็น ในประเด็นดังต่อไปนี้ กล่าวคือ หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแล้ว ทำให้เกิด
ความเข้าใจและได้รับความรู้เพิ่มขึ้น และหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ทำให้ชอบและอยากเรียน
ด้วยวิธีนี้อีก เป็นอันดับหนึ่ง มีคะแนนค่าเฉลี่ย 5.00 อันดับสอง คือ ความรู้ที่ได้ จากการเข้าร่วม
กิจกรรมสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีคะแนนค่าเฉลี่ย 4.93 และอันดับสาม คือ สื่อและ
อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกิจกรรมมีความเหมาะสม มีคะแนนค่าเฉลี่ย 4.90 และเวลาที่ใช้ในแต่ละกิจกรรมมี
ความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 4.43 ซึ่งน้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้วิจัย อาจดำเนินกิจกรรมในระยะเวลา
ที่ไม่เหมาะสม หรือน้อยอาจทำให้นักเรียนรีบเร่งในการทำกิจกรรมมากเกินไป

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ผู้ที่จะนำชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ควรศึกษาหลักการ ขั้นตอน ตลอดจนวิธีการดำเนินกิจกรรมอย่างละเอียด รวมทั้งมีประสบการณ์ในการฝึกปฏิบัติก่อนนำไปใช้จริง

3.1.2 การนำชุดกิจกรรมแนะแนวไปใช้ อาจยืดหยุ่นเวลาและกิจกรรมให้เหมาะสมกับจำนวนนักเรียนในแต่ละชั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการเรียนการสอนมากขึ้น

3.1.3 ครูควรดำเนินกิจกรรมตามแผนกิจกรรมที่กำหนด โดยบทบาทของครูทุกขั้นตอนของกิจกรรม จะต้องกระตุ้นให้นักเรียนเป็นผู้ร่วมทำกิจกรรม และครูจะต้องดำเนินกิจกรรมอย่างมีชีวิตชีวา กระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมร่วมกับกิจกรรมนั้น ๆ

3.1.4 สถานที่ในการดำเนินกิจกรรม ควรเป็นสถานที่ที่นักเรียนสามารถดำเนินกิจกรรมกลุ่มได้สะดวก ไม่คับแคบ โดยไม่ยึดติดกับการใช้สถานที่ในห้องเรียน อาจพิจารณาตามความเหมาะสมของกิจกรรม

3.1.5 ควรมีการติดตามผลด้านวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน หลังเสร็จสิ้นการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว เป็นระยะอย่างต่อเนื่องแล้ว

3.1.6 ในการนำแบบทดสอบเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนไปใช้ ควรกำหนดวัตถุประสงค์และนิยามปฏิบัติการให้สอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนด้วยเทคนิคและวิธีการอื่น เช่น การให้การปรึกษาแบบกลุ่มย่อยและรายบุคคล เป็นต้น

3.2.2 ควรมีการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาในด้านอื่น ๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กิ่งแก้ว พูลคลองตัน .(2528). “การเปรียบเทียบวุฒิภาวะทางอาชีพของนิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรีที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อค์สำเนา).
- กุลชลี คำชาย .(2545). “การจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ” ใน*ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือและกิจกรรมแนะแนว* หน่วยที่ 1-8 นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- โกศล มีคุณ .(2545). “การพัฒนาเครื่องมือและกิจกรรมแนะแนว” ใน*ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือและกิจกรรมแนะแนว* หน่วยที่ 9-15 หน้า 286-287 นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กมล ประทีปธีรานันท์ .(2530). “ผลการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวตามหลักสัปปริสธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดไร่จิงวิทยา จังหวัดนครปฐม” วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร .กรมวิชาการ .(2544). *หลักในการเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ* กรุงเทพมหานคร ครูสภาลาดพร้าว.
- เจียรนัย ทรงชัยกุลและจิตรอารี เนตรหิน .(2545). “การจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ” ใน*ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาเครื่องมือและกิจกรรมแนะแนว* หน่วยที่ 1-8 นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จำเนียร ช่วงโชติ .(2521). *เทคนิคการให้คำปรึกษา* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชูศักดิ์ เพรสคอตท์ .(2540). *แนวทางการทดสอบประสิทธิภาพของชุดการสอน* กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช.
- ชัยรงค์ พรหมวงศ์ .(2523). *เทคโนโลยีและสื่อการศึกษา* นนทบุรี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทิพย์มาศย์ พิมลศักดิ์ .(2530). “ผลการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนนาฏศิลป์ชั้นต้นปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นวลนง มังตรีสรרך .(2530). *ผลการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว เรื่องสังคหวัดดู 4 ที่มีต่อคุณธรรมด้านสังคหวัดดู 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทพศิรินทร์* วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.

- นวลศิริ เปาโรหิตย์.(2530). *วุฒิภาวะทางอาชีพ* กรุงเทพฯ ธารณาการพิมพ์.
- บุญศรี จึงธนาเจริญเลิศ (2530) ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร ปรินญาณิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
กรุงเทพฯ.
- ประนอม เดชชัย.(2531). *กิจกรรมกลุ่ม*. กรุงเทพฯ กรุงเทพมหานคร.
- ปิยาภรณ์ ใจตรง.(2552). *รายงานผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาทักษะการเลือก
แนวทางการศึกษาต่อและอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. จังหวัดชลบุรี.
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลบุรี เขต 3.*
- ปทุมมาศ พูนเกษม (2529) “ผลการใช้คู่มือการสอนกิจกรรมแนะแนวอาชีพที่มีต่อวุฒิภาวะทาง
อาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กรุงเทพมหานคร” ปรินญาณิพนธ์ การศึกษา
มหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรม, กรุงเทพฯ.
- ผกา บุญเรือง.(2524). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจเลือกอาชีพ วุฒิภาวะทางอาชีพ
และการควบคุมภายใน – ภายนอก* ปรินญาณิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์.(2545). *กิจกรรมกลุ่ม*. หน้า 80 กรุงเทพฯ ไทยวัฒนาพานิช.
- พัชรา แยมสำราญ.(2535). ผลของการให้คำปรึกษาทางอาชีพตามแบบของไคร์ส ที่มีต่อวุฒิภาวะ
ทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบางสะพานวิทยา
อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปรินญาณิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- พิตร ทองชั้น.(2536). *การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแนะแนว* กรุงเทพฯ : เอส เอ็ม เอ็ม
พนม ลิมอารีย์.(2530). *กลุ่มสัมพันธ์* กรุงเทพฯ: จิตตภรณ์การพิมพ์.
- พรทิพย์ โมกศรี.(2553). “รายงานการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนบ้านเม็กดำ อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2
- เขาวพา เดชะคุปต์.(2517). *ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
กรุงเทพฯ.*
- วาสนา ชาวหา.(2523). *ชุดการสอน*. กรุงเทพฯ : วิสดอมมีเดียส์.

- วิไลวรรณ สันถะโกมล .(2531). การเปรียบเทียบผลการสอนวิชาวรรณคดีไทยโดยกระบวนการ
กลุ่มสัมพันธ์และกระบวนการสอนแบบครูเป็นกลางในชั้นประกาศนียบัตรวิชา
การศึกษา วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วินิจ เกตุขำ และคมเพชร ฉัตรสุกกุล .(2522). กระบวนการกลุ่ม กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วัชรีย์ ชูระคำ .(2523). กลุ่มสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ศุภวดี บุญญวงษ์ .(2527). “การแนะแนวเบื้องต้น” ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตสงขลา.
- ศูนย์พัฒนางานแนะแนว กรมสามัญศึกษา .(2543). ขั้นตอนของกิจกรรมแนะแนว.
กรุงเทพฯ : รัศมีการพิมพ์.
- สุคนธ์ พุทธพลตระกูล .(2553). รายงานการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาด้าน
การศึกษาและอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปราจีนกัลยาณี
จังหวัดปราจีนบุรี เอกสารวิชาการ (อัครา).
- สุริรัตน์ วิไลรัตน์ .(2537). ผลการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการรับรู้ด้านอาชีพของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง
สมุทรปราการ วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว)
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- สุรจิต วรรณรัตน์ .(2540). ผลการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อกระบวนการตัดสินใจ
เลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนพุทธบูชา เขตราษฎร์บูรณะ
กรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว)
ไม่ได้ตีพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- สุดา อ่อนช้อย .(2524). ผลของการแนะแนวอาชีพแบบกลุ่มที่มีต่อวุฒิภาวะทางอาชีพ ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ กรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุพัตรา ถนอมรัตน์ .(2553). การวิเคราะห์ปัจจัยภายใน ภายนอกและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย
ด้านโอกาสอุปสรรค จุดแข็ง จุดอ่อน ด้านการบริหารจัดการแนะแนว
โรงเรียนเบญจมานูสรณ์เอกสารวิชาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
จันทบุรี เขต 1 .

- เสกสรร แก้วกัลยา .(2545). ผลของการให้คำปรึกษาทางอาชีพแบบกลุ่มและการแนะแนวทางอาชีพแบบกลุ่มต่อพฤติกรรมทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ขอนแก่น
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน .(2546). *การเรียนรู้สู่อาชีพ* กระทรวงศึกษาธิการ
กรุงเทพฯ.
- สวัสดิ์ เรืองฉาย .(2544). ผลการวิเคราะห์ปัญหาการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
วารสารแนะแนว หน้า 61-85 กรมวิชาการ.
- สมร ทองดี และปราณี रामสูตร .(2545). *แนวคิดในการพัฒนากิจกรรมแนะแนว ประมวลสาระชุด
วิชาการพัฒนาเครื่องมือและกิจกรรมแนะแนว หน่วยที่ 9 นนทบุรี บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*
- อรุณี ชาญด้วยกิจ .(2528). ผลการแนะแนวอาชีพแบบกลุ่มย่อยต่อพฤติกรรมทางอาชีพของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- อรอนงค์ แจ่มผล .(2528). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางอาชีพ ความสนใจในอาชีพ
สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนกับการตัดสินใจเลือกอาชีพของนิสิตนักศึกษาปีที่ 2
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.*
- Bennett, M.E (1963). *Guidance and Counseling in Group*, NewYork:McGraw-Hill.
- Brawley, Oletha Daniels. “ *A Study to Evaluate the Effects of using Multimedia Instructional
Modules to teach Time-telling to Retarded Learners.*” Dissertation Abstracts
International 35,7 (Janury 1975): 4280-A.
- Button, Leslie. (1974). *Development Group Work with Adolescents*. London: University of
London press.
- Deighton, Lee C. (1971). *Small Group Instruction. The Encyclopedia of Education* New York:
The Macmillan Company and Free press. Egger, R and T.
- Frazier, Jenice Gregory. (1975). “*Effect of Systematic Inservice Training model on Teaching
Performance and Skill of Group of First Grade Teacher*”, Dissertation Abstracts
Abstracts International. 36 (5) January, 1975), 2589-A.
- Herrold, Keneth f (1952) “*Evaluation and Research in Group Dynamice.In Education
And Psychological Measurement P. 492-502* New Jersey: Prentice Hall.

- Holland, J.L. (1966). *The Psychology of Vocational Choice*. Blaisdell Publishing.
- Hoppock Robert. (1976) “*Occupational Information where to get it and how to use it in career Education, career counseling. And career development*” New York.
- Johnson, M. (1967). *Junior High School Guidance*. New York: Harper and Brothers.
- Kolumbus, E.S. (1979). *Is it Tomorrow Yet? Halfa Israel: Mount Carmel International Training Center for Community Services*.
- McColeman, James Westley. (1975, July). “*Relationship between The use of Learning Activity And the Preferences of Student toward the Social Study Course*” Dissertation Abstracts. International. 36 (1): 109A.
- Ohlsen, Merle M. (1970) *Group Counselling*. New York: McGraw –Hill.
- Ottawa, A.K.C. (1966). *Learning Through Group Experiences*. London Routhledge and Kegan Psul.
- Pattetson, C.H. (1973). *Humanistic education*. Englewood Ciffs, New Jersey: Prenticehall.
- Shaw, Mavin E. (1971). *Group Dynamics: the Psychology of Small Group*.
- Super, D.E. (1960). *The Psychology of Carrer*. New York : Harper and Row.
- Tolbert, E.L. (1974). *Counselling For Career Development*. Boston: Houghton Mifflin com.
- Treppa, J.A.: & Frike, L, (1972, September). *Effects of Marathon Grooup Experience*, Journal of Couselling Psychology.p. 466-468.
- Wilson, Cynthia R. (1989). “*An Analysis of a Direct Instruction Produce In Teaching Word Problem-Solving to Learning Disabled Student*” Dissertation Abstracts International 50,6 (1989) : 416.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาคผนวก ก
แบบทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพ

แบบทดสอบบุคลิกภาวะทางอาชีพ

เป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยได้ดัดแปลงมาจาก แบบทดสอบบุคลิกภาวะทางอาชีพ ของ ดร. พรรณราย ทรัพย์ประภา ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งดัดแปลงมาจาก The Career Maturity Inventory – Attitude Scale ของไครส์ท์ (Crites 1973) ซึ่งเป็นแบบวัดบุคลิกภาวะด้านทัศนคติในการเลือกอาชีพ ซึ่งลักษณะเครื่องมือเป็นชนิดเสนอ สิ่งเร้าให้ผู้รับการทดสอบ โดยผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 3 ด้าน ที่แสดงถึงบุคลิกภาวะทางอาชีพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดังนี้

1. การสำรวจตัวเอง ประกอบด้วย ความเข้าใจตนเองเกี่ยวกับบุคลิกภาพ ความสามารถ ความต้องการ ความถนัด ความสนใจในอาชีพ และการยอมรับจุดเด่นจุดด้อย ในการเลือกอาชีพ (จำนวน 18 ข้อ) คือ ข้อที่ 6, 7, 10, 26, 31, 32, 34, 36, 37, 38, 39, 40, 43, 44, 45, 46, 47 และ 48
2. การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ประกอบด้วย การรู้จักโลกกว้างทางอาชีพ การมีทัศนคติ และเห็นคุณค่าในการทำงาน (จำนวน 16 ข้อ) คือ ข้อที่ 5, 8, 9, 11 –20, 33 และ 35
3. การวางแผนทางการตัดสินใจเลือกแผนการเรียน ประกอบด้วย แนวทางในการตั้งเป้าประสงค์ และรู้จักวิธีการวางแผนในการศึกษาและอาชีพ (จำนวน 16 ข้อ) คือ ข้อที่ 1, 2, 3, 6, 9, 21-25, 27-30 , 41, 42 และ 50

ลักษณะของแบบทดสอบ

เป็นแบบทดสอบที่ประกอบด้วยข้อความต่าง ๆ จำนวน 50 ข้อ ให้นักเรียนอ่านข้อความเหล่านั้นแต่ละข้อ แล้วแสดงความคิดเห็นว่า เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย โดยมีแบบเฉลยไว้เพื่อการตรวจสอบ

วิธีตอบ การตอบแบบทดสอบ ให้ผู้ตอบอ่านข้อความแต่ละข้อ แล้วเลือกตอบว่า เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย แบบทดสอบนี้มีข้อคำถามในทางบวก คือ เห็นด้วย 20 ข้อ และในทางลบคือ ไม่เห็นด้วย 30 ข้อ โดยสิ่งสำคัญในการตอบ คือ การที่ผู้ตอบได้แสดงความรู้สึกริ๊งจริง ไม่ว่าจะเป็นการเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

การตรวจให้คะแนนและการคิดคะแนนรวม

- 1 คะแนน สำหรับข้อที่ตอบตรงกับคำเฉลย
- 0 คะแนน สำหรับข้อที่ตอบไม่ตรงกับคำเฉลย

คะแนนเต็มของแบบทดสอบมีค่าเท่ากับ 50 คะแนน การคิดคะแนนรวม โดยการรวมคะแนนที่ผู้ตอบตรงกับแบบเฉลย คะแนนที่ได้เป็นดัชนีที่บอกระดับวุฒิภาวะทางอาชีพของผู้ตอบแต่ละคน

แบบทดสอบนี้จะใช้ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม (Pre-test) และ หลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม (Post-test) เพื่อศึกษาความก้าวหน้าด้านวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ว่ามีความก้าวหน้าด้านวุฒิภาวะทางอาชีพเพิ่มขึ้น หรือไม่

แบบทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพ

คำชี้แจงในการทำแบบทดสอบ

แบบทดสอบนี้เป็นแบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพที่สร้างขึ้นเพื่อวัดความรู้สึเกี่ยวกับอาชีพ ซึ่งมีความสำคัญมากต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับอาชีพของนักเรียน เป็นการถามนักเรียนเกี่ยวกับความรู้สึเกี่ยวกับเลือกอาชีพโดยทั่วไป

คำตอบของนักเรียน นอกจากจะใช้เป็นประโยชน์ในการเลือกอาชีพและการวางแผนโครงการเกี่ยวกับอาชีพของนักเรียนแล้ว ยังจะเป็นประโยชน์ต่อการสำรวจตนเองและต่อการให้การปรึกษา และการแนะแนวทางด้านอาชีพแก่นักเรียนอีกด้วย ดังนั้นโปรดอ่านข้อความแต่ละข้ออย่างตั้งใจ และโปรดตอบตามความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียน และโปรดตอบทุกข้อ จะช่วยให้ นักเรียนสามารถเลือกอาชีพที่เหมาะสม และจะช่วยให้ นักเรียนประสบความสำเร็จในอาชีพนั้น ๆ ด้วยในอนาคต

คำชี้แจงในการตอบแบบทดสอบ

โปรดอ่านข้อความต่าง ๆ เหล่านี้ และตอบลงในกระดาษคำตอบ แล้วตัดสินใจว่า ถ้านักเรียนเห็นด้วยหรือค่อนข้างเห็นด้วย ให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องแรกของกระดาษคำตอบ และถ้านักเรียนไม่เห็นด้วยหรือค่อนข้างไม่เห็นด้วย ให้เขียนเครื่องหมาย × ลงในช่องที่สองของกระดาษคำตอบ

โปรดอย่าขีดเขียนเครื่องหมายอื่นใดในลงในแบบทดสอบนี้ ขอขอบคุณ

ลงมือทำ....

แบบทดสอบวัดคุณลักษณะทางอาชีพ (จำนวน 50 ข้อ ใช้เวลา 30 นาที)

1. ผู้ปกครองของนักเรียนน่าจะรู้ดีกว่าใครว่า นักเรียนควรเลือกอาชีพอะไร
2. นักเรียนจะไม่เกิดความผิดพลาดในการประกอบอาชีพ ถ้านักเรียนเลือกอาชีพตามคำแนะนำของผู้ปกครอง
3. ถ้านักเรียนมีข้อสงสัยเกี่ยวกับอาชีพที่นักเรียนต้องการทำ นักเรียนจะขอความช่วยเหลือ และขอคำแนะนำจากครูและคนอื่น ๆ
4. นักเรียนวางแผนไว้ว่าจะเลือกอาชีพด้วยตนเอง จากการสำรวจตนเองเข้าใจตนเองดีแล้ว
5. นักเรียนอยากเรียนต่อ แต่นักเรียนยังไม่รู้เลยว่าจะเลือกเรียนสาขาใด
6. นักเรียนเข้าใจว่า บางคนเขาสามารถเลือกอาชีพที่เขาต้องการได้
7. แต่ละคนก็ล้วนแต่บอกนักเรียนเกี่ยวกับการเลือกอาชีพแตกต่างกัน จนบัดนี้นักเรียนยังไม่รู้เลยว่าจะเลือกอาชีพอะไร
8. นักเรียนมีความรู้เรื่องอาชีพเพียงเล็กน้อย และไม่รู้เลยว่าการทำงานเป็นอย่างไร
9. นักเรียนยังไม่มีความคิดเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ เพราะว่าผู้ปกครองของนักเรียนไม่ได้คำนึงถึงเรื่องอาชีพมากนัก
10. นักเรียนคิดว่านักเรียนสามารถหาอาชีพที่เหมาะสมกับนักเรียนได้
11. นักเรียนคิดว่าทุก ๆ คน ต้องทำงานไม่ช้าก็เร็ว แต่นักเรียนยังไม่คิดถึงเรื่องนี้
12. การทำงานเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้นักเรียนสามารถซื้อสิ่งต่าง ๆ ที่นักเรียนต้องการได้
13. นักเรียนคิดว่างานทุกชนิดที่เป็นสัมมาชีพเป็นงานที่มีเกียรติ
14. ถ้าประสบความสำเร็จในอาชีพหนึ่งแล้ว ก็สามารถประสบความสำเร็จในอาชีพอื่นได้โดยไม่ยาก
15. การประกอบอาชีพใด ๆ เปรียบเหมือนกับการไปโรงเรียน จึงไม่จำเป็นต้องคิดอะไรมากมาย
16. นักเรียนมีความคิดเกี่ยวกับอาชีพเพียงเล็กน้อย หรือ ไม่มีความคิดเกี่ยวกับอาชีพเลยว่า นักเรียนชอบอาชีพอะไร
17. นักเรียนไม่รู้สึกริวิตกกังวลในการเลือกอาชีพในตอนนี้อย่างไร จนนกว่านักเรียนจะออกจากโรงเรียนเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว
18. นักเรียนจะมีความสุขมาก ถ้านักเรียนสามารถช่วยใคร ๆ ด้วยงานที่นักเรียนที่นักเรียนถนัด
19. นักเรียนรู้ดีว่าตนเองต้องการประกอบอาชีพใด แต่ก็ยังรู้สึกว่าเป็นการยากที่จะต้องเตรียมตัวประกอบอาชีพที่นักเรียนต้องการนั้น
20. อาชีพทุกอาชีพเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ถ้าเห็นความสำคัญของอาชีพนั้น

21. นักเรียนมีความต้องการที่จะประสบความสำเร็จอย่างแท้จริงในอาชีพของนักเรียน เช่น ได้ค้นพบบางสิ่งบางอย่างที่ยังไม่เคยมีใครเคยค้นพบ หรือหาเงินได้มาก ๆ และได้มีโอกาสได้ช่วยเหลือคนอื่นได้
22. นักเรียนเคยคิดไว้ว่าตนเองอยากเป็นอะไร แต่จริง ๆ แล้วนักเรียนอาจจะไม่เลือกอาชีพที่นักเรียนอยากจะเป็นนั้น
23. ในการตัดสินใจเลือกอาชีพ นักเรียนจำเป็นต้องรู้จักตนเองว่ามีความถนัดในด้าน
24. บุคคลสามารถเลือกอาชีพใดๆ ก็ได้ที่ต้องการ ถ้าบุคคลนั้นมีความพยายาม
25. เมื่อถึงเวลาที่จะต้องเลือกอาชีพ นักเรียนจะต้องตัดสินใจเลือกด้วยตัวของนักเรียนเอง
26. รายได้และความเจริญก้าวหน้ามีความสำคัญในการตัดสินใจเลือกอาชีพมากกว่าความชอบและความพอใจในงาน
27. เมื่อนักเรียนเลือกอาชีพหนึ่งอาชีพใดแล้ว นักเรียนไม่อาจเลือกอาชีพอื่นได้อีก
28. นักเรียนรู้จักอาชีพหลายอาชีพ แต่นักเรียนไม่อาจเลือกอาชีพที่แท้จริงสำหรับนักเรียนได้
29. ถึงแม้อนาคตยังเป็นสิ่งไม่แน่นอน แต่นักเรียนก็ยังมีจุดมุ่งหมายในการที่จะ ตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกอาชีพ
30. นักเรียนยังไม่วิตกเรื่องการเลือกอาชีพ จนกว่านักเรียนจะเรียนจบเสียก่อน
31. นักเรียนจะเลือกอาชีพอะไรก็ได้ ขอให้มียาไรก็ดีก็แล้วกัน
32. นักเรียนควรเลือกอาชีพที่ทำให้นักเรียนมีโอกาสช่วยเหลือผู้อื่นได้
33. นักเรียนมีความเห็นว่า อาชีพเป็นสิ่งสำคัญเพราะอาชีพจะเป็นสิ่งกำหนดว่า นักเรียนจะหาเงินได้มากน้อยเพียงใด
34. ความสนใจในอาชีพไม่สำคัญเท่ากับความสามารถในการประกอบอาชีพ
35. สิ่งสำคัญที่สุดสำหรับการประกอบอาชีพของนักเรียน คือ โอกาสที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าในอาชีพนั้น ๆ
36. นักเรียนมีความเชื่อในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ นักเรียนควรที่จะเลือกอาชีพที่เปิดโอกาสหรือสนับสนุนให้นักเรียนได้ทำตามความเชื่อนั้น ๆ
37. อาชีพที่นักเรียนจะเลือกไม่มีความสำคัญเท่ากับรายได้ที่นักเรียนจะได้ในอาชีพนั้น
38. นักเรียนควรเลือกอาชีพที่ทำให้นักเรียนเป็นคนมีชื่อเสียงในวันหนึ่งข้างหน้า
39. การเลือกอาชีพ คือการรู้ว่าตนเองทำสิ่งใดได้ดี ซึ่งสำคัญกว่าการรู้ว่าตนเองชอบอาชีพอะไร
40. ในการเลือกอาชีพมีองค์ประกอบหลายด้าน ที่นักเรียนต้องทำความเข้าใจ และตัดสินใจด้วยตนเอง
41. การเลือกอาชีพจะเกิดขึ้น เมื่อนักเรียนวางแผนว่าจะประกอบอาชีพนั้นอย่างไร

42. เมื่อนักเรียนอายุได้ 15 ปี นักเรียนได้คิดอย่างดีแล้วว่าเลือกอาชีพใด
43. สิ่งสำคัญในการเลือกอาชีพ คือการเข้าใจตนเองเกี่ยวกับบุคลิกภาพ ความสามารถ ความถนัด และความพอใจ
44. อาชีพที่นักเรียนเลือกจะต้องเป็นอาชีพที่นักเรียนมีความสามารถและมีความสนใจเป็นพิเศษ
45. การเลือกอาชีพ ส่วนใหญ่มักจะเลือกได้โดยบังเอิญ
45. ในการเลือกอาชีพนั้น จะต้องรู้จักตนเองเสียก่อนว่าชอบอะไร และทำงานนั้นได้หรือไม่
46. ในการเลือกอาชีพนั้น คือการที่รู้ว่านักเรียนเก่งทางด้านใดด้านหนึ่ง มีความสำคัญมากกว่า การที่รู้ว่านักเรียนชอบอะไร
48. นักเรียนสามารถเปลี่ยนแปลงการเลือกอาชีพของนักเรียนไปเรื่อย ๆ
49. อนาคตเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน ดังนั้นจึงไม่มีความจำเป็นในการตัดสินใจเลือกอาชีพไว้ล่วงหน้า
วิธีที่ดีที่สุดในเรื่องการเลือกอาชีพ คือการทดลองประกอบอาชีพหลายอาชีพก่อน แล้วจึงเลือกอาชีพที่นักเรียนที่นักเรียนชอบมากที่สุดภายหลัง
50. นักเรียนคิดว่าคนเราสามารถเปลี่ยนแปลงเป้าหมายในการเลือกอาชีพของตนเองได้
ถ้าอาชีพนั้นไม่เหมาะสมกับตน

กระดาษคำตอบ

ชื่อ.....

ชั้น.....

ข้อที่	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		
11.		
12.		
13.		
14.		
15.		
16.		
17.		
18.		
19.		
20.		
21.		
22.		
23.		
24.		
25.		

ข้อที่	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
26.		
27.		
28.		
29.		
30.		
31.		
32.		
33.		
34.		
35.		
36.		
37.		
38.		
39.		
40.		
41.		
42.		
43.		
44.		
45.		
46.		
47.		
48.		
49.		
50.		

เฉลยคำตอบ

ชื่อ.....

ชั้น.....

ข้อที่	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
1.		×
2.		×
3.	✓	
4.	✓	
5.		×
6.	✓	
7.		×
8.		×
9.		×
10.	✓	
11.		×
12.		×
13.	✓	
14.		×
15.		×
16.		×
17.		×
18.	✓	
19.		×
20.	✓	
21.	✓	
22.	✓	
23.	✓	
24.		×
25.	✓	

ข้อที่	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย
26.		×
27.		×
28.		×
29.		×
30.		×
31.		×
32.		×
33.		×
34.	✓	
35.		×
36.	✓	
37.		×
38.		×
39.	✓	
40.	✓	
41.	✓	
42.		×
43.	✓	
44.		×
45.		×
46.	✓	
47.	✓	
48.		×
49.		×
50.	✓	

ภาคผนวก ข

ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

**แผนการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ
สำหรับครู**

กิจกรรมที่ 1 สวัสดิ์เพื่อนรัก

ชื่อกิจกรรม	สวัสดิ์เพื่อนรัก
ประเภทของกิจกรรม	พัฒนา
ระดับ	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ขนาดของกลุ่ม	30 คน
ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม	60 นาที
แนวคิด	ปัจจัยสำคัญในการสำรวจข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ในเรื่องของการเรียน ความสามารถ ความต้องการ ความถนัด และความสนใจ ซึ่งจะนำมาเป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ตนเองและรู้จักตนเอง
วัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้นักเรียนได้สำรวจและวิเคราะห์ตนเองได้ 2. นักเรียนสามารถบอกได้ว่าตนเรียนวิชาอะไรได้ดีบ้าง
สื่อประกอบกิจกรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผลการเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ภาคเรียนที่ 1) 2. กระดาษแข็งรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาด 10 x 15 ซม. รวม 30 แผ่น 3. ปากกาสีเมจิก 4. ใบความรู้ 5. เทปเพลง “หนูอยากเป็นอะไร”
การเตรียมกิจกรรมล่วงหน้า	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูศึกษาขั้นตอนการจัดกิจกรรม 2. ครูเตรียมสื่อก่อนจัดกิจกรรม 3. นักเรียนทุกคนเตรียมผลการเรียนของตนเองทุกวิชา ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนการทำกิจกรรม
การดำเนินกิจกรรม	<p><u>ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (20 นาที)</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ครูกล่าวทักทายนักเรียน และให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกันเองตามความสมัครใจให้ได้กลุ่มละเท่า ๆ กัน จำนวน 3 กลุ่ม 2. ให้นักเรียนเลือกหัวหน้ากลุ่ม เลขากลุ่ม และตั้งชื่อกลุ่ม

3. ครูแจกชุดกิจกรรมที่ 1 โดยให้นักเรียนทำกิจกรรมตามใบงานที่ 1
 1. เมื่อเสร็จกิจกรรมตามใบงานที่ 1 แล้ว ครูให้แต่ละกลุ่มเลือกผู้แทนกลุ่มละ 1 คน ออกมาเล่าให้เพื่อนฟังถึงเทคนิคการทำคะแนนในวิชานั้น ๆ ได้ดีจนเป็นจุดเด่นของตนเองให้สมาชิกภายในกลุ่มฟัง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนซักถาม

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับรับรู้ (10)

1. ครูให้แต่ละกลุ่มสรุปข้อคิดที่ได้จากการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ โดยส่งตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอให้เพื่อนฟัง
2. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม ตามแนวทางในใบความรู้อีกครั้งหนึ่ง
3. ครูและนักเรียนร่วมร้องเพลง “หนูอยากเป็นอะไร” จากเทป และอภิปรายข้อคิดในการเลือกอาชีพของแต่ละบุคคล

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต (10 นาที)

ครูอภิปรายร่วมกับผู้รับบริการ ดังนี้

1. จากการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนของตนเอง นักเรียนคิดว่ามีประโยชน์แก่นักเรียนอย่างไรบ้าง
2. ที่ผ่านมานักเรียนเคยสำรวจเกี่ยวกับความถนัด ความสามารถ และความสนใจของตนเอง เกี่ยวกับวิชาที่เรียน และผลการเรียนของนักเรียนหรือไม่อย่างไร

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ (20 นาที)

ครูให้นักเรียนร่วมกันตอบคำถาม (ตามใบงานที่ 2) ต่อไปนี้

1. นักเรียนคิดว่า การที่คนเราสามารถเลือกอาชีพตามที่ต้องการได้ เขาจะต้องรู้อะไรบ้าง
 2. ถ้านักเรียนอยากเรียนต่อ นักเรียนจะเลือกเรียนสาขาใด
 3. นักเรียนคิดว่า การที่คนเรายอมรับจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองนั้นมีข้อดีอย่างไรบ้าง และนักเรียนสามารถพัฒนาจุดเด่น และจุดด้อยของตนเองให้ดีขึ้นได้อย่างไร
 4. ถ้านักเรียนไม่ชอบวิชาใดวิชาหนึ่ง หรืองานใดงานหนึ่ง นักเรียนจะสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชานั้น หรืองานนั้น อย่างไร
- เสร็จแล้วให้นักเรียนสรุปคำตอบเป็นภาพรวมของกลุ่ม

การประเมินผล

1. จากการทำแบบทดสอบระหว่างการดำเนินกิจกรรมเพื่อทดสอบประสิทธิภาพของกิจกรรมในแต่ละกิจกรรม
2. แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม

คำแนะนำการใช้และการดัดแปลงกิจกรรม

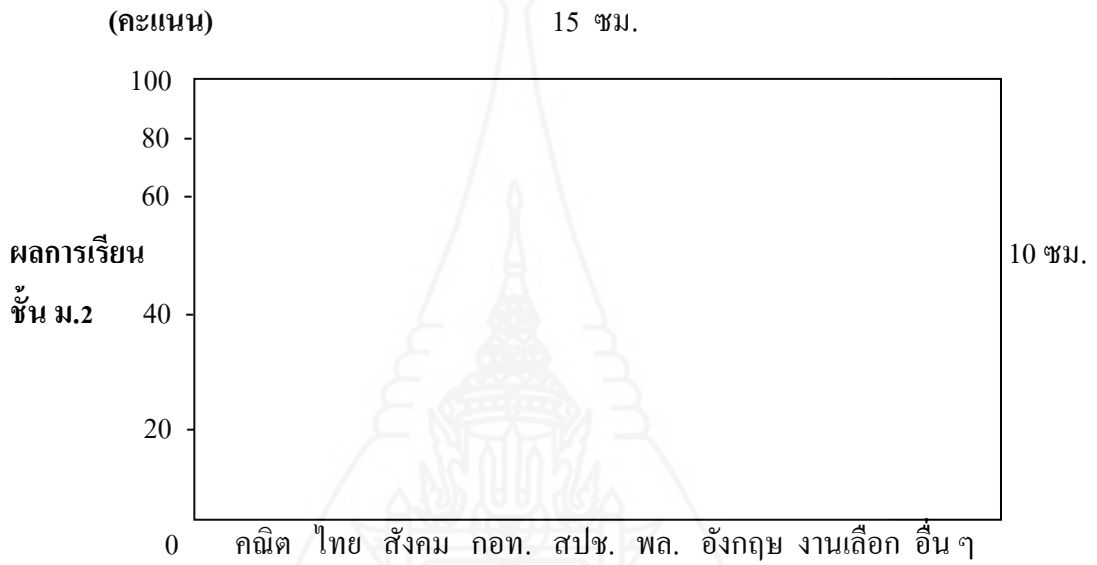
1. การแบ่งกลุ่มอาจใช้เกม / เพลง หรือกิจกรรมเข้าจังหวะ ในการแบ่งกลุ่มได้
2. การสรุปเนื้อหา อาจสรุปเป็นกลอนได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ เนื้อหาจะต้องตรงและสอดคล้องกับแนวคิดของกิจกรรม

สื่อประกอบกิจกรรมที่ 1 สวัสดิ์เพื่อนรัก

ใบงานที่ 1

กระดาษแข็งรูปเหลี่ยม ขนาด 10 x 15 ซม. จำนวน 30 แผ่น (ตามตัวอย่าง)

รายวิชาที่เรียน

เทคนิคการเรียนรู้วิชา.....

(ได้คะแนนได้ดี)

.....

.....

.....

ใบงานที่ 1
กิจกรรมที่ 1 สวัสดิ์เพื่อนรัก
การแลกเปลี่ยนประสบการณ์

ชื่อกลุ่ม.....

การแสดงผลการเรียนของตนเอง (เวลา 20 นาที)

1. ให้นักเรียนเลือกหัวหน้ากลุ่มและเลขากลุ่ม
2. หัวหน้ากลุ่มเป็นผู้ดำเนินการกิจกรรม เลขากลุ่มเป็นบันทึกกิจกรรมของกลุ่มและสมาชิกในกลุ่มเป็นผู้ร่วมกิจกรรมในกลุ่ม
3. แจกกระดาษแข็งรูปสี่เหลี่ยม ขนาด 10 x 15 ซม. ให้กับสมาชิกทุกคน
4. ให้ทุกคนนำผลการเรียนทุก ๆ วิชา ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 มาเขียนในรูปกราฟ (จะเป็นกราฟเส้นหรือกราฟแท่งก็ได้) โดยเรียงลำดับจากวิชาต่าง ๆ ที่กำหนดไว้
5. สมาชิกแต่ละคนตกแต่งกราฟให้สวยงามด้วยสีเมจิก
6. เสร็จแล้ว ให้สมาชิกทุกคนแต่ละกลุ่มแนะนำตนเอง และเล่าให้เพื่อนฟังถึงเทคนิคการทำคะแนนในวิชานั้น ๆ ได้ดี จนเป็นจุดเด่นของตนเองให้สมาชิกภายในกลุ่มฟัง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้เพื่อนซักถาม

ใบงานที่ 2
กิจกรรมที่ 1 สวัสดิ์เพื่อนรัก
คิดและนำไปปฏิบัติ

ชื่อกลุ่ม

ให้รวบรวมคำตอบของสมาชิกแต่ละคน แล้วสรุปเป็นคำตอบของกลุ่มด้วยการอภิปราย (เวลา 10 นาที) ดังนี้

1. นักเรียนคิดว่าคนที่คนเรายอมรับจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองนั้น มีข้อดีอย่างไรบ้าง และนักเรียนสามารถพัฒนาจุดเด่น และจุดด้อยของตนเองให้ดีขึ้นได้อย่างไร

.....

2. ถ้านักเรียนไม่ชอบวิชาใดวิชาหนึ่ง หรืองานใดงานหนึ่ง นักเรียนจะสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชานั้น หรืองานนั้น อย่างไร

.....

3. นักเรียนคิดว่า ความสามารถในการเรียนแต่ละวิชา มีความสำคัญต่อการเลือกอาชีพในอนาคตหรือไม่ อย่างไร

.....

4. นักเรียนคิดว่า จากความสามารถของนักเรียนในรายวิชาต่าง ๆ จะเลือกเรียนแผนการเรียนใด เพื่อเตรียมสู่การเลือกอาชีพ

.....

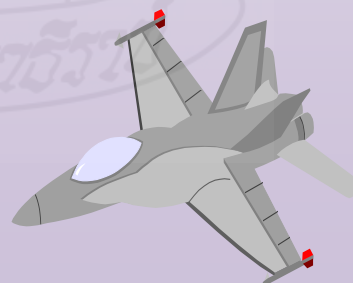
ใบความรู้

กิจกรรมที่ 1 สวัสดีเพื่อนรัก

การหมั่นสำรวจตนเอง ช่วยให้รู้จักตนเอง ความรู้ความสามารถของตน จะช่วยให้เกิดความมั่นใจ และจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญสู่การตัดสินใจเลือกแผนการเรียน ที่สอดคล้องกับความสามารถของตน ทั้งยังเป็นการวางรากฐานสู่การเตรียมการเลือก อาชีพที่เหมาะสมกับศักยภาพของตน

การที่นักเรียนจะมีจุดเด่นในวิชาอะไรนั้น สิ่งสำคัญที่สุด ได้แก่ การมีเจตคติ ที่ดีต่อวิชา มีนักเรียนเป็นจำนวนมากที่เบื่อหน่ายและไม่ชอบเรียนวิชาบางวิชา อาจเป็น เพราะนักเรียนเลือกแผนการเรียนที่ไม่ตรงกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจ ของตนเอง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่นักเรียนต้องสำรวจตนเอง รู้จักตนเอง และเข้าใจตนเอง เสียก่อน ตลอดจนการสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชานั้น จะทำให้นักเรียนเกิดความตั้งใจเรียน ความสนใจที่อยากจะเรียนวิชานั้นจะตามมา ซึ่งมีผลทำให้การเรียนวิชานั้นเป็นอย่างมี ชีวิตชีวาไม่เบื่อหน่าย

อนึ่งในการทำงานก็เช่นกัน สิ่งที่สำคัญที่สุด ได้แก่ การมีเจตคติที่ดีต่องาน นั้น ๆ ซึ่งจะ使得การทำงานเป็นไปด้วยความราบรื่นไม่เบื่อหน่าย

เพลง “หนูอยากเป็นอะไร”

ขับร้องโดย ธงไชย แมกอินไตย์

ไกลสุดไกล สุดปลายรุ้ง ดวงตาน้อยน้อย มุ่งมองไปไกลแสนไกล เด็กน้อยเอ๋ย
เจ้าฝันเจ้าใฝ่ ฝันถึงสิ่งใดบ้างหนา

หนู หนูเอ๋ย หนูน้อย ขอถามหนูหน่อยได้ไหม หนูใฝ่หนูฝันอยากเป็นอะไร
เมื่อหนู โตใหญ่สิ่งไหนที่อยากเป็น

หนูอยากเป็นหมอ รักษาคุณพ่อตอนไม่สบาย ขอให้หนูเป็นหมอขอให้สมดังใจ
หนูจะเป็นคุณครู สมที่หนูตั้งใจ ขอให้เป็นผู้คุณครูสมที่หนูตั้งใจ
หนูอยากเป็นทหารนั่งบนรถถังที่คันใหญ่ ๆ ขอให้ได้เป็นทหารที่กล้าหาญ
ชาญชัย

หนูจะเป็นพยาบาล คอยดูแลคนไข้ ขอให้เป็นผู้พยาบาลพูดหวานจับใจ
หนูจะเป็นตำรวจ เป็นผู้หมวดจับผู้ร้าย ขอให้เป็นผู้ตำรวจเป็นผู้หมวดปืนไว
ขอให้สมดังใจได้อย่างที่ฝัน

ไม่ว่าใครจะเป็นอะไร แต่มีอีกอย่างที่สำคัญเหนือสิ่งใดนั่น ก็เป็นคนดี
* ถ้าโตขึ้นไปหนูจะเป็นคนดี หนูจะมีแต่คนรักใคร่ ทำสิ่งใด จะคิดอะไร
หนูจะได้ตั้งใจเสมอ

ดวงดาวสายรุ้งจะเป็นเพื่อนเรา ความหยอหยงาก็ไม่เจอะเจอ
เป็นคนดีกันดินะเออ ทำดีเสมอตลอดไป ไม่ว่าหนูจะเป็นอะไร (ซ้ำ *)

**แผนการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ
สำหรับครู**

กิจกรรมที่ 5 บุคลิกภาพของบุคคล

ชื่อกิจกรรม	บุคลิกภาพของบุคคล
ประเภทของกิจกรรม	พัฒนา
ระดับ	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ขนาดของกลุ่ม	30 คน
ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม	120 นาที
แนวคิด	การที่บุคคลรู้บุคลิกภาพของตนเองว่ามีความสัมพันธ์กับอาชีพใด นับว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้บุคคลมีความรู้ความเข้าใจและข้อจำกัดต่าง ๆ ของตนเอง ซึ่งเป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสม
วัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนสามารถบอกได้ว่าบุคลิกภาพของตนเองเป็นอย่างไรและมีความสัมพันธ์กับอาชีพกลุ่มใดตามทฤษฎีของฮอลแลนด์ 2. นักเรียนมีความเข้าใจและรู้จักตนเองได้ดีขึ้น 3. นักเรียนสามารถวางแผนทางเลือกในการตัดสินใจเลือกอาชีพให้สัมพันธ์กับบุคลิกภาพและความสามารถของตนเองได้
สื่อประกอบกิจกรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใบงาน 2. ใบความรู้ 3. ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ 4. แบบสำรวจบุคลิกภาพ , วิธีการคิดคะแนน และคำเฉลย
การเตรียมกิจกรรมล่วงหน้า	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูศึกษาขั้นตอนการจัดกิจกรรม 2. ครูเตรียมสื่อก่อนจัดกิจกรรม 3. ครูแจกแบบสำรวจบุคลิกภาพให้นักเรียน พร้อมทั้งวิธีการคิดคะแนนและคำเฉลย คนละ 1 ชุด โดยอธิบาย ให้นักเรียนซึ่งวิธีการคิดคะแนนในแต่ละด้าน ครูให้นักเรียนไปทำเป็นการบ้าน

พร้อมทั้ง สรุบบุคลิกภาพของตนเอง ด้านที่สูงสุด อันดับที่ 1, 2 และ 3 เพื่อนำมาในวันทำกิจกรรมกลุ่ม บุคลิกภาพของฉัน สัมพันธ์กับอาชีพใด

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (30 นาที)

1. ครูให้นักเรียนเข้ากลุ่มเดิม
2. ครูให้นักเรียนในกลุ่มทุกคนสรุบบุคลิกภาพของตนเอง ด้านที่สูงสุด อันดับที่ 1, 2 และ 3 เล่าให้เพื่อนฟัง
3. ให้สมาชิกในกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จากกลุ่ม บุคลิกภาพเดียวกัน และกลุ่มบุคลิกภาพที่ต่างกัน

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับรับรู้ (30 นาที)

1. แต่ละกลุ่มศึกษาใบความรู้ “บุคลิกภาพสัมพันธ์กับอาชีพ” บุคคล 6 กลุ่มอาชีพตามทฤษฎี ของฮอลแลนด์
2. ครูอภิปรายให้นักเรียนสำรวจตนเองว่า “บุคลิกภาพของ ตนเอง สัมพันธ์กับอาชีพใด ”
3. เลขากลุ่ม เป็นผู้บันทึก

ขั้นที่ 3 สรุบบาราสู่ชีวิต (20 นาที)

1. ครูให้แต่ละกลุ่มสรุปข้อคิดที่ได้จากการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ โดยส่งตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอให้เพื่อนฟัง
2. ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม ตามแนวทางในใบความรู้อีกครั้งหนึ่ง

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ (20 นาที)

1. ครูให้แต่ละกลุ่มศึกษาใบงานที่ 1 , ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ โดยให้นักเรียนเลือกอาชีพในกลุ่มของตน จำนวน 2 อาชีพ และส่งตัวแทนไปสัมภาษณ์ บุคคลที่ทำอาชีพนั้นแล้วประสบความสำเร็จ ตามตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ (ทำเป็นการบ้าน)

การประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรมของสมาชิกในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. จากการทำแบบทดสอบระหว่างการดำเนินกิจกรรมเพื่อหาประสิทธิภาพของกิจกรรม

คำแนะนำการใช้และการตัดแปลงกิจกรรม

1. กิจกรรมกลุ่ม บุคลิกภาพของฉันทัมพันธ์กับอาชีพใด เนื้อหาค่อนข้างมาก การทำกิจกรรม ครูกับนักเรียนอาจอภิปรายร่วมกันในชั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และขึ้นสะท้อนกลับรับรู้ ซึ่งจะช่วยให้มีเวลาเหลือในชั้นของการสรุปสาระสู่ชีวิตมากขึ้น
2. ในขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ ถ้าเป็นไปได้ควรให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานการสัมภาษณ์บุคคล ตามอาชีพที่กลุ่มเลือก โดยรายงานหน้าชั้นในวันถัดไป หรืออาจกระทำโดยครูเป็นผู้สรุปผลงานสัมภาษณ์บุคคลแต่ละกลุ่ม (ขึ้นอยู่กับการบริหารเวลา เพราะถ้าใช้เวลามากไป จะทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายได้)

ใบงานที่ 1**กิจกรรมที่ 5 บุคลิกภาพของบุคคล****(คิดและนำไปปฏิบัติ)**

ชื่อกลุ่ม..... (เวลา 20 นาที)

1. ให้กลุ่มศึกษาตัวอย่างแบบสัมภาษณ์
2. สมาชิกในกลุ่มช่วยกันเลือกอาชีพในกลุ่มของตน จำนวน 2 อาชีพ และส่งตัวแทนไปสัมภาษณ์ บุคคลที่ทำอาชีพนั้น แล้วประสบความสำเร็จตามตัวอย่างแบบสัมภาษณ์ (ทำเป็นการบ้าน)
3. นำแบบสัมภาษณ์ ส่งครูในวันถัดไป

ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์
บุคคลตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จด้านประกอบอาชีพ

1. ชื่อ นายสมศักดิ์ นามสกุล แจ่มกระโทก
อายุ 52 ปี อาชีพ ซ่อมเครื่องยนต์ทุกชนิด
ที่อยู่ บ้านเลขที่ 78 หมู่ที่ 7 ตำบล กุยเหนือ อำเภอ กุยบุรี จังหวัดตาก
2. มีรายได้จากการประกอบอาชีพ ประมาณเดือนละ 12,000.- บาท
3. ข้อคิดหรือหลักการในการประกอบอาชีพที่ปฏิบัติ

“ คนเราจะทำการสิ่งใดต้องยึดหลักธรรมของพระพุทธเจ้า คือ อิทธิบาท 4 ตอนแรกก็ต้องพอใจในงานที่ทำก่อน เรียนว่า จันทะ พอใจแล้วก็ต้องขยันหมั่นเพียรทำงานนั้น เรียกว่า วิริยะ แล้วก็ต้องทำด้วยความตั้งใจ จดจ่ออยู่กับงาน เรียกว่า จิตตะ ทำแล้วดีร้ายได้เสียอย่างไรก็ต้องไคร่ครวญ ไตร่ตรอง ทบทวน คูให้รอบคอบ เรียกว่า วิมังสา เมื่อพบข้อบกพร่องก็จะได้แก้ไข ทั้งหมดนี้เป็นหลักธรรมสำหรับการทำงาน จะทำการสิ่งใดก็จะสำเร็จได้ดิบได้ดี จำไว้นะหลาน”

ลงชื่อ สมศักดิ์ แจ่มกระโทก
(นายสมศักดิ์ แจ่มกระโทก)

ผู้ให้สัมภาษณ์
7 มีนาคม 2553

แบบสำรวจบุคลิกภาพ

ท่านเป็นบุคคลที่.....

บุคลิกภาพในงานมีอยู่ 6 ด้าน จงพิจารณาเลือกบุคลิกภาพตามความรู้สึกของนักเรียนที่นักเรียนมีความรู้สึก ว่า นักเรียนมีลักษณะเช่นนั้นจริง ๆ ที่นักเรียนกระทำอยู่ โดยกาเครื่องหมาย / หน้าข้อความตามแบบสำรวจบุคลิกภาพข้างล่างนี้

-1. ใฝ่ฝันจะเป็นนักประพันธ์ให้ได้
-2. พุดถึงเรื่องซักชวนใคร ๆ ให้คล้อยตามแล้วถนัดนัก
-3. ชอบจัดเก็บเอกสารระเบียบต่าง ๆ
-4. มีศิลปะในการจัดตกแต่งห้อง
-5. กระตือรือร้นในการดูแลทุกข์สุขของผู้อื่น
-6. รักงานทางด้านวิทยาศาสตร์
-7. เรื่องการบรรยายให้เพื่อนฟังถึงหน้าที่ของเมดโลहितชาวทานถนัดมาก
-8. มีความสุขอยู่กับการซ่อมทีวี, วิทยุ
-9. จัดตารางการใช้เวลาในแต่ละวัน
-10. มีความสุขที่ได้สนทนากับเพื่อน ๆ มากหน้าหลายตา
-11. มีความสุขที่ได้นั่งคุยกับผู้อื่นเป็นเวลานาน ๆ
-12. เป็นคนชอบหาเหตุผล
-13. มีทักษะในการบรรยายวิธีการเล่นเกมที่ชอบ
-14. อยากแสดงละครในบทที่ชอบ
-15. ถ้าจะให้โฆษณาขายอะไรส่วนมากจะสำเร็จ
-16. วางแผนการใช้เวลาเป็นสิ่งที่ทำเป็นนิสัย
-17. มีความสุขที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น
-18. นั่งจัดของเล็ก ๆ น้อย ๆ ในบ้านอยู่คนเดียวเป็นประจำ
-19. ชอบคิดถึงวัสดุเครื่องมือที่จะใช้ในการทำงาน
-20. ยินดีเป็นสมาชิกชุมชนต่าง ๆ
-21. มีความสุขอยู่กับการตกแต่งฉากละคร
-22. เสี่ยงทำอะไรแปลก ๆ ตื่นเต้น ไม่เชิงดี
-23. เก่งในการพูดให้ผู้อื่นเชื่อในเรื่องความสามารถของตน

-24. ชอบเครื่องยนต์ไฟฟ้าเป็นงานโปรดมาก
-25. ชอบเรียนอักษรปริศนาต่าง ๆ ให้ได้ใจความสมบูรณ์
-26. เรื่องวัดศักดิ์ส่วนของห้องละก็ถนัดนัก
-27. มีความสุขที่ได้นั่งพิมพ์ดีดอยู่คนเดียว
-28. มีความสุขอยู่กับการค้นคว้าข้อมูล
-29. ใครจะพูดอะไรไม่เชื่อของตัวเองดีกว่า
-30. ตื่นเต้นที่จะได้พบปะคนแปลกหน้า
-31. ไม่กล้าแต่งกายผิดแปลกจากผู้อื่นเมื่อไปงานเลี้ยง
-32. มีความสุขกับการเตรียมรายการเครื่องมือวัสดุต่าง ๆ ในการทำงานแต่ละครั้ง
-33. สนใจการจัดบ้านตามรสนิยมสมัยใหม่
-34. อยากจะสเก็ตภาพที่ประทับใจเอาไว้เป็นที่ระลึก
-35. ชอบแกะเครื่องไฟฟ้าออกดูเป็นชิ้น ๆ
-36. สำรวจตรวจสอบทุกอย่างด้วยตนเอง
-37. รักผจญภัย
-38. ลังคมเก่ง
-39. ช่างพูดช่างเจรจา
-40. เป็นคนคิดอย่างมีเป้าหมาย
-41. มีความเชื่อมั่น เป็นตัวของตัวเอง
-42. ชอบซักถามปัญหาทุกแง่ทุกมุม
-43. ขยันและกระตือรือร้นในงาน
-44. วิเคราะห์ปัญหาอย่างละเอียด
-45. มีความคิดคงที่แน่นอน
-46. ชอบอยู่กับคนมาก ๆ
-47. ชอบหาประสบการณ์แปลกใหม่
-48. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
-49. แต่งตัวได้ไม่ซ้ำแบบใคร
-50. ทำเรื่องใหญ่เป็นเรื่องเล็กได้
-51. เป็นห่วงความรู้สึกของคนอื่น
-52. ไม่ชอบคุยกับคนแปลกหน้า
-53. ชอบงานช่าง

วิธีการคิดคะแนน แบบสำรวจบุคลิกภาพ

- ขั้นที่ 1 จงดูคำเฉลยแล้วรวมคะแนนในแต่ละด้าน รวม 6 ด้าน ข้อละ 1 คะแนน
- ขั้นที่ 2 หาคำร้อยละในแต่ละด้าน
- ขั้นที่ 3 จัดอันดับคำร้อยละของบุคลิกภาพแต่ละด้านจากสูงสุดไปหาต่ำสุด
- ขั้นที่ 4 นำคำร้อยละ 3 อันดับแรก มาวิเคราะห์พิจารณาบุคลิกภาพของนักเรียนว่า ส่วนใหญ่นักเรียนมีบุคลิกภาพอย่างไร (ดูจากคำเฉลยประกอบ)

คำเฉลย

ท่านเป็นบุคคลที่

ย (ยึดมั่น)

3. ชอบจัดเก็บเอกสารระเบียบต่าง ๆ
9. จัดตารางการใช้เวลาในแต่ละวัน
16. วางแผนการใช้เวลาเป็นสิ่งที่ทำเป็นประจำ
18. นั่งจัดของเล็ก ๆ น้อย ๆ ในบ้านอยู่คนเดียวเป็นประจำ
19. ชอบคิดถึงวัสดุเครื่องมือที่ใช้ในการทำงาน
27. มีความสุขที่ได้นั่งพิมพ์ดีดอยู่คนเดียว
31. ไม่กล้าแต่งกายผิดแปลกจากผู้อื่นเมื่อไปงานเลี้ยง
32. มีความสุขกับการเตรียมรายการเครื่องมือวัสดุต่าง ๆ ในการทำงานแต่ละครั้ง

จ (ตั้งใจ ขอบงานช่าง)

8. มีความสุขอยู่กับการซ่อมทีวี วิทยุ
26. เรื่องวัดสัดส่วนของห้องละก็ถนัดนัก
29. ใครจะพูดอะไรไม่เชื่อ ขอเองดีกว่า
35. ชอบแกะเครื่องไฟฟ้าออกดูเป็นชิ้น ๆ
40. เป็นคนคิดอย่างมีเป้าหมาย

๓ (สอบสวน)

6. รักรงานทางด้านวิทยาศาสตร์
7. เรื่องการบรรยายให้เพื่อนฟังถึงหน้าที่ของเม็ดโลหิตขาวท่านถนัดนัก
12. เป็นคนชอบหาเหตุผล
24. ซ่อมเครื่องยนต์ไฟฟ้าเป็นงานโปรดมาก
25. ชอบเรียนอักษรปริศนาต่าง ๆ ให้ได้ใจความสมบูรณ์
28. มีความสุขอยู่กับการค้นคว้าวิจัย
36. สำรวจตรวจสอบทุกอย่างด้วยตนเอง
41. เป็นตัวของตัวเอง
42. ชอบซักถามปัญหาทุกแง่ทุกมุม
43. วิเคราะห์ปัญหาอย่างละเอียด

๔ (ศิลปิน)

1. ฝึฝั้นจะเป็นนักประพันธ์ให้ได้
4. มีศิลปะในการจัดตกแต่งห้อง
14. อยากแสดงละครในบทที่ตนชอบ
21. มีความสุขอยู่กับการตกแต่งฉากละคร
33. สนใจการจัดบ้านตามรสนิยมสมัยใหม่
34. อยากจะสเก็ตภาพที่ประทับใจเอาไว้เป็นที่ระลึก
48. ริเริ่มสร้างสรรค์
49. แต่งตัวได้ไม่ซ้ำแบบใคร
50. ทำเรื่องใหญ่เป็นเรื่องเล็กได้

๕ (สังคม)

5. กระตือรือร้นในการดูแลทุกข์สุขของผู้อื่น
10. มีความสุขที่ได้สนทนากับเพื่อน ๆ มากหน้าหลายตา
11. มีความสุขที่ได้นั่งพูดคุยกับผู้อื่นเป็นเวลานาน ๆ
17. มีความสุขที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น
20. ยินดีเป็นสมาชิกชุมชนต่าง ๆ
30. ตื่นเต้นที่จะได้พบปะคนแปลกหน้า
37. สังคมเก่ง
46. ชอบอยู่กับคนมาก ๆ

51. เป็นห่วงความรู้สึกรู้สึกของคนอื่น

ก (เก่งกล้า ชอบเลี้ยง)

2. พูดถึงเรื่องชักชวนใคร ๆ ให้คล้อยตามแล้วถนัดนัก
13. มีทักษะในการบรรยายวิธีการเล่นเกมที่ชอบ
15. ถ้าจะให้โฆษณาขายอะไรส่วนมากจะสำเร็จ
22. เลี้ยงทำอะไรแปลก ๆ ตื่นเต้นไม่เชิงดี
23. เก่งในการพูดให้ผู้อื่นเชื่อในเรื่องความสามารถของตน
37. รักผจญภัย
39. ช่างพูดช่างเจรจา
43. ขยันและกระตือรือร้นในงาน
47. ชอบหาประสบการณ์แปลกใหม่

การคิดค่าร้อยละของคะแนนต่อละด้าน

$$\frac{\text{คะแนนที่ได้} \times 100}{\text{คะแนนในด้านนั้น}} = \text{ร้อยละ} \dots\dots\dots$$

บุคลิกภาพ	ย ยึดมั่น	จ สัจจะ	ส สอบสวน	ป พิถีพิถัน	ค สังคม	ก เก่งกล้า
วิธีคิด	$\frac{\square \times 100}{8}$	$\frac{\square \times 100}{8}$	$\frac{\square \times 100}{10}$	$\frac{\square \times 100}{9}$	$\frac{\square \times 100}{9}$	$\frac{\square \times 100}{9}$
ร้อยละ						

สรุป นักเรียนมีบุคลิกภาพด้านที่สูงสุด อันดับที่ 1 คือ.....

อันดับที่ 2 คือ.....

อันดับที่ 3 คือ.....

ใบความรู้

“บุคลิกภาพของบุคคล”

บุคคล 6 กลุ่มอาชีพตามทฤษฎี ของฮอลแลนด์

กลุ่มที่ 1 ลักษณะยึดมั่น

บุคลิกภาพ	อาชีพ
<ol style="list-style-type: none"> 1. ยึดความคิดที่ต้องปฏิบัติได้ 2. เป้าหมายชีวิตตรงตามที่สังคมคาดหวัง 3. ศึกษาปัญหาอย่างละเอียดถี่ถ้วน ไม่ออกนอกกลุ่มนอกทาง 4. มีระบบและทุกอย่างต้องมีเหตุผล 5. ไม่มีเป้าหมายของตนเอง 	<p>พนักงานควบคุมเวลา , พนักงานคอมพิวเตอร์, พนักงานการท่องเที่ยว, พนักงานเก็บข้อมูล, พนักงานชวเลข, พนักงานเอกสาร ,พนักงาน-เอกสาร, พนักงานรับโทรศัพท์, พนักงานต้อนรับ นายทะเบียน, นักธุรกิจค้าขาย,นักตรวจบัญชี, ผู้ตรวจรู้ฟ , ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า , ครูสอนธุรกิจ-การค้า, พนักงานพิมพ์ดีด,สมุหบัญชี ,ตำรวจจราจร นักบัญชี, พนักงานเก็บเงิน ,นักสถิติและเก็บ-ทะเบียน , นักประเมินแรงงาน, นักประเมิน – อุปกรณ์สำนักงาน, ผู้ช่วยบรรณารักษ์ , นักวิเคราะห์วิจัยบุคลากร</p>

กลุ่มที่ 2 ลักษณะสัจจะ

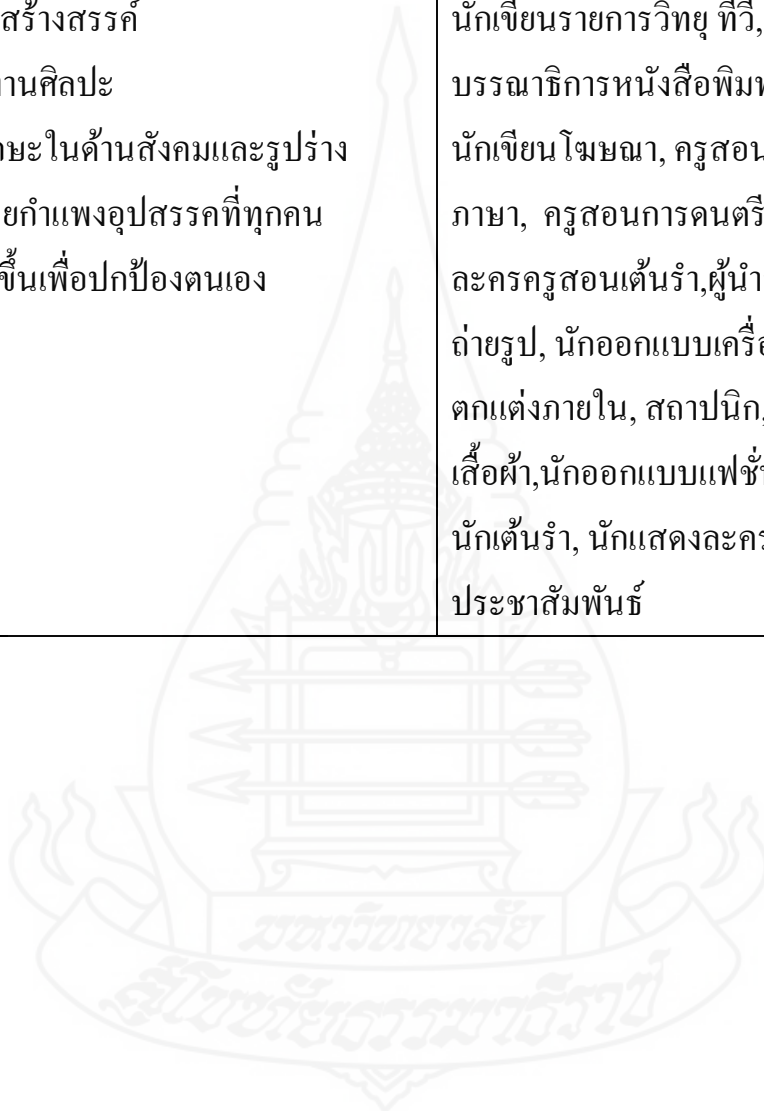
บุคลิกภาพ	อาชีพ
<ol style="list-style-type: none"> 1. สม่่าเสมอ 2. คิดอย่างมีเป้าหมาย 3. แก้ปัญหาด้วยการหาคำตอบด้วยวิธีต่าง ๆ 4. มีความคิดคงที่แน่นอน 5. เปลี่ยนยาก นอกจากประสบการณ์ตรง 	<p>นักปศุสัตว์, พนักงานขับรถบรรทุก, พนักงานรับซักแห้ง, นักเลงต้นไม้, ช่างกัญแจ,ช่างประปา,แม่ครัว, พนักงานโกดังสินค้า ,พนักงานดูแลสวนสาธารณะ , นักออกแบบ,พนักงานเชื้อเพลิง, พนักงานทำความสะอาด, ช่างซ่อมเครื่องยนต์, ชาวประมง, พนักงานไปรษณีย์,พนักงานขับรถประจำทาง, ช่างไฟฟ้า, ช่างไม้, ผู้เติมน้ำมันตามปั้ม นักซ่อมเครื่องพิมพ์ดีด ,พนักงานบริการลูกค้าที่ใช้แก๊ส, นักจัดฉายภาพยนตร์ , ช่างตัดเสื้อ , ช่างเครื่องอะไหล่ชิ้นส่วน</p>

กลุ่มที่ 3 ลักษณะสอบสวน

บุคลิกภาพ	อาชีพ
<ol style="list-style-type: none"> 1. สํารวจตรวจสอบทุกอย่างด้วยตนเอง 2. เป็นตัวของตัวเอง 3. วิเคราะห์ปัญหาอย่างละเอียด 4. แก้ปัญหาโดยเรียงลำดับความคิด คำพูด สัญลักษณ์ 5. ชำนาญการซักถามปัญหาทุกแง่ทุกมุม 	<p>นักซ่อมทีวีและวิทยุ, นักสำรวจท้องทะเล, นักสะกัดโลหะ , ครูสอนธรรมชาติวิทยา, นักเคมี นักสร้างอุปกรณ์เครื่องยนต์ , เกษัชกร , กสิกร, ผู้ช่วยงานทดลองห้องปฏิบัติการ, ช่างเทคนิคประจำเครื่องบิน, ช่างเทคนิคทางอิเล็กทรอนิกส์, วิศวกรไฟฟ้า, นักเทคนิคการแพทย์ครูสอนคณิตศาสตร์, นักโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ผู้สร้างเครื่องมือ, สัตวแพทย์, แพทย์, นักฟิสิกส์, นักดาราศาสตร์, นักพยากรณ์อากาศ, นักขับเครื่องบิน, ช่างตรวจสอบคุณภาพ , นักธรณีวิทยา</p>

กลุ่มที่ 4 ลักษณะศิลปิน

บุคลิกภาพ	อาชีพ
1. ฉลาด 2. ริเริ่มสร้างสรรค์ 3. ผลงานศิลปะ 4. ใช้ทักษะในด้านสังคมและรูปร่าง 5. ทะลายน่าแพงอุปสรรคที่ทุกคน สร้างขึ้นเพื่อปกป้องตนเอง	นักข่าว, นักหนังสือพิมพ์, นักวิจารณ์, นักเขียนรายการวิทยุ ทีวี, นักพูด, บรรณาธิการหนังสือพิมพ์, นักแปล (ล่าม), นักเขียนโฆษณา, ครูสอนศิลปะ, ครูสอน ภาษา, ครูสอนการดนตรี, ครูสอนการ- ละครครูสอนเต้นรำ, ผู้นำวงดนตรี, ช่าง ถ่ายรูป, นักออกแบบเครื่องประดับ, นัก ตกแต่งภายใน, สถาปนิก, นักออกแบบ เสื้อผ้า, นักออกแบบแฟชั่น, ผู้แสดงแบบ, นักเต้นรำ, นักแสดงละคร, นัก ประชาสัมพันธ์

กลุ่มที่ 5 ลักษณะสังคม

บุคลิกลักษณะ	อาชีพ
<ol style="list-style-type: none"> 1. สังคมเก่ง 2. ชอบอยู่กับคนมาก ๆ 3. แก้ปัญหาโดยมุ่งเอาความรู้สึกเป็นสำคัญ 4. สามารถทำตัวให้มีเสน่ห์กับทุกคน 5. ชอบให้ความช่วยเหลือผู้อื่น 	<p>งานบริการด้านต่างประเทศ , นักแนะแนว, นักคหกรรมศาสตร์, นักบำบัดการพูดและการฟัง, ผู้ฝึกซ้อมกีฬา, นักบวช, นักสังคมวิทยา, นักสันตนาการ, บรรณารักษ์, พนักงานโรงแรม, ช่างเสริมสวย, พยาบาล, ผู้ช่วยพยาบาล, ครูประถมศึกษา, ผู้อำนวยการงานฌาปนกิจ, พนักงานต้อนรับและบริการ, ผู้ช่วยทันตแพทย์, นักรัฐประศาสน-ศาสตร์, นักกายภาพบำบัด, งานประชาสัมพันธ์แรงงาน, เจ้าหน้าที่เลี้ยงดูเด็ก, นักสังคมสงเคราะห์เจ้าหน้าที่ปล่อยนักโทษ, ผู้จัดการฝ่ายบริการอาหาร</p>

กลุ่มที่ 6 ลักษณะเก่งกล้า

บุคลิกภาพ	อาชีพ
1. รักผจญภัย 2. ขยันและกระตือรือร้นในงาน 3. พร้อมที่จะทดลองประสบการณ์ใหม่ ๆ ด้วยความเชื่อมั่น 4. ช่างพูด ช่างเจรจา 5. ฉลาดในการจูงใจให้คนคล้อยตาม	ผู้จัดการธุรกิจพืชไร่, นักธุรกิจไม้ดอก, นักธุรกิจการตลาด, เจ้าของกิจการร้านค้า, ตัวแทนจำหน่าย สินค้าเข้า-ออก, นักเดินตลาด, นักขายประกันชีวิต, ผู้แทนกรมแรงงาน, นักซ่อมเครื่องมือ, ผู้ตรวจสอบระบบไฟฟ้า, นักกฎหมาย, พนักงานธนาคาร, นักประเมินและตรวจสอบทรัพย์สิน, นักตรวจสอบบัญชี, นักสาธิตผลิตภัณฑ์เครื่องใช้, เจ้าของกิจการรถยนต์, นักขายผลิตภัณฑ์ตามบ้าน, ผู้อ่านข่าวทีวีและวิทยุ, พนักงานต้อนรับผู้โดยสาร, ผู้รับเหมาก่อสร้าง, ผู้จัดการฝ่ายบุคคล, มัคคุเทศก์

ข้อคิด

การเลือกอาชีพต้องสัมพันธ์กับบุคลิกภาพ จึงจะช่วยพัฒนาชีวิตและงาน
 เป็นการขจัดปัญหาการว่างงาน ขจัดปัญหาการสูญเปล่าในการผลิตคน

ใบความรู้
กิจกรรมที่ 5 บุคลิกภาพของบุคคล
(สรุปสาระสู่ชีวิต)

งานหรืออาชีพแต่ละอาชีพต้องการคนที่มีทักษะ ความสามารถและบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน

ดังนั้น หากบุคคลเลือกงานหรืออาชีพอะไรก็ตาม มิใช่มุ่งหวังแต่เพียงรายได้สูง ๆ เพื่อไว้ซื้อในสิ่งที่ตนต้องการ หรือเพื่อความเจริญก้าวหน้าเป็นสำคัญ แต่จะต้องคำนึงถึงความชอบ ความสนใจ ทักษะ ความสามารถ และบุคลิกภาพของตนด้วย ก่อนที่บุคคลจะตัดสินใจเลือกอาชีพใดนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาตนเอง อย่างละเอียดและหาข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ที่ตนสนใจเสียก่อนว่า อาชีพเหล่านั้นเหมาะสมกับตนหรือไม่ แล้วจึงตัดสินใจเลือก ซึ่งจะทำให้บุคคลนั้นเลือกงานหรืออาชีพได้เหมาะสมกับอัธยาศัยของตน ซึ่งจะมีผลทำให้บุคคลประกอบอาชีพด้วยความพอใจ ราบรื่น พบความก้าวหน้าและประสบความสำเร็จในอาชีพที่เลือกได้

อนึ่ง หากเราได้สำรวจอาชีพต่าง ๆ ที่เราสนใจด้วยตนเอง จะช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจในอาชีพนั้นได้ถูกต้องและกว้างขวาง สำหรับเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพได้ดีกว่า ฟังคำบรรยายหรือศึกษาจากเอกสาร

**แผนการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ
สำหรับครู**

กิจกรรมที่ 9 ให้พิจารณาด้วยเหตุและผล

ชื่อกิจกรรม	ให้พิจารณาด้วยเหตุและผล
ประเภทของกิจกรรม	พัฒนา
ระดับ/วัย	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ขนาดของกลุ่ม	30 คน
ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม	60 นาที
แนวคิด	สิ่งที่จำเป็นและสำคัญในการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยการเรียนรู้จักการเลือก โดยผ่านการคิดอย่างมีเหตุมีผลนั้น คือ การมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกกว้างทางอาชีพ
วัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. นักเรียนรู้จักอาชีพต่าง ๆ ได้ อย่างน้อย 20 อาชีพ 2. นักเรียนสามารถบอกสภาพการทำงานของอาชีพต่าง ๆ ได้อย่างน้อย 20 อาชีพ 3. เพื่อให้ นักเรียนรู้จักการเลือกอาชีพ โดยผ่านการคิดอย่างมีเหตุมีผล
เครื่องมือ/สื่อกิจกรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใบงาน 2. ป้ายชื่ออาชีพตามกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ของฮอลแลนด์ 3. โต้ะสำหรับวางป้ายชื่ออาชีพ 4. เอกสารแนวทางสรุป 5. สถานการณ์ ประกอบใบงานที่ 2
การเตรียมกิจกรรมล่วงหน้า	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูศึกษาขั้นตอนการจัดกิจกรรม 2. ครูเตรียมสื่อ อุปกรณ์ ให้พร้อมสำหรับกิจกรรม
การดำเนินกิจกรรม (ERGA)	<p><u>ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (20 นาที)</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ครูแบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม และให้สมาชิกในกลุ่มศึกษา ใบงานที่ 1

2. ครูให้แต่ละกลุ่มเลือกตัวแทนกลุ่ม กลุ่มละ 3 คน ให้เป็นผู้เข้าแข่งขันเกม “บอกหน่อยได้ไหม” (วิธีการเล่น ไปคำเหมือนเกม มาตามนัดทางโทรทัศน์)
3. ครูอธิบายวิธีการเล่น พร้อมทั้งตั้งกติกาให้นักเรียนเข้าใจ ดังนี้
ในรอบแรก ผู้เข้าแข่งขันแต่ละคู่จะต้องช่วยกันทำคะแนนให้ได้มากที่สุดและถูกต้องที่สุด ในเวลา 5 นาที ที่กำหนดให้ โดยการตกลงกันระหว่างคู่ของตนเองว่าใครจะเป็นผู้ไปอาชีพและใครเป็นผู้ทาย
ในรอบที่สอง จากผู้ไปอาชีพเป็นผู้ทาย ในเวลา 5 นาที และเมื่อครบกำหนดเวลาให้นำคะแนนในรอบที่ 1 มารวมกับรอบที่สอง คู่ไหนได้คะแนนมากที่สุด คู่ นั้นเป็นผู้ชนะ

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับรับรู้ (10 นาที)

1. ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปอาชีพทั้งหมดที่ได้เล่นเกม “บอกหน่อยได้ไหม” ในขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์
2. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายในประเด็นสำคัญเกี่ยวกับความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในปัจจุบันและอนาคตจากอาชีพต่าง

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต (8 นาที)

1. ครูให้แต่ละกลุ่มสรุปข้อคิดที่ได้จากการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ โดยครูตั้งคำถามว่า “ การที่เรารู้จักความต้องการของตลาดแรงงานในอาชีพต่าง ๆ หรือไม่ มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน เพราะเหตุใด”
2. ครูให้ข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม ตามแนวทางในเอกสารการสรุปอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ (12 นาที)

1. ครูให้แต่ละกลุ่มศึกษาใบงานที่ 2 และสถานการณ์จาก ใบงานที่ 2 โดยร่วมกันคิดและตอบคำถาม
2. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับแนวทางสำคัญในการตัดสินใจเลือกอาชีพของตน

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม

**2. จากการทำแบบทดสอบระหว่างการดำเนินกิจกรรมเพื่อหาประสิทธิภาพของกิจกรรม
คำแนะนำการใช้และการดัดแปลงกิจกรรม**

ในขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ ถ้ามีเวลาเหลือ ผู้ให้บริการอาจให้ตัวแทนกลุ่มออกมา
รายงานหน้าชั้นก่อน เพื่อฟังความคิดเห็นของแต่ละกลุ่ม หลังจากนั้นผู้ให้บริการและนักเรียน
ร่วมกันสรุปอีกครั้งหนึ่ง

ใบงานที่ 1

กิจกรรมที่ 9 ให้พิจารณาด้วยเหตุและผล (แลกเปลี่ยนประสบการณ์)

ชื่อกลุ่ม..... (เวลา 20 นาที)

1. ให้แต่ละกลุ่มเลือกตัวแทนกลุ่ม กลุ่มละ 3 คน ให้เป็นผู้เข้าแข่งขันเกม “บอกหน่อยได้ไหม”

วิธีเล่น คนที่ 1 เป็นผู้ถือป้ายชื่ออาชีพ โดยยื่นป้ายอาชีพอยู่หลังผู้ทาย

คนที่ 2 เป็นผู้ไปอาชีพ โดยดูป้ายอาชีพจาก คนที่ 1

ด้วยการใช้คำพูด และแสดงท่าทางประกอบ เพื่อให้ผู้ทายได้ทายอาชีพได้ถูกต้อง

คนที่ 3 เป็นผู้ทายอาชีพ โดยดูคนที่ 2 ซึ่งเป็นผู้ไปอาชีพ

2. ครูเป็นผู้แจกอาชีพให้ผู้ถือป้ายชื่ออาชีพ โดยคว่ำป้ายอาชีพลงบนโต๊ะ
3. การแข่งขันจะแบ่งออกเป็น 2 รอบ รอบละ 5 นาที / 1 กลุ่ม โดยสลับกันทาย เมื่อหมดเวลา นับคะแนนรวมจากรอบที่ 1 และรอบที่ 2 ใครทายถูกได้มากกว่ากัน กลุ่มนั้นเป็นผู้ชนะ

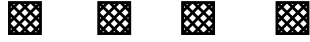
ข้อควรระวัง 1. ผู้ไปห้ามพูดชื่ออาชีพ ไม่ว่าจะคำใดคำหนึ่ง มิฉะนั้นจะไม่ได้คะแนนในอาชีพนั้น

2. ถ้าผู้ทายทายชื่ออาชีพไม่ถูก ผู้ไปสามารถพูดคำว่า “ผ่าน” และไปอาชีพอื่นต่อไป

ระวัง

ป้ายชื่ออาชีพตามกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ของฮอลแลนด์

ทันตแพทย์	ทหาร	ตำรวจจราจร	บุรุษไปรษณีย์
ช่างภาพ	นักดนตรี	นักแสดง	ผู้สื่อข่าว
ช่างตัดผม	นักร้อง	หมอดู	ครู
ช่างตัดเย็บ	บรรณารักษ์	มัคคุเทศก์	พยาบาล
นักกีฬา	นักสืบ	นางแบบ	เกษตรกร

ใบความรู้

กิจกรรมที่ 9 ให้พิจารณาด้วยเหตุและผล

(สรุปสาระสู่ชีวิต)

การตัดสินใจเลือกอาชีพ จะต้องรู้จักตัวเองดีเพียงพอ ขึ้นต่อไปคือ เราจะต้องมีความรู้อย่างกว้างขวางพอประมาณเกี่ยวกับโลกของงาน เช่น ประเภท ลักษณะของงาน และสภาพการทำงาน รวมถึงความต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต จะทำให้เราสามารถเลือกอาชีพโดยผ่านการคิดอย่างมีเหตุมีผล

ในทางตรงกันข้าม ถ้าเราตัดสินใจเลือกอาชีพอย่างรีบร้อนไม่รอบคอบ เราอาจต้องจำใจทำงานที่ไม่ตรงกับลักษณะนิสัย และความสามารถของเรา ซึ่งเป็นผลให้การทำงานนั้นไม่ดีเท่าที่ควร ไม่มีความเจริญก้าวหน้า ก่อให้เกิดความเบื่อหน่าย ต่อการทำงานนั้น ๆ เป็นเหตุให้อยากเปลี่ยนงานและอาจเป็นผู้ว่างงานในที่สุด

สถานการณ์ ประกอบใบงานที่ 2
 กิจกรรมที่ 9 ให้พิจารณาด้วยเหตุและผล
 (คิดและนำไปปฏิบัติ)

สถานการณ์

กลอยใจเป็นนักเรียนของโรงเรียนแห่งหนึ่ง พ่อของกลอยใจเป็นพนักงานขับรถให้กับร้านค้าของส่งในตลาด ส่วนแม่มีรายได้จากการปลูกผักขาย กลอยใจเป็นนักเรียนเรียนดี มีความสามารถพิเศษในการทำอาหารได้อร่อย และชอบร้องเพลง จึงได้รับคัดเลือกให้เป็นนักร้องประจำวงดนตรีของโรงเรียน

หมู่บ้านที่กลอยใจอยู่ มีวัดเก่าแก่และมีโบราณวัตถุ ที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและ ชาวต่างประเทศ มาแวะและเยี่ยมชมเพื่อศึกษาและถ่ายรูปเป็นที่ระลึกอยู่ตลอดปี ครอบครัวของกลอยใจมีปัญหาทางการเงิน ทำให้กลอยใจไม่ได้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น ต้องมาช่วยหารายได้ให้กับครอบครัว

ใบงานที่ 2
กิจกรรมที่ 9 ให้พิจารณาด้วยเหตุและผล
(คิดและนำไปปฏิบัติ)

ชื่อกลุ่ม..... (เวลา 12 นาที)

ให้แต่ละกลุ่มศึกษาสถานการณ์ประกอบใบงานที่ 2 โดยหัวหน้ากลุ่มเป็นผู้อ่านให้สมาชิกในกลุ่มฟัง และร่วมกันตอบคำถามดังต่อไปนี้

คำถาม

1. ถ้านักเรียนเป็นกลอยใจ นักเรียนจะเลือกประกอบอาชีพอะไร พร้อมบอกเหตุในการเลือกอาชีพ
2. กลอยใจสามารถเลือกประกอบอาชีพอะไรได้บ้าง
3. ให้นักเรียนพิจารณาข้อดี และข้อเสีย จากอาชีพในข้อ 2 ที่กลอยใจเลือก

บอกหน่อยได้ไหม.....คนดี

**แผนการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ
สำหรับครู**

กิจกรรมที่ 12 พิชิตเป้าหมาย

ชื่อกิจกรรม	พิชิตเป้าหมาย
ประเภทของกิจกรรม	พัฒนา
ระดับ	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ขนาดของกลุ่ม	30 คน
ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม	120 นาที
แนวคิด	การรู้จักวางแผนการเรียนเป็นสิ่งดี จะทำให้ชีวิตก้าวหน้าพัฒนาได้อย่าง สมบูรณ์ขึ้น การพยายามกระทำสิ่งที่ตนวางแผนไว้ให้สำเร็จ ทำให้ไม่เกิด ความผิดพลาดในการเลือกอาชีพ
วัตถุประสงค์	นักเรียนสามารถวางแผนทางการตัดสินใจเลือกแผนการเรียนได้ เหมาะสมกับตนเอง
สื่อประกอบกิจกรรม	1. แบบการเลือกแผนการเรียน 2. ตารางการวางแผนการศึกษาและอาชีพ 3. การอภิปรายกลุ่ม 4. ใบความรู้ 5. เทปเพลง “ด้วยตัวเราเอง”
การเตรียมกิจกรรมล่วงหน้า	1. ครูศึกษาขั้นตอนการจัดกิจกรรม 2. ครูเตรียมสื่อให้พร้อมสำหรับกิจกรรม
การดำเนินกิจกรรม	<u>ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (30 นาที)</u> 1. ครูให้นักเรียนเลือกแผนการเรียนที่ตนในใจ คนละ 1 แผนการเรียน ตามตารางเลือกแผนการเรียนที่ครูแจกให้

2. เมื่อนักเรียนเลือกเสร็จแล้ว แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ตามแผนการเรียนที่แต่ละคนเลือก
3. ให้แต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายหาข้อดี และอ้างเหตุผลในการเลือก แผนการเรียนที่กลุ่มตนเองเลือกนั้นดีที่สุด และคัดเลือกตัวแทนกลุ่มละ 2 คน ออกมานำเสนอ ผลัดพูดกลุ่มละ 3 นาที

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับรับรู้ (20 นาที)

1. ครูให้แต่ละกลุ่มสรุปข้อคิดที่ได้จากการจัดกิจกรรมในครั้งนี้ โดยส่งตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอให้เพื่อนฟังครบทุกกลุ่ม
2. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการจัดกิจกรรมตามแนวทางในใบความรู้

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต (30 นาที)

1. ครูให้นักเรียนวางแผนการศึกษาและอาชีพว่า เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไปแล้วจะทำอะไร
2. ครูให้นักเรียนวิเคราะห์ว่าอาชีพหรือการศึกษาที่นักเรียนวางแผนไว้ มีลักษณะอย่างไร เหมาะสมกับตนหรือไม่ หรือตนควรปรับปรุงอะไรบ้าง เพื่อให้สามารถเรียนหรือประกอบอาชีพนั้นให้ได้ผลดี โดยให้นักเรียนเขียนในตารางวิเคราะห์ที่ครูแจกให้
3. ครูสุ่มนักเรียนออกมานำเสนอให้เพื่อนฟัง

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ (20 นาที)

1. ครูให้แต่ละกลุ่มช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการใช้ตารางวิเคราะห์ตนเองเรื่องการวางแผนการศึกษาและอาชีพ มีประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างไรบ้าง จงยกตัวอย่าง
2. ครูเปิดเพลง “ด้วยตัวเราเอง” และร่วมกันร้องเพลง

การประเมินผล

1. จากการทำแบบทดสอบระหว่างการดำเนินกิจกรรมเพื่อทดสอบประสิทธิภาพของกิจกรรม
2. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม

คำแนะนำการใช้และการดัดแปลงกิจกรรม

ในขั้นคิดสรุปสาระสู่ชีวิต ถ้ามีเวลาเหลือ ครูอาจให้นักเรียนแต่ละคนออกมาสรุปความคิดเห็นให้เพื่อนฟังให้ได้มากที่สุด

แบบการเลือกแผนการเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
กิจกรรมที่ 12 พิชิตเป้าหมาย

ชื่อ.....นามสกุล.....ชั้น.....
แผนการเรียนที่นักเรียนเลือกได้แก่.....

วิชาที่เรียน

.....
.....
.....

เหตุผลที่เลือก

.....
.....
.....

อาชีพที่สอดคล้องกับแผนการเรียน

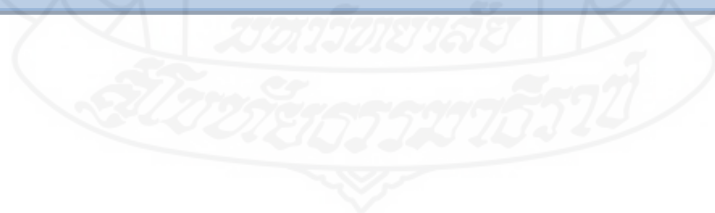
.....
.....
.....

ความสามารถที่สอดคล้องกับแผนการเรียนและอาชีพของนั้น คือ

.....
.....
.....

ใบความรู้
 สำหรับครู
 กิจกรรมที่ 2 พิชิตเป้าหมาย
 สรุปลสาระสู่ชีวิต

แผนการเรียนทุกแผน มีความดีความเหมาะสมอยู่ในตัวเอง ดังนั้น ไม่มีแผนการเรียนใดดีกว่ากัน สุดแต่นักเรียนจะมีความฉลาดในการเลือกได้เหมาะสมกับตนเองมากน้อยแค่ไหน การรู้จักการวางแผนการเรียนเป็นสิ่งดี ทั้งนี้เพราะ ถ้าคนเราทุกคนมีความคิด และมีการวางแผน ในชีวิตไว้ล่วงหน้า ไม่ว่าจะในด้านอาชีพหรืออื่น ๆ ว่าจะทำอะไรบ้างก่อน หลัง และพยายาม ทำสิ่งที่ตนวางแผนไว้ให้สำเร็จ ก็เท่ากับว่าได้พยายามใช้ชีวิตอย่างคุ้มค่า ไม่ปล่อยให้เวลาให้ผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์ ชีวิตก็จะก้าวหน้าพัฒนาไปได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และการเลือกอาชีพก็จะไม่เกิดความผิดพลาด

แบบตารางวิเคราะห์แผนการศึกษาและอาชีพของนักเรียน
หลังจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
กิจกรรมที่ 12 พิชิตเป้าหมาย
คิดและนำไปปฏิบัติ

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์อาชีพและการศึกษาที่นักเรียนวางแผนไว้ นั้น มีลักษณะ อย่างไร
เหมาะสมกับตนหรือไม่ หรือตนควรปรับปรุงอะไรบ้าง เพื่อให้สามารถเรียนหรือ
ประกอบอาชีพนั้นให้ได้ผลดี โดยให้นักเรียนเขียนลงไปในการวิเคราะห์นี้

สาขาที่จะ ศึกษาต่อ	สถาบันที่ เปิดรับ	ลักษณะการเรียน และคุณสมบัติ ที่จะเป็น	อาชีพที่จะ ประกอบ	ลักษณะอาชีพ และคุณสมบัติ ที่จำเป็น	คุณสมบัติของคน		แนวทางการ ปรับปรุงตนเอง
					ข้อดี	ข้อเสีย	

ช่องที่ 1 ให้ระบุได้มากกว่า 1 แต่ไม่ควรเกิน 5 สาขา

ช่องที่ 3 จะต้องบรรยายลักษณะการเรียนว่า สาขานั้นต้องเรียนอย่างไร เน้นหนักวิชาใดบ้างและผู้ที่
จะเข้าศึกษาในสาขานั้นๆ ต้องมีคุณสมบัติอะไรบ้าง ต้องมีพื้นฐานวิชาอะไร ต้องได้เกรดเท่าไร
ต้องมีสภาพทางร่างกายและจิตใจอย่างไร ต้องอาศัยทุนทรัพย์และเวลามากน้อยแค่ไหน

ช่องที่ 4 ให้ระบุได้ 1-5 อาชีพ ตามลำดับความชอบ

ช่องที่ 5 ให้บรรยายว่าอาชีพนั้นต้องทำอะไร คุณสมบัติที่จำเป็น ได้แก่ ความรู้ ความสามารถ
รูปร่าง หน้าตา บุคลิกภาพอย่างไร

ในช่องที่ 6-7 คุณสมบัติของคนนั้น ให้วิเคราะห์ส่วนดีที่สอดคล้องกับการศึกษาและอาชีพที่ตนระบุไว้
และส่วนเสียซึ่งขัดแย้งหรือเป็นอุปสรรคกับการศึกษาและอาชีพนั้น ๆ

หลังจากกรอกข้อมูลในตารางเสร็จแล้ว ให้พิจารณาอีกครั้งว่า การเรียนและการประกอบอาชีพที่ตั้งใจไว้นั้น ข้อไหนเหมาะสมกับตนมากที่สุด โดยให้พิจารณาความเป็นไปได้จากคุณสมบัติของตนเองและการมีงานทำ

เพลง : ด้วยตัวเราเอง

ศิลปิน : LOSO

เนื้อเพลง :

ถนนทอดยาว สองเท้าก้าวเดิน เมื่อไกลเกินฝัน ใจมันท้อ
ผู้คนมากมาย วุ่นวายไม่เคยพอ ทำไมหนอต้องคืนรู้ไป

เมื่อชีวิต ยังมีต้องสู้ต่อ จะไปขอ ใครทำไมมือเท่าดี
สิ่งหนึ่งหนายังมันคงอยู่ในใจดวงนี้ ต้องอดทนอย่าไปท้อ

*** เมื่อชีวิตเราคือการก้าวเดิน ให้เพลินกับฝัน อย่าหวั่นไหว
ทุ่มเทพลังไปทั้งหัวใจ หากเหนื่อยนักพักกายอย่ารีบเกิน**

หากไม่ตายสู้ไปอย่าไหวหวั่น สักวันฝันของเธอจะเป็นจริง
ก้าวตามฝันด้วยใจที่ไม่หยุดนิ่ง ถ้ารักจริง ต้องมันคง

ฝัน ที่ตรงนั้น อยู่ตรงนี้ อยู่ที่ใจ

ขอ อย่าหวั่นไหว ด้วยหัวใจ ของตัวเราเอง

ฝัน อยู่บนนั้น อยู่บนฟ้า ที่แสนไกล

จะขอ เก็บมาไว้ในหัวใจ ด้วยตัวเราเอง

(ซ้ำ *)

**แผนการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ
สำหรับครู**

ปัจจัยนิเทศ

ชื่อกิจกรรม	ปัจจัยนิเทศ
ประเภทของกิจกรรม	พัฒนา
ระดับ	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ขนาดของกลุ่ม	30 คน
ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม	60 นาที
แนวคิด	องค์ประกอบที่สำคัญของวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คือ การสำรวจตนเอง การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพและการวางแผนทางการตัดสินใจเลือกแผนการเรียน
วัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ให้นักเรียนร่วมอภิปรายสิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และสรุปองค์ประกอบของวุฒิภาวะทางอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 2. เพื่อประเมินวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
สื่อประกอบกิจกรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใบความรู้ 2. แบบทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน จำนวน 50 ข้อ 3. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน จำนวน 10 ข้อ 4. เทปเพลง “อย่ายอมแพ้”
การเตรียมกิจกรรมล่วงหน้า	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูศึกษาขั้นตอนการจัดกิจกรรม 2. ครูเตรียมสื่อให้พร้อมสำหรับกิจกรรม
การดำเนินกิจกรรม	<p><u>ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (5 นาที)</u></p> <p>หลังจากที่นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนคิดว่ากิจกรรมกลุ่มมีประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างไรบ้าง จงยกตัวอย่าง</p>

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับรับรู้ (5 นาที)

ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการจัดกิจกรรมกลุ่มทั้งหมด
นักเรียนคิดว่าจะนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต (35 นาที)

ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพ จำนวน 50 ข้อ
หลังจากนั้นแจกแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้ชุด
กิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ (5 นาที)

1. ก่อนจากกัน นักเรียนให้คำมั่นสัญญากับครูว่าจะนำความรู้ที่ได้จาก
การเข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด ไปพัฒนาตนเองให้มีวุฒิภาวะทาง
อาชีพเพิ่มขึ้น
2. ครูเปิดเทปเพลง “อย่ายอมแพ้” และร่วมกันร้องเพลง

การประเมินผล

1. จากการทำแบบทดสอบหลังการดำเนินกิจกรรมเพื่อวัดความก้าวหน้าด้านวุฒิภาวะทางอาชีพ
ของนักเรียน
2. จากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม
3. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม

คำแนะนำการใช้และการดัดแปลงกิจกรรม

ในการดำเนินกิจกรรม สามารถดำเนินการในขั้นตอนใดก่อนก็ได้ โดยพิจารณาตามความ
เหมาะสมและการสลับไหลของกิจกรรม

ใบความรู้

การปัจฉิมนิเทศ การจัดกิจกรรมกลุ่ม และวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน

กิจกรรมกลุ่ม (Group Work) เป็นการนำเอาประสบการณ์มาวางแผนและแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการในสมาชิกแต่ละคนและการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มโดยส่วนรวม ประสบการณ์ในกลุ่มจะทำให้เกิดการพัฒนาการในตัวบุคคลทุกคนและกลุ่มก็จะดำเนินไปด้วยความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย นอกจากนี้การทำกิจกรรมกลุ่มนั้นจะเกี่ยวข้องกับการรับรู้เรื่องความต้องการของบุคคลอื่น และทักษะในการแสดงออกถึงความเข้าใจดังกล่าวแล้ว ในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายในการจัดแต่ละครั้งด้วย

ประโยชน์และคุณค่าของการจัดกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อนักเรียน ดังนี้

1. กิจกรรมกลุ่มสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของนักเรียนได้ ซึ่งความต้องการเหล่านี้ ได้แก่ ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับ ยกย่อง เคารพในศักดิ์ศรีและคุณค่าของตนเอง ต้องการความอบอุ่น มั่นคงและปลอดภัย ถ้าหากกิจกรรมกลุ่มมีประสิทธิภาพก็จะส่งผลให้นักเรียนมีความรู้สึกว่าตนประสบผลสำเร็จ เคารพในคุณค่าของตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองและให้ความร่วมมือในกิจกรรมกลุ่มอย่างเต็มที่
2. พัฒนาทางด้านสังคมและอารมณ์ของนักเรียน ช่วยให้เกิดความเห็นอกเห็นใจกัน เข้าใจยอมรับผู้อื่น เรียนรู้กระบวนการให้และรับ ซึ่งเป็นพื้นฐานความเข้าใจเบื้องต้นของการอยู่ร่วมกันในสังคม รู้จักวิธควบคุมอารมณ์ของตน มีความอดทน มองโลกในแง่ดี มีน้ำใจเป็นนักกีฬาและสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้
3. พัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับค่านิยม ทักษะคิด และปทัสถานของสังคมจากการปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับความคาดหวังของกลุ่มที่มีต่อตนเองทั้งพฤติกรรมและทัศนคติ เพื่อเป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจในการเลือกสิ่งที่ดีและเหมาะสมที่สุดเกี่ยวกับการตั้งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของกลุ่ม ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมกันพิจารณาแสดงความคิดเห็นด้วย
4. พัฒนาค่านิยมเกี่ยวกับอาชีพ การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม จะช่วยให้ทราบข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับอาชีพ มีการเตรียมการวางแผนเกี่ยวกับอาชีพของตนในอนาคต ได้เรียนรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคลด้านความสามารถ ความสนใจ ฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกอาชีพที่แตกต่างกันของบุคคล
5. พัฒนาความสามารถและทักษะต่าง ๆ ซึ่งนักเรียนได้ใช้และฝึกความสามารถตลอดจนทักษะต่าง ๆ อย่างเต็มที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เช่น การพูดในที่สาธารณะ การอภิปรายกลุ่ม และการวางแผนงาน

วุฒิภาวะทางอาชีพ หมายถึง การที่นักเรียนมีพัฒนาการด้านอาชีพและความเข้าใจด้านต่างๆเกี่ยวกับอาชีพที่เหมาะสมกับวัย ซึ่งเป็นความพร้อมของนักเรียน โดยพิจารณาจาก

1. การสำรวจตนเอง ประกอบด้วย การเข้าใจตนเอง เกี่ยวกับบุคลิกภาพ ความสามารถ ความต้องการ ความถนัดและความสนใจในอาชีพ ให้ยอมรับจุดเด่น จุดด้อยไม่นการเลือกอาชีพ
2. การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ประกอบด้วย การรู้จักโลกกว้างทางอาชีพที่หลากหลายและการมีทัศนคติและเห็นคุณค่าในการทำงาน
3. การวางแผนทางในการตัดสินใจเลือกแผนการเรียน โดยนักเรียนจะนำข้อมูลต่าง ๆ จากข้อ 1 และข้อ 2 มาเป็นแนวทางในการตั้งเป้าหมายสู่อาชีพและรู้จักวิธีการวางแผนในการศึกษาและอาชีพ

สำหรับบุคคลที่ไม่มีวุฒิภาวะทางอาชีพนั้น จะมีลักษณะ เป็นผู้ขาดจุดมุ่งหมายที่ดี สำหรับอนาคตของตนเอง และเป็นผู้ที่ยึดมั่นในค่านิยมทำให้ไม่สามารถตัดสินใจได้

ถึงเวลาแล้ว พวกเรามาเสริมสร้าง
วุฒิภาวะทางอาชีพ กันเถอะ....

เพลง อ้ายอ่อมแพ้

ขับร้องโดย สุนิสา สุขบุญสังข์

หากวันนี้ เราล้มลง ยังพอลุกขึ้นได้ใหม่
 ยังคงมีหนทาง ก็ยังคงยิ้มสดใส
 ก้าวไป อ้าหน้าไหวหวาดกลัว

พร้อมทนทุกข์หมองหม่น
 ผจญความมืดหมองมัว
 ไม่กลัวจะฝันถึงวันใหม่

หากวันใดอ่อนแอ ท้อแท้อย่างหน้าไหว
 ขอให้ใจไม่สิ้นหวัง ปัญหาแม้จะหนัก
 ก็คงไม่เกินกำลัง อย่าหยุดยังก้าวไป

ขออ้ายอ่อมแพ้ อ้ายอ่อนแอ
 แม้จะร้องไห้ จงลุกขึ้นสู้ไป
 จุดหมายไม่ไกลเกินจริง (ร้อง 2 เที้ยว)

แผนการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพ
 สำหรับครู

ปัจฉิมนิเทศ

ชื่อกิจกรรม	ปัจฉิมนิเทศ
ประเภทของกิจกรรม	พัฒนา
ระดับ	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ขนาดของกลุ่ม	30 คน
ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม	60 นาที
แนวคิด	องค์ประกอบที่สำคัญของวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คือ การสำรวจตนเอง การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพและการวางแผนทางในการตัดสินใจเลือกแผนการเรียน
วัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ให้นักเรียนร่วมอภิปรายสิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และสรุปองค์ประกอบของวุฒิภาวะทางอาชีพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 2. เพื่อประเมินวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียนหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
สื่อประกอบกิจกรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใบความรู้ 2. แบบทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน จำนวน 50 ข้อ 3. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน จำนวน 10 ข้อ 4. เทปเพลง “อย่ายอมแพ้”
การเตรียมกิจกรรมล่วงหน้า	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูศึกษาขั้นตอนการจัดกิจกรรม 2. ครูเตรียมสื่อให้พร้อมสำหรับกิจกรรม
การดำเนินกิจกรรม	<p><u>ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์</u> (5 นาที)</p> <p>หลังจากที่นักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนคิดว่ากิจกรรมกลุ่มมีประโยชน์ต่อนักเรียนอย่างไรบ้าง จงยกตัวอย่าง</p> <p><u>ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับรับรู้</u> (5 นาที)</p> <p>ครูให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากการจัดกิจกรรมกลุ่มทั้งหมด นักเรียนคิดว่าจะนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร</p> <p><u>ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต</u> (35 นาที)</p>

ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบวุฒิภาวะทางอาชีพ จำนวน 50 ข้อ
หลังจากนั้นแจกแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้ชุด
กิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ (5 นาที)

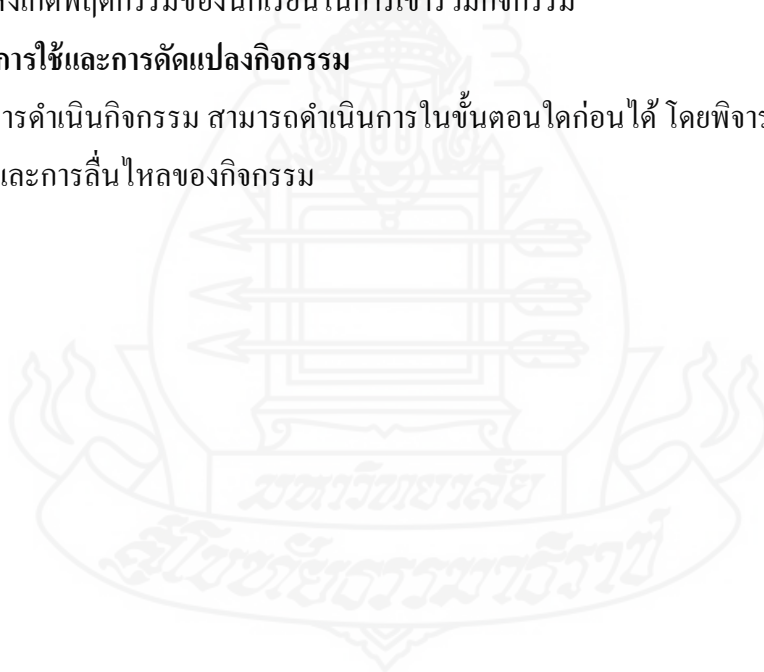
3. ก่อนจากกัน นักเรียนให้คำมั่นสัญญากับครูว่าจะนำความรู้ที่ได้จาก
การเข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด ไปพัฒนาตนเองให้มีวุฒิภาวะทาง
อาชีพเพิ่มขึ้น
4. ครูเปิดเทปเพลง “อย่ายอมแพ้” และร่วมกันร้องเพลง

การประเมินผล

1. จากการทำแบบทดสอบหลังการดำเนินกิจกรรมเพื่อวัดความก้าวหน้าด้านวุฒิภาวะทางอาชีพ
ของนักเรียน
2. จากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม
3. สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรม

คำแนะนำการใช้และการดัดแปลงกิจกรรม

ในการดำเนินกิจกรรม สามารถดำเนินการในขั้นตอนใดก่อนก็ได้ โดยพิจารณาตามความ
เหมาะสมและการสลับไหลของกิจกรรม

ใบความรู้

การปัจฉิมนิเทศ การจัดกิจกรรมกลุ่ม และวุฒิภาวะทางอาชีพของนักเรียน

กิจกรรมกลุ่ม (Group Work) เป็นการนำเอาประสบการณ์มาวางแผนและแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการในสมาชิกแต่ละคนและการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มโดยส่วนรวม ประสบการณ์ในกลุ่มจะทำให้เกิดการพัฒนาการในตัวบุคคลทุกคนและกลุ่มก็จะดำเนินไปด้วยความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย นอกจากนี้การทำกิจกรรมกลุ่มนั้นจะเกี่ยวข้องกับการรับรู้เรื่องความต้องการของบุคคลอื่น และทักษะในการแสดงออกถึงความเข้าใจดังกล่าวแล้ว ในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายในการจัดแต่ละครั้งด้วย

ประโยชน์และคุณค่าของการจัดกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อนักเรียน ดังนี้

6. กิจกรรมกลุ่มสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของนักเรียนได้ ซึ่งความต้องการเหล่านี้ ได้แก่ ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับ ยกย่อง เคารพในศักดิ์ศรีและคุณค่าของตนเอง ต้องการความอบอุ่น มั่นคงและปลอดภัย ถ้าหากกิจกรรมกลุ่มมีประสิทธิภาพก็จะส่งผลให้นักเรียนมีความรู้สึกว่าได้ประสบผลสำเร็จ เคารพในคุณค่าของตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองและให้ความร่วมมือในกิจกรรมกลุ่มอย่างเต็มที่
7. พัฒนาทางด้านสังคมและอารมณ์ของนักเรียน ช่วยให้เกิดความเห็นอกเห็นใจกัน เข้าใจยอมรับผู้อื่น เรียนรู้กระบวนการให้และรับ ซึ่งเป็นพื้นฐานความเข้าใจเบื้องต้นของการอยู่ร่วมกันในสังคม รู้จักวิธควบคุมอารมณ์ของตน มีความอดทน มองโลกในแง่ดี มีน้ำใจเป็นนักกีฬาและสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้
8. พัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับค่านิยม ทักษะคิด และปทัสถานของสังคมจากการปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับความคาดหวังของกลุ่มที่มีต่อตนเองทั้งพฤติกรรมและทัศนคติ เพื่อเป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจในการเลือกสิ่งที่ดีและเหมาะสมที่สุดเกี่ยวกับการตั้งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของกลุ่ม ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมกันพิจารณาแสดงความคิดเห็นด้วย
9. พัฒนาค่านิยมเกี่ยวกับอาชีพ การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม จะช่วยให้ทราบข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับอาชีพ มีการเตรียมการวางแผนเกี่ยวกับอาชีพของตนในอนาคต ได้เรียนรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคลด้านความสามารถ ความสนใจ ฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกอาชีพที่แตกต่างกันของบุคคล
10. พัฒนาความสามารถและทักษะต่าง ๆ ซึ่งนักเรียนได้ใช้และฝึกความสามารถตลอดจนทักษะต่าง ๆ อย่างเต็มที่ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เช่น การพูดในที่สาธารณะ การอภิปรายกลุ่ม และการวางแผนงาน

วุฒิภาวะทางอาชีพ หมายถึง การที่นักเรียนมีพัฒนาการด้านอาชีพและความเข้าใจด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับอาชีพที่เหมาะสมกับวัย ซึ่งเป็นความพร้อมของนักเรียน โดยพิจารณาจาก

4. การสำรวจตนเอง ประกอบด้วย การเข้าใจตนเอง เกี่ยวกับบุคลิกภาพ ความสามารถ ความต้องการ ความถนัดและความสนใจในอาชีพ ให้ยอมรับจุดเด่น จุดด้อยไม่นการเลือกอาชีพ
5. การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ประกอบด้วย การรู้จักโลกกว้างทางอาชีพที่หลากหลายและการมีทัศนคติและเห็นคุณค่าในการทำงาน
6. การวางแผนทางในการตัดสินใจเลือกแผนการเรียน โดยนักเรียนจะนำข้อมูลต่าง ๆ จากข้อ 1 และข้อ 2 มาเป็นแนวทางในการตั้งเป้าหมายสู่อาชีพและรู้จักวิธีการวางแผนในการศึกษาและอาชีพ

สำหรับบุคคลที่ไม่มีวุฒิภาวะทางอาชีพนั้น จะมีลักษณะ เป็นผู้ขาดจุดมุ่งหมายที่ดี สำหรับอนาคตของตนเอง และเป็นผู้ที่ยึดมั่นในค่านิยมทำให้ไม่สามารถตัดสินใจได้

ถึงเวลาแล้ว พวกเรามาเสริมสร้าง
วุฒิภาวะทางอาชีพ กันเถอะ....

เพลง อ้ายอ่อมแพ้

ขับร้องโดย สุนิสา สุขบุญสังข์

หากวันนี้ เราล้มลง ยังพอลุกขึ้นได้ใหม่
 ยังมีหนทาง ก็ยังคงยิ้มสดใส
 ก้าวไป อ้ายวันไหนหวาดกลัว

พร้อมทนทุกข์หมองหม่น
 ผจญความมืดหมองมัว
 ไม่กลัวจะฝันถึงวันใหม่

หากวันใดอ่อนแอ ท้อแท้อย่างวันไหน
 ขอให้ใจไม่สิ้นหวัง ปัญหาแม้จะหนัก
 ก็คงไม่เกินกำลัง อ้ายหยุดยังก้าวไป

ขออ้ายอ่อมแพ้ อ้ายอ่อนแอ
 แม้จะร้องไห้ จงลุกขึ้นสู้ไป
 จุดหมายไม่ไกลเกินจริง (ร้อง 2 เที้ยว)

ภาคผนวก ค

แบบทดสอบระหว่างการดำเนินงานกิจกรรม

แบบทดสอบวัดความสามารถด้านภาวะทางอาชีพ
เพื่อหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมแนะแนว 12 กิจกรรม

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่นักเรียนคิดว่าถูกต้องที่สุด

ลักษณะของแบบทดสอบ ประกอบด้วย

1. แบบปรนัย โดย × ทับข้อ ก. ข. ค. และ ง เพียงข้อเดียว ลงในกระดาษคำตอบ
2. เป็นแบบอัตนัย โดย เขียนข้อความโดยแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
ลงไป ในกระดาษคำตอบ

กิจกรรมที่ 1 สวัสดิ์เพื่อนรัก

คะแนนเต็ม 3 คะแนน

1. การที่นักเรียนจะเลือกอาชีพ นักเรียนคิดว่าข้อใดที่นักเรียนจะต้องกระทำเป็นสิ่งแรก
 - ก. ศึกษาอาชีพที่สนใจ
 - ข. สันถึงอาชีพที่นักเรียนอยากเป็น
 - ง. การสำรวจตนเอง
 - จ. ถามพ่อแม่
2. ถ้านักเรียนเรียนวิชาคณิตศาสตร์ไม่เก่ง จะทำให้นักเรียนล้มเหลว ใน การเรียนหรือไม่ เพราะเหตุใด
 - ก. เห็นด้วย เพราะวิชาคณิตศาสตร์ มีความจำเป็นที่สุดในชีวิตประจำวัน
 - ข. เห็นด้วย เพราะคนที่เรียนคณิตศาสตร์เก่ง ส่วนใหญ่จะได้ประกอบอาชีพที่ดี
 - ค. ไม่เห็นด้วย เพราะยังมีอีกหลายวิชาที่ทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตได้
 - ง. ไม่เห็นด้วย เพราะวิชาภาษาไทยสำคัญกว่าวิชาคณิตศาสตร์
3. ถ้านักเรียนอยากรู้จักตนเองว่า ตนเองจะเหมาะสมกับการประกอบอาชีพใด นักเรียนจะไปปรึกษาใคร
 - ก. หมอคู
 - ข. นักวิทยาศาสตร์
 - ค. ครูแนะแนว
 - ง. พนักงานคอมพิวเตอร์

กิจกรรมที่ 2 เอกลักษณะของฉัน

คะแนนเต็ม 3 คะแนน

1. นักเรียนคิดว่า การที่คนเราประสบความสำเร็จในอาชีพ อะไรเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

ก. ความ

ข. เอาใจเจ้านายเก่ง

ค. พ่อแม่

ง. ความสามารถ

2. นักเรียนคิดว่า คิดว่า ตัวเอง มีลักษณะเด่น อะไร

.....

3. นักเรียน คิดว่า ตัวเองมีความสามารถพิเศษ อะไร

.....

กิจกรรมที่ 3 มั่นใจในตน

คะแนนเต็ม 6 คะแนน

1. วิชา ที่นักเรียนถนัด คือ วิชา.....

ดูจากอะไร.....

2. นักเรียน คิดว่า นักเรียนมีความสามารถทำงานอะไร ได้ดีบ้าง (ยกตัวอย่าง)

.....

.....

3. ถ้าพ่อ แม่ ครู และเพื่อน แนะนำให้นักเรียนเข้ากลุ่มชมรมที่นักเรียนไม่ชอบ นักเรียนจะตามใจหรือไม่ เพราะอะไร (จงอธิบาย)

.....

ถ้าให้เลือกว่านักเรียนจะเข้ากลุ่มชมรมอะไร เพราะอะไร

.....

กิจกรรมที่ 4 คนต้องแตกต่าง

คะแนนเต็ม 6 คะแนน (ข้อละ 2 คะแนน)

1. ถ้านักเรียนต้องรับหน้าที่ 1 อย่าง ในงานประจำปีของโรงเรียน นักเรียนจะรับหน้าที่เป็นอะไร

ก. ประชาสัมพันธ์

ข. เลขานุการ

ค. พยาบาล

ง. ช่างเทคนิค

เพราะ

2. ถ้านักเรียนต้องแสดงละครเวที เรื่อง อาชีพที่ฝันไว้ นักเรียน จะเลือกแสดงเป็นอาชีพอะไร

ก. นักร้อง

ข. ตำรวจ

ค. นักธุรกิจ

ง. เกษตรกรเลี้ยงสัตว์

เพราะ

3. ถ้านักเรียนจะต้องเลือกประกอบอาชีพ นักเรียนจะเลือกประกอบอาชีพใด

ก. แพทย์

ข. ครู

ค. พนักงานต้อนรับ

ง. มัคคุเทศก์

เพราะ.....

กิจกรรมที่ 5 บุคลิกภาพของบุคคล

คะแนนเต็ม 4 คะแนน

1. อ้อมใจ เป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดี ชอบพบปะติดต่อกับคนอื่น ๆ และพอใจกับการให้บริการผู้อื่น นักเรียนคิดว่า อ้อมใจจะเลือกทำงานอาชีพอะไร

ก. นักแต่งเพลง	ข. นักประวัติศาสตร์
ค. ผู้พิพากษา	ง. เลขานุการ

2. สมชาย มีร่างกายที่แข็งแรง ประพฤติดี อยู่ในระเบียบวินัย เข้มแข็ง กล้าหาญ ซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีลักษณะเป็นผู้นำ สง่าผ่าเผย นักเรียนคิดว่า สมชาย มีความเหมาะสมกับอาชีพอะไร

ก. แพทย์	ข. ทหาร
ค. มัคคุเทศก์	ง. ทัศนศึกษา

3. ประดิษฐ์ เป็นคนรู้เรื่องอาหารอย่างดี รู้จักชอบกินอาหารดี ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น สุขภาพดี แข็งแรง สามารถยืนและเดินตลอดทั้งวันได้ เป็นคนอารมณ์ขัน ว่องไว รู้จักคิดค้นเปลี่ยนแปลงและปรับปรุง มีอารมณ์มั่นคง สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างนุ่มนวล มีความมั่นใจในตัวเอง พร้อมทั้งจะปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ นักเรียนคิดว่า ประดิษฐ์ มีความเหมาะสมกับอาชีพอะไร

ก. ผู้จัดการร้านอาหาร	ข. พ่อครัว
ค. เจ้าของโรงแรม	ง. ครูสอนทำอาหาร

4. อารี มีนิสัยชอบติดต่อกับคน ช่างสังเกต แต่งกายดี มีความสามารถลำดับความคิดของตนเองได้ ชอบออกแบบ มีความรู้เรื่องแฟชั่น และการเลือกผ้า ชอบฟังความคิดเห็นของลูกค้า คิดคำนวณได้เร็วและถูกต้องสามารถทำงานได้เป็นเวลานาน ๆ ติดต่อกัน นักเรียนคิดว่า อารี ประกอบอาชีพอะไร

ก. นักออกแบบ	ข. ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า
ค. ช่างวาดภาพ	ง. สถาปัตยกรรม

กิจกรรมที่ 6 อาชีพคืออะไร

คะแนนเต็ม 4 คะแนน

1. ประชา ต้องการสมัครเป็น นักบัญชี ห้างร้านแห่งหนึ่ง นักเรียนคิดว่า ประชา จะต้องมีความสมบัติในข้อใด เพื่อให้ได้ทำงานในตำแหน่งนักบัญชี
 - ก. สามารถวิเคราะห์ และจัดกระทำข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ติดตามการศึกษาและเทคโนโลยีใหม่ๆ มีความรู้ในวิชาการคำนวณดี
 - ข. คล่องแคล่ว ว่องไว สามารถวางแผนและปฏิบัติงานขาย มีทักษะในการพูด และมีความรู้เรื่องเกี่ยวกับสินค้าและบริการเป็นอย่างดี
 - ค. ละเอียด รอบคอบ ซื่อสัตย์ สามารถวิเคราะห์ปัญหา ตัดสินใจเร็ว และตื่นตัวในเรื่องทั่วไป ก้าวทันโลก มีความถนัด ในเรื่องตัวเลขพอควร
 - ง. รักการบริการ ชอบพบปะผู้คน สามารถจัดเก็บเอกสารได้อย่างเป็นระบบ ทำบัญชีแสดงรายการใช้จ่ายที่เป็นเงินสดได้เล็ก ๆ น้อย ๆ

2. นักเรียนคิดว่า ผู้ที่มีอาชีพ เป็นมัคคุเทศก์ จะต้องมีความสมบัติ ตามข้อใด
 - ก. รู้จักมารยาทในการแต่งกาย พูดจาไพเราะชัดเจน รักษาความลับได้ดี มีความอดทนและเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย
 - ข. คล่องตัว กระตือรือร้น เป็นนักอ่าน กล้าเสี่ยง กล้าลงทุน อยากรู้ อยากรู้อยากเห็นและมีความรู้ทางด้านสิ่งพิมพ์
 - ค. ชอบสนใจสิ่งสวยงาม มีความสนใจทางด้านศิลปะ ชอบ ประดิษฐ์และค้นคว้าสิ่งใหม่ ๆ ปรับตนเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย
 - ง. พูดจาคล่องแคล่ว มีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา โบราณสถาน โบราณวัตถุ มีไหวพริบปฏิภาณดี มารยาทสุภาพเรียบร้อย และมีมนุษยสัมพันธ์ดีกับคนทั่วไป

3. อาชีพใดต่อไปนี้ ที่สามารถทำรายได้สูงไม่มีขีดจำกัด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคล

ก. ข้าราชการ	ข. ช่างออกแบบทรงผม
ค. นักขายประกัน	ง. ช่างเจียรระโนพลอย

4. คุณลักษณะของฉัน ต้องทำงานด้วยการใช้เสียงให้เข้ากับจังหวะ บุคลิกภาพส่วนตัวดีมาก

แข็งแรง ไม่เป็นโรคเกี่ยวกับหลอดเลือด มีความจำแม่นยำ และที่จำเป็นต้องมีพรสวรรค์

นักเรียนคิดว่า ฉันทำงานอาชีพอะไร

ก. นักการเมือง	ข. นักจัดรายการวิทยุ
ค. นักร้อง	ง. บรรณาธิการหนังสือพิมพ์

กิจกรรมที่ 7 ให้คุณค่าที่คู่ควร

คะแนนเต็ม 4 คะแนน

1. ปราโมทย์ เป็นคนที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี คล่องแคล่วว่องไว กล้าหาญ ชอบผจญภัย รักอิสระและอดทน เขามีความซื่อสัตย์ต่ออาชีพ สนใจความเคลื่อนไหวในเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความสามารถในการใช้ภาษาเป็นอย่างดี หน้าที่ของเขาคือ ออกลาดตระเวน หรือหาบุคคลตามสั่ง เพื่อสอบถาม จดบันทึก และบันทึกเสียงหรือภาพ แล้วนำมาเขียนส่งให้นายจ้าง คนที่ประกอบอาชีพอย่างเขา ขณะนี้กำลังจะสำเร็จการศึกษาเกี่ยวกับอาชีพ สูงถึงระดับปริญญา

นักเรียนคิดว่า ปราโมทย์ ประกอบอาชีพอะไร

ก. ปฏิมากร	ข. นักข่าว	ค. จิตรกร	ง. ประชาสัมพันธ์

2. หน้าที่ของ สมชาย คือ ออกแบบ วางแผน จัดระบบงาน ควบคุมการสร้างหรือการผลิตติดตั้ง การใช้และซ่อมแซมอาคาร หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ เขาเป็นคนที่มีความคิดสร้างสรรค์งาน ชอบทดลอง ค้นคว้า มีไหวพริบดี อดทน เก่งทางด้านคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านกลศาสตร์ และมีความรู้ในอาชีพเฉพาะทางของเขาเป็นอย่างดี ส่วนการศึกษาของเขา นั้น สูงถึงระดับปริญญาตรี เป็นอย่างน้อย

นักเรียนคิดว่า สมชาย ประกอบอาชีพ อะไร

ก. สถาปนิก	ข. นักบิน	ค. มัณฑนากร	ง. วิศวกร

3. น้ำอ้อย เป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าที่จะแสดงออกในบทบาทและอารมณ์อย่างสมจริงตามที่ถูกกำหนด ส่วนใหญ่แล้วมักจะผ่านการฝึกอบรมมาก่อนที่จะประกอบอาชีพนี้ รายได้ของ น้ำอ้อย ขึ้นอยู่กับความสามารถและชื่อเสียงของหล่อน บางคนทำงานเพียงไม่กี่ครั้ง ก็มีรายได้เป็นแสน

อยากทราบว่า น้ำอ้อย มีอาชีพอะไร

ก. นักจิตวิทยา	ข. นักแสดง	ค. นักโบราณคดี	ง. บรรณารักษ์

กิจกรรมที่ 9 ให้พิจารณาด้วยเหตุและผล

คะแนนเต็ม 6 คะแนน

1. นาย คุ่ม ชอบวาดรูป วาดการ์ตูน ชอบจินตนาการเขียนภาพต่าง ๆ มีความสามารถในการวาดรูป และวาดได้หลายรูปแบบ ทำให้นายคุ่มอยากเป็นจิตรกร แต่การเป็นจิตรกรนั้น มีรายได้ ไม่นั่นอน แม้ว่าจะสามารถทำงานได้อย่างอิสระไม่ต้องมีใครมาเป็นเจ้านาย

นักเรียน คิดว่า การเป็นจิตรกร นั้น มีข้อดี ข้อเสีย อย่างไร

ข้อดี คือ อะไร.....

ข้อเสีย คือ อะไร

2. สมใจ ชอบทำงานขายของหน้าร้าน ชอบพูดจาต้อนรับลูกค้าทำบัญชีได้บ้าง จึงทำให้สมใจอยากเป็นพนักงานขายปลีก แต่งานประเภทนี้เป็นงานด้านบริการ ต้องพบปะผู้คนจำนวนมาก ต้องใจเย็น ออดทน ยิ้มแย้ม แจ่มใส และเป็นงานหนักที่ต้องทำงานตลอดเวลาที่ร้านเปิด

นักเรียน คิดว่า การเป็นพนักงานขายปลีก มีข้อดี ข้อเสีย อย่างไร

ข้อดี คือ อะไร.....

ข้อเสีย คือ อะไร

3. หนุ่ย ชอบปลูกไม้ผล ไล่ปุ๋ยรดน้ำ พรวนดิน ตัดต่อกิ่ง ฉีดยาฆ่าแมลง ทำให้หนุ่ยอยากเป็นเกษตรกรสวนผลไม้ แต่การเป็นเกษตรกรสวนผลไม้ ต้องรู้จักการแก้ปัญหา ให้ทันเหตุการณ์รักที่จะทำงานหนัก หนุ่ยสามารถทำงานได้อย่างอิสระ มีนิสัยรักธรรมชาติ มีความสนใจเกี่ยวกับดินและพันธุ์ไม้ผล

นักเรียน คิดว่า การเป็นเกษตรกร สวนผลไม้ มีข้อดี ข้อเสีย อย่างไร

ข้อดี คือ อะไร.....

ข้อเสีย คือ อะไร

กิจกรรมที่ 10 นำตนสู่ดาว

คะแนนเต็ม 3 คะแนน

1. ถ้าครูให้นักเรียนยืมเงิน 100 บาท นักเรียนจะนำเงินไปทำอะไร
 - ก. รับของจากตลาดมาขายให้เพื่อนและครูที่โรงเรียน
 - ข. ลงทุนทำแปลงผักเพื่อปลูกผักขายให้เป็นรายได้เพิ่มเติม

- ค. ร่วมหุ้นกับเพื่อนจัดทำของชำร่วยจำหน่าย
- ง. ให้เพื่อนยืมเงินโดยคิดดอกเบี้ย

เพราะ

2. ถ้านักเรียนมีเวลาว่าง นักเรียนจะฝึกหาประสบการณ์เพิ่มเติมด้านใด

- ก. พิมพ์ดีด
- ข. คอมพิวเตอร์
- ค. ร้องเพลง
- ค. กีฬา

เพราะ.....

3. สมมติว่ามีวันหยุด 4 วัน มีงานสำคัญอยู่ 4 งาน ที่ให้นักเรียนทำ คือ

- ก. แม่ชวนไปเยี่ยมคุณยายที่ต่างจังหวัด ซึ่งไม่ได้เยี่ยมมาหลายเดือนแล้ว
- ข. ครูนัดไปซ้อมละครเพื่อเตรียมแสดงในวันแม่แห่งชาติ
- ค. มีงานที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่มให้ไปหาข้อมูลอาชีพท้องถิ่น ต้องไปสัมภาษณ์และถ่ายรูป ไม่น้อยกว่า 5 อาชีพ

- ง. ทำการบ้าน 5 อย่าง ที่ครูเกือบทุกวิชา พร้อมใจกันให้ เพราะว่าเป็นวันหยุดถึง 4 วัน
- อยากถามว่า นักเรียนจะเลือกทำงานในข้อไหนก่อน เพราะอะไร

.....

กิจกรรมที่ 11 สืบสาวสู่เส้นทางชีวิต

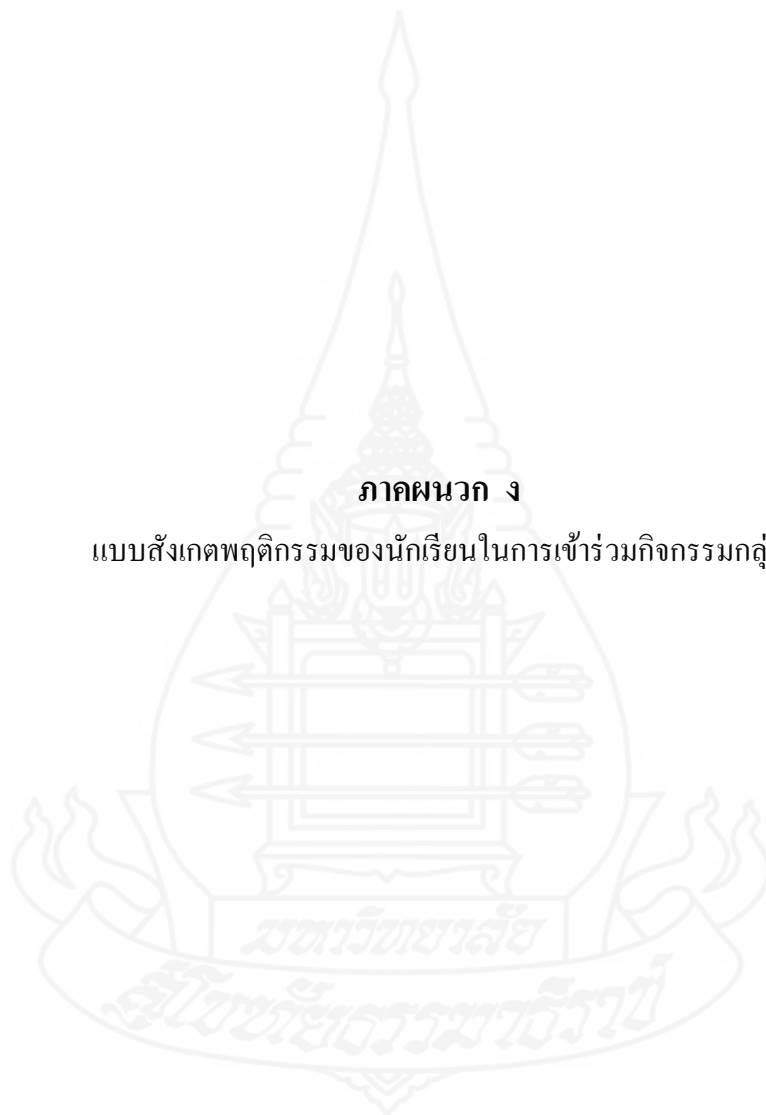
(คะแนนเต็ม 3 คะแนน)

เมื่อนักเรียนศึกษาจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไปแล้ว นักเรียนคิดว่า ถ้าให้นักเรียนเลือกได้ นักเรียนจะเรียนสายสามัญ หรือสายอาชีพ เพราะเหตุใด (โดยยกตัวอย่างประกอบ)

.....

ภาคผนวก ง

แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
กิจกรรมที่

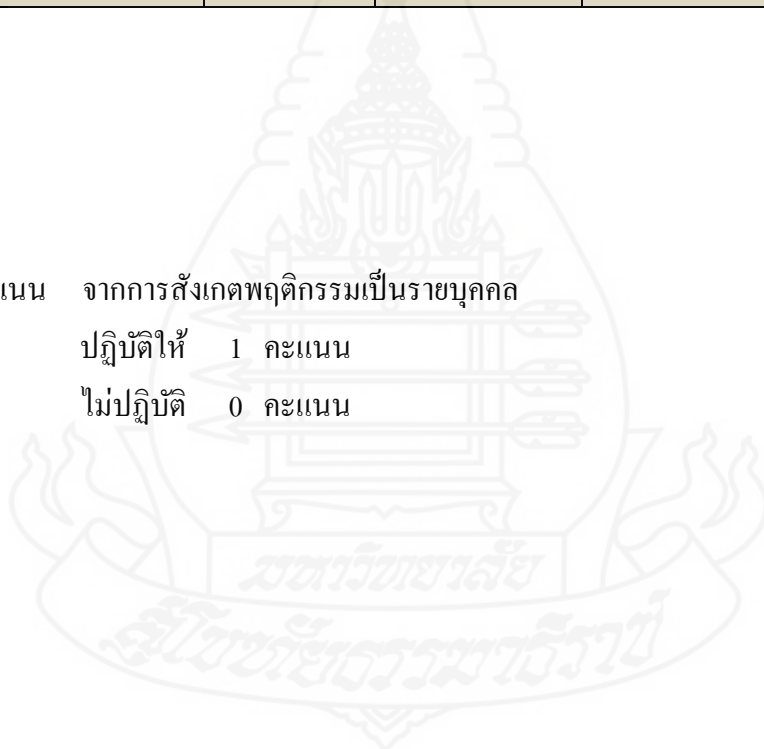
ที่	ชื่อ -สกุล	การสังเกตพฤติกรรม			
		ความสนใจ	การเข้าร่วมกิจกรรม	การตอบคำถาม	การแสดงความคิดเห็น
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					
21					
22					
23					

ที่	ชื่อ -สกุล	การสังเกตพฤติกรรม			
		ความสนใจ	การเข้าร่วมกิจกรรม	การตอบคำถาม	การแสดงความคิดเห็น
24					
25					
26					
27					
28					
29					
30					
รวมคะแนน					

การให้คะแนน จากการสังเกตพฤติกรรมเป็นรายบุคคล

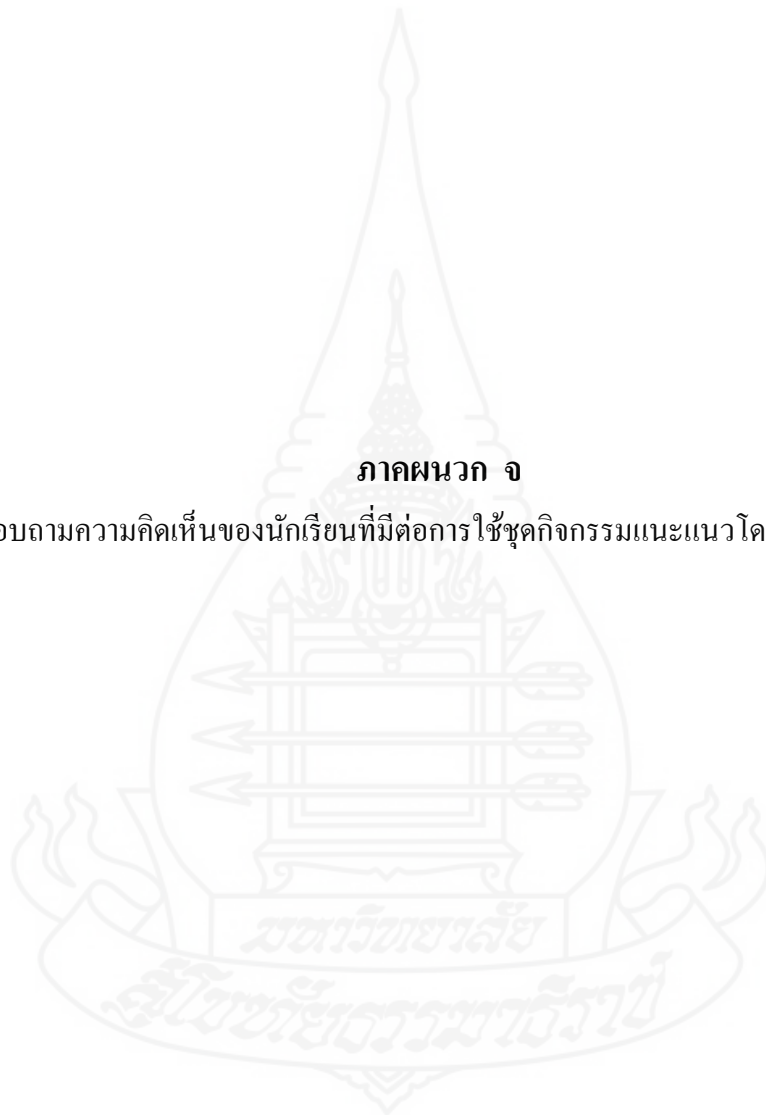
ปฏิบัติให้ 1 คะแนน

ไม่ปฏิบัติ 0 คะแนน

ภาคผนวก จ

แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม

แบบสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน
ที่มีต่อการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว
โดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะอาชีพ
ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

คำชี้แจง แบบสำรวจความคิดเห็นฉบับนี้ เป็นแบบสำรวจเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ
การใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างวุฒิภาวะทางอาชีพของ
นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

เมื่อนักเรียนได้ร่วมกิจกรรมทั้ง 12 กิจกรรมแล้ว ขอให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น โดย
การทำเครื่องหมาย / ลงในระดับความคิดเห็นตามความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียน เพื่อเป็น
ประโยชน์ในการนำกิจกรรมไปปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น โดยความคิดเห็นแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 คือ เหมาะสมมากที่สุด

ระดับ 4 คือ เหมาะสมมาก

ระดับ 3 คือ เหมาะสมปานกลาง

ระดับ 2 คือ เหมาะสมน้อย

ระดับ 1 คือ ไม่เหมาะสม

ข้อที่	รายการความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	วัตถุประสงค์ของกิจกรรมเป็นไปตามที่นักเรียนต้องการ					
2	ใบงาน ใบความรู้ ช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้ยิ่งขึ้น					
3	สื่อและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกิจกรรมมีความเหมาะสม					
4	เวลาที่ใช้ในแต่ละกิจกรรมมีความเหมาะสม					
5	รูปแบบของกิจกรรมเหมาะสมทำให้เข้าใจง่าย					
6	ขั้นตอนของการจัดกิจกรรมทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน					
7	กิจกรรมที่ขึ้นน่าสนใจและได้ความรู้ที่หลากหลาย					
8	หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมแล้วทำให้เกิดความเข้าใจและได้รับความรู้เพิ่มขึ้น					
9	ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้					
10	หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ทำให้ชอบและอยากเรียนด้วยวิธีนี้					

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสุพัตรา ถนอมรัตน์
วัน เดือน ปีเกิด	27 ธันวาคม 2504
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
ประวัติการศึกษา	คบ. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี
ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

